

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU POLİTİKASI VE İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

KENTSEL GÜVENLİKTE BEKÇİLİK KURUMU VE 2017
SONRASI TÜRKİYE'DE BEKÇİLİĞİN DÖNÜŞÜMÜ:
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA

Yüksek Lisans Tezi

Yusuf CANEVİ

Danışman
Prof. Dr. Mehmet ÖZEL

Nevşehir
Kasım/2023

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Yusuf CANEVİ

TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK

‘‘Kentsel Güvenlikte Bekçilik Kurumu ve 2017 Sonrası Türkiye’de Bekçiliğin Dönüşümü: Nevşehir Hacı Bektaş Veli niversitesi zerine Bir Araştırma’’ adlı Yüksek Lisans tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan
Yusuf CANEVİ

Danışman
Prof. Dr. Mehmet ÖZEL

..... Ana Bilim Dalı Başkanı
Unvanı Adı SOYADI, İmza

KABUL VE ONAY SAYFASI

..... danışmanlığında Yusuf CANEVİ tarafından hazırlanan ‘‘Kentsel Güvenlikte Bekçilik Kurumu ve 2017 Sonrası Türkiye’de Bekçiliğin Dönüşümü: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Üzerine Bir Araştırma’’ adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

..... /..... /

JÜRİ

İMZA

Danışman :
Üye :
Üye :

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun /..... / tarih ve sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

..... /..... /

.....

Enstitü Müdürü

**KENTSEL GÜVENLİKTE BEKÇİLİK KURUMU VE 2017 SONRASI
TÜRKİYE’DE BEKÇİLİĞİN DÖNÜŞÜMÜ: NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ
VELİ ÜNİVERSİTESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Yusuf CANEVİ

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Ana Bilim

Dalı, Yüksek Lisans, Kasım 2023

Danışman: Prof. Dr. Mehmet ÖZEL

ÖZET

İnsanlık tarihinden itibaren insanlar gereksinimlerini giderebilmek için uğraş göstermiş ve göstermeye devam etmektedir. Bu gereksinimler insanların yaşamını sürdürebilmesi için temel öğeleri içermektedir. Temel öğeler arasında önem arz edenlerden biri de güvenlik kavramıdır. Güvenlik unsuru, insanların maddi ve manevi varlıklarını koruma amacıyla oluşmaktadır.

İnsanlar yerleşik yaşama geçtiği zaman güvenliklerini artırmak için çeşitli yöntemlere başvurmuştur. Bu yöntemler genelden özele indirgenecek şekilde sıralanabilmektedir. Örneğin Selçuklu Dönemi’nde yapısı oluşturulan ve günümüze kadar gelen emniyet teşkilatı çalışanlarının görevleri, bölümlere ayrılmaktadır. Teşkilat içinde personeller kolluklara ayrılarak ve genelden özele indirgenmektedir. Böylece toplumun huzuru, güvenliği ve mutluluğu sağlanmaktadır.

Bekçilik, mahalle kültürünün oluşturduğu bir kavramdır. Bekçilik olgusu tarihte ilk etkilerini Osmanlı Döneminde ortaya koymuştur. Osmanlı Döneminde mahalle sakinleri ortak karar alarak bekçileri görevlendirmektedir. Bu kişiler mahallede huzur ve güveni sağlamayı amaçlamıştır. Bu yüzden bekçilerin, mahallede huzur ve güveni sağlamak amacıyla görevlendirildiği söylenebilir.

Cumhuriyet döneminde kamu güvenlikçisi kapsamında yer alan bekçilik statüsü, kamu güvenliğinin ve toplumsal huzurun sağlanmasında önemli işlevler yerine getiren bir yapıdır. Bu açıdan Cumhuriyet tarihi boyunca yaptıkları görev ve işlevleriyle

bekçiliğın önemi karşımıza çıkmaktadır. Özellikle 2017 sonrası çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili düzenlemelerin getirdiğı yeni durum bu önemi göstermektedir.

Bu çalışmada bekçi ve bekçilik ile ilgili kavramları, bekçiliğın Selçuklu Dönemi'nden itibaren gelişimi ve 2017 yılı sonrası bu kurum bağlamında Türkiye'de yeniden yapılanmaya gidilmesi ve bu gelişmelerin kentsel asayişe etkisi incelenmiştir. Burada bu tez çalışmasının temel varsayımı, kentsel alanlarda güvenlik ve asayişin sağlanmasında bekçilik kurumunun işlevsel ve gerekli olduğudur. Bu varsayım doğrultusunda konunun teorik incelenmesi yanında ayrıca bir anket çalışmasına dayalı uygulamalı bir araştırma da yapılmıştır. Söz konusu bu alan araştırmasının analizinde "Servqual Hizmet Ölçeğı" ve "Bekçilere Yönelik Tutum Ölçeğı" kullanılarak bekçilik kurumunun belirtilen işlevselliğine yönelik algıların ölçümlenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Asayiş, Bekçilik, Kamusal Güvenlik, Kentsel Güvenlik, Kentsel Asayiş, Kent

**WATCHWATCH INSTITUTION IN URBAN SECURITY AND THE
TRANSFORMATION OF WATCHWATCH IN TURKEY AFTER 2017: A
RESEARCH ON NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ UNIVERSITY**

Yusuf CANEVİ

**Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Institute of Social Sciences, Master's
Degree, November 2023**

Supervisor: Prof. Dr. Mehmet ÖZEL

ABSTRACT

Since human history, people have made efforts to meet their needs and continue to do so. These needs include the basic elements for people to survive. One of the important basic elements is the concept of security. The security element is created to protect people's material and spiritual assets.

When people moved to settled life, they resorted to various methods to increase their security. These methods can be listed from general to specific. For example, the duties of the police department employees, whose structure was established in the Seljuk Period and has survived to the present day, are divided into departments. Within the organization, personnel are divided into law enforcement units and reduced from general to specific. Thus, the peace, security and happiness of the society is ensured.

Watchmanship is a concept created by the neighborhood culture. The phenomenon of guarding revealed its first effects in history during the Ottoman Period. During the Ottoman Period, neighborhood residents made a joint decision and appointed guards. These people aimed to ensure peace and security in the neighborhood. Therefore, it can be said that guards are assigned to ensure peace and security in the neighborhood. The watchman status, which was included within the scope of public security guard during the Republic period, is a structure that performs important functions in ensuring public security and social peace. In this respect, the importance of guarding comes to the fore with its duties and functions throughout the history of the Republic. The new situation brought about by the regulations regarding market and neighborhood guards, especially after 2017, shows this importance.

In this study, the concepts of watchman and watchmanship, the development of watchmanship since the Seljuk Period, the restructuring in Turkey in the context of this institution after 2017, and the effects of these developments on urban security were examined. The basic assumption of this thesis here is that the watchdog institution is functional and necessary in ensuring security and public order in urban areas. In line with this assumption, in addition to the theoretical examination of the subject, an applied research based on a survey was also conducted. In the analysis of this field research, it was aimed to measure the perceptions regarding the stated functionality of the guard institution by using the "Servqual Service Scale" and the "Attitude Scale towards Guards".

Keywords: Public Order, Guard, Public Security, Urban Security, Urban Public Order, City

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	ii
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY SAYFASI	iv
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
KISALTMALAR	xiii
TABLolar LİSTESİ	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMUSAL GÜVENLİK VE TÜRKİYE’DE TARİHSEL GELİŞİMİ

1.1. Kent Kavramı	5
1.2. Kentleşmenin Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Nedenleri	6
1.3. Kent Güvenliği	8
1.4. Bireysel Güvenlik ve Kamusal Güvenlik.....	9
1.4.1. Güvenlik Kavramı	9
1.4.2. Kamusal Güvenlik.....	10
1.4.3. Kamusal Güvenlik Kavramının Tarihsel Gelişimi.....	11
1.5. Selçuklu Devleti’nde Güvenlik ve Kolluk	13
1.6. Osmanlı Devleti’nde Güvenlik ve Kolluk.....	15
1.7. Kolluk Kavramı ve Çeşitleri	19
1.7.1. Genel İdari Kolluk.....	20
1.7.2. Özel Kolluk	21

İKİNCİ BÖLÜM
CUMHURİYET DÖNEMİNDE TÜRKİYE’DE KAMUSAL GÜVENLİK
YAKLAŞIMI VE KOLLUK

2.1. Kentsel Güvenlik ve Kentsel Alanlarda Kamu Güvenlik Yapısı.....	23
2.1.1. Kentsel Güvenlik Kavramı.....	24
2.1.2. Kentsel Alanda Kamusal Güvenlik ve İlgili Birimler.....	27
2.2. Bekçilik Kavramı, Tarihçesi ve Çeşitleri	28
2.3. Türkiye’de Bekçilik Sistemi	28
2.3.1. Osmanlı Döneminde Çarşı ve Mahalle Bekçilik Sistemi.....	30
2.3.2. Cumhuriyet Döneminde Çarşı ve Mahalle Bekçilik Sistemi	33
2.3.1. 1914 Tarihli Çarşı ve Mahallat Bekçileri Kanununa Göre Bekçilik Sistemi	35
2.3.2. 772 Sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçiliği Kanunu.....	36
2.3.3. 2020 Tarihli 7245 Sayılı Kanun’un Gerekçesi.....	38
2.5. 2016 Yılı Sonrası Bekçilikte İşe Alım Süreci, Eğitim ve Görevleri.....	39
2.5.1.Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Göreve Başlama Süreci	40
2.5.2.Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Eğitimi.....	43
2.5.3.Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Yetki ve Sorumlulukları.....	44

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
SON DÖNEMDE TÜRKİYE’DE BİR KOLLUK GÜCÜ OLARAK BEKÇİLİK

3.1 Teknolojik Gelişmelerin Bekçilik Kurumu Üzerine Etkileri	45
3.2 Bekçilerin Denetimi	45
3.3. Türkiye’de 2017 Yılı Sonrası Kolluk Güçleri Bağlamındaki Gelişmeler.....	53
3.4. Bekçilik Fonksiyonunun Yeniden Düzenlenmesi.....	55
3.4.1. 2017 Yılından İtibaren Bekçilik Kurumuna İlişkin Düzenleme Yapılmasını Gerektiren Sorunlar	57

3.4.2. Yasal Düzenlemeler ve Gerekçeleri.....	59
3.5. 2017 Yılı Sonrasında Çarşı ve Mahalle Bekçileri ile İlgili Genel Değerlendirme	61
3.6. 2017 Yılından Sonra Bekçiliğe İhtiyaç Duyulma Nedenleri	64

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KENTSEL GÜVENLİKTE BEKÇİLİK KURUMU VE 2017 SONRASI TÜRKİYE’DE BEKÇİLİĞİN DÖNÜŞÜMÜ: NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	66
4.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	67
4.3. Araştırmanın Kapsamı	68
4.4. Araştırmanın Yöntemi.....	74
4.5. Verilerin Analizi.....	74
4.5.1. DFA Analizleri.....	75
4.5.2. Normallik ve Güvenilirlik Testleri.....	78
4.5.3. Korelasyon Analizleri	79
4.5.4. Çoklu Regresyon Analizleri.....	80
4.5.5. Fark Testleri	86
SONUÇ.....	95
KAYNAKÇA	100
EKLER.....	113
ÖZ GEÇMİŞ.....	115

KISALTMALAR

DFA	Doğrulayıcı Faktör Analizi
EGM	Emniyet Genel Müdürlüğü
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
TCK	Türk Ceza Kanunu
TDK	Türk Dil Kurumu

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. 1 Ulaşım Türüne Göre Yolcu Sayıları	7
Tablo 1. 2 İletişim Araçlarını Kullanan Kişi Sayısı	7
Tablo 1. 3 Selçuklu Devleti'nde güvenlik.....	14
Tablo 1. 4 Osmanlı Devleti'nde Klasik ve Modern Dönem.....	16
Tablo 1. 5 Osmanlı Devleti'nde güvenlik biriminde yer alan yüksek memurlar	18
Tablo 1. 6 Osmanlı Devleti'nde güvenlikten sorumlu diğer kolluk birimleri.....	18
Tablo 1. 7 Özel Kolluk birimleri	21
Tablo 2. 1 Kent Güvenliğini Tehdit Eden Olgular.....	24
Tablo 2. 2 Şehir güvenliği	29
Tablo 2. 3 Modern bekçi ve geleneksel bekçi	34
Tablo 3. 1 Çarşı ve mahalle bekçi kanunları.....	49
Tablo 4. 1 Çalışma Grubuna İlişkin Bilgiler (N = 165).....	74
Tablo 4. 2 Başvurulan Uyum İndekslerine Ait Uyum Değerleri* ve Modele Ait Uyum Değerleri.....	76
Tablo 4. 3 Başvurulan Uyum İndekslerine Ait Uyum Değerleri ve Modele Ait Uyum Değerleri.....	77
Tablo 4. 4 Normallik ve Güvenilirlik Analizi Sonuçları.....	79
Tablo 4. 5 Korelasyon Analizleri (N: 504).....	79
Tablo 4. 6 Somut Özellikler Değişkeninin Yordanmasına Yönelik Çoklu Regresyon Modeli	80
Tablo 4. 7 Güvenilirlik Değişkeninin Yordanmasına Yönelik Çoklu Regresyon Modeli	81
Tablo 4. 8 Heves Değişkeninin Yordanmasına Yönelik Çoklu Regresyon Modeli..	82
Tablo 4. 9 Yeterlilik Değişkeninin Yordanmasına Yönelik Çoklu Regresyon Modeli	84
Tablo 4. 10 Duyarlılık Değişkeninin Yordanmasına Yönelik Çoklu Regresyon Modeli	85
Tablo 4. 11 Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları	86
Tablo 4. 12 Yaş Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	87
Tablo 4. 13 Gelir Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	89
Tablo 4. 14 Eğitim Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	91

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1 Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi	9
Şekil 1.2 Selçuklu Devleti döneminde iç güvenlik.....	15
Şekil 2. 1 Osmanlı Döneminde bekçilerin temsili görünüşü.....	32
Şekil 3. 1 Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Bağlı Olduğu Hiyerarşik Yapı.....	47
Şekil 3. 2 Çarşı ve Mahalle Bekçi Oranlarının Dağılımı.....	48
Şekil 3. 3 Çarşı ve mahalle bekçiliği süreci.....	52
Şekil 3. 4 1966 ve 2019 Yılları Arasında Çarşı ve Mahalle Bekçi Sayıları	56
Şekil 4. 1 Hizmet Kalitesi Ölçeği DFA Sonuçları.....	77
Şekil 4. 2 Tutum Ölçeği DFA Sonuçları.....	78

GİRİŞ

İnsanlık tarihinin, ilkel çağlarından itibaren fiziksel gereksinimleri var olmuştur. Güvenlik ihtiyacı, insanların temel gereksinimlerinin başında yer almaktadır. Maslow'un İhtiyaçlar Teorisi'ne göre güvenlik ihtiyacı, fiziksel ihtiyaçlardan sonra gelmektedir. Fiziksel ihtiyaçlar beslenme, barınma ve giyinme gibi faktörleri kapsamaktadır. Bu kurama göre bireylerin fiziksel ihtiyaçlarını gidermeden, farklı bir basamağa geçmesi mümkün değildir (Filiz, 2006: 44).

Güvenlik ihtiyacı, canlıların doğuştan gelen özellikleri içinde yer almaktadır. Fakat güvenlik kavramını sadece özele indirmek doğru değildir. Çünkü güvenlik; devletleri, toplumları, grupları ve bireyleri ilgilendirmektedir. Devletler sınırlarını, ekonomilerini, halkını, vd. korumak amacıyla güvenliklerini sağlamayı istemektedir. Bu durum özele indirildiğinde insanların da amacı aynı çıkarlar üzerinde ilerlemektedir.

Devletler; her türlü işleyişin sağlıklı ve güvenli bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için çeşitli politikalar oluşturmaktadırlar. Oluşturulan bu politikalar da teknolojik gelişmelere ve ülkenin avantajlarına göre zaman içinde reforme edilmektedir. Bu bağlamda politika oluşturma yoluna gidilen önemli alanlardan biri güvenlik alanıdır. Nitekim bu alanda kamu yönetimi kapsamında emniyet ve asayiş örgütleri oluşturulmuştur. Ayrıca bu politikalar teknolojiye ve ülkenin avantajlarına göre zaman içinde reforma uğrayabilmektedir. Emniyet ve asayiş departmanlarında görev alan personeller, ülkenin ve vatandaşların güvenliklerini sağlamaktadır. Türkiye'de güvenlik alanında temel resmi örgüt İçişleri Bakanlığı'dır. İçişleri Bakanlığına bağlı

‘‘Emniyet Genel M¼d¼rl¼g¼, Jandarma Genel Komutanlığı’’ birimler g¼venlik alanında kamu hizmeti sunmaktadırlar (Çalışkan, 2021:21).

Jandarma ve polislerin emniyeti sağlamak için g¼revleri ve sorumlulukları karşılaştırıldığı zaman farklılık g¼sterebilmektedir. Diğer taraftan jandarma ve polislerin buldukları konum ve sahip oldukları teizatlar, g¼venliđin sağlanmasında etkin değişkenler olarak değerlendirilmektedir. Bu y¼zden konumları ve teizatları ile birlikte etkileyici bir yapı olarak g¼r¼lebilmektedir (Apaydın, 2019: 27).

Bekçilerin de etkin rol oynadığı kentsel g¼venlik ve mahalle g¼venliđi konusunun T¼rkiye’nin geçmişine bakıldığında önemli bir ihtiyaç olarak ortaya çıktığı s¼ylenebilir. Bu ihtiyaa istinaden devletin katı kurallar getirme ve uygulamalar yapma gereği duyduğu da g¼r¼lmektedir. Nitekim T¼rkiye’de 1980 ¼ncesi d¼neminde meydana gelen anarşi olayları nedeniyle askeri darbe sonrası askeri y¼netim d¼neminde g¼r¼len siyasi davalarda katı g¼venlik uygulamaları yapılmıştır. 1980 ¼ncesi d¼nemler gibi T¼rkiye’nin geçmişine bakıldığı zaman g¼venlik kavramının ¼lkemiz için b¼y¼k önem taşıdığı g¼r¼lmektedir. Darbe sonrası d¼nemde ¼lkemizde g¼r¼len siyasi davalar d¼neminde de katı g¼venlik uygulamaları yapılmıştır (şeker ve Baytun, 2013: 324).

T¼rkiye’de mahalle ve arşı g¼venlikleri, bekçiler tarafından sağlanmaktadır (Karakurt ve Bal, 2013: 84). Bekçiliğin geçmişi Selçuklu ve Osmanlı Devleti’ne kadar dayanmaktadır. Fakat Selçuklu D¼nemi’nde bekçilerin emniyet teşkilatı ile doğrudan bir bağlantısı bulunmamaktadır. Bekçilik kurumu bekçilerin teşkilatlanma y¼n¼ndeki girişimleriyle Osmanlı’nın son d¼nemlerinde kurulmuştur. Tarih araştırmacılarına g¼re teşkilatın kabul edildiği tarih farklılık g¼sterebilmektedir (Kulubay, 2021: 8).

Selçuklu d¼neminde olduğu gibi Osmanlı d¼neminde de bekçilerin resmi olarak g¼venlik alanında g¼rev aldıkları s¼ylenemez. Fakat Osmanlı D¼nemi’nde bekçilerin resmileştirilmesi ¼zerine adımlar atılmıştır (Cide, 2015: 108). Osmanlı’da mahalle sakinleri, mahalle k¼lt¼r¼ne önem vermektedir. Mahalle sakinleri kendi b¼lgelerini korumakla sorumludur. Bu bakımdan mahallenin ileri gelenlerinden bir konsey

oluşturulmaktadır. Belirli aralıklarda konsey toplanıp, mahalle ile ilgili alınan kararları belirlemektedir. Mahalle koruyucularını da konsey belirlemektedir (Kulubay, 2021:21).

Günümüz modern toplumlarında kent, ülkelerin ana yerleşim yerleri haline gelmiştir. Sanayileşmenin getirdiği yeni iktisadi işleyiş, kırsal alanı ve kırsal toplumu dönüştürerek, nüfusun hızla kentlere kayması sürecini beraberinde getirmiştir. Kentleşme olarak tanımlanan bu süreç, kent/şehir olarak adlandırılan yerleşmeleri öne çıkarırken, aynı zamanda bu yerleşmelerde sosyal, ekonomik, toplumsal, kültürel, yönetsel ve siyasal nitelikli birçok sorunu da doğurmuştur.

Bir taraftan nüfusun artması ve yoğunlaşması diğer taraftan hayatın giderek karmaşık hale gelmesi güvenliği, kentlerde öne çıkan bir sorun haline getirmiştir. Bu nedenle, devletler kamu yönetim yapıları içinde çeşitli ve değişik işlevlere sahip güvenlik birimleri / örgütleri oluşturma yoluna gitmiştir. Bu bağlamda bekçilik kurumu da Türkiye’de kentsel güvenlik kapsamında öngörölmüş unsurlardan birini teşkil etmektedir.

Bekçilik kurumunun Türkiye’de kentlerde ve çarşı-pazarın güvenlik ve asayişinde etkin bir rol oynadığı söylenebilir. Çünkü bekçiler, mahalle ve sokak aralarında düzenli ve sürekli olarak ve yaya olarak kent ve mahalle sakinleri arasında bulunarak, olay ve sorunlara daha hızlı müdahale etme imkân ve zemini oluşturmakta, kent ve mahallenin asayişinin sağlanmasında hem caydırıcı hem de hızlı müdahale imkanı oluşturmaktadır. Böylelikle bekçiler, diğer güvenlik güçleri (polis) ile asayiş sorun ve olayları arasında “ara-bağ” işlevini etkin bir şekilde yerine getirerek, kentin güvenlik ve asayişine önemli katkı sağladığı söylenebilir.

Bu tez çalışması, kentsel güvenlikte bekçilik kurumunu ve 2017 sonrasında Türkiye’de bekçiliğin dönüşümünü teorik olarak, bir başka deyişle, literatür incelemesi yaptıktan sonra, aşağıda belirtilen “tezin sorununu / varsayımını, Servqual Hizmet Ölçeği ve Bekçilere Yönelik Tutum ölçeği ile test etmeyi amaçlamıştır. Çalışmamızda bekçilik görevinin tekrar gündemde olması ve kent güvenliğinin sağlanmasında bekçi rolünün önemi dikkate alınmıştır. Kentlerde nüfusun yüksek olması, suç oranlarının da aynı şekilde artmasını etkilemektedir. Ayrıca bekçilerin tekrar görev alması ve hizmet

vermesi, vatandaşların bekçiler üzerindeki tutumunun değişmesine neden olabilmektedir. Bu yüzden çalışmanın sorusu ‘‘Çarşı ve mahalle bekçilerinin hizmet kalitesi ve çarşı ve mahalle bekçilerine yönelik tutumun arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?’’ şeklinde belirlenmiştir.

Çalışmanın ilk bölümünde kent kavramı, kentleşmenin sosyal, ekonomik, kültürel etkenleri, bireysel güvenlik, kamu güvenliği, kamu güvenliği tarihinde Osmanlı ve Selçuklu tarihine bakılmıştır. Buna ek olarak kolluk kuvvetlerinde genel idari kolluk ve özel kolluk kuvvetleri bu bölümde incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde kentsel güvenlik, kentsel alanlarda kamu güvenlik yapısı, bekçilik kavramı, Osmanlı Döneminde çarşı ve mahalle bekçilik sistemi, Cumhuriyet Döneminde çarşı ve mahalle bekçilik sistemi ve 2016 yılı sonrasında çarşı ve mahalle bekçilik sistemi başlıkları altında bekçilik kavramı, uygulamaları, eğitimi ve sorumlulukları ele alınmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde teknolojik gelişmeler ve bekçilik, bekçilerin denetimi başlığı altında; 2017 yılı sonrasında Türkiye’de kolluk kuvvetlerinde meydana gelen gelişmeler, yasal düzenlemeler ve 2017 yılı sonrasında bekçiler ile ilgili genel değerlendirmesi yapılmıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümü olan son kısmında ise, yapılan alan araştırmasının (anket çalışmasının) sonuçları değerlendirilmiştir. Bu kapsamda çalışma ile ilgili literatür taraması yapıldıktan sonra çalışmanın amacı, kapsamı, yöntemi, verilerin analizi yapılmış ve katılımcılardan elde edilen veriler istatistiksel tablolara aktarılarak, bu alan araştırmasının sonuçlarının betimsel açıklamasına yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMUSAL GÜVENLİK VE TÜRKİYE'DE TARİHSEL GELİŞİMİ

1.1. Kent Kavramı

Tarihteki gelişmelere göre kent kavramının tanımlamasında çeşitlilikler görülmüştür. 2014 yılında yayınlanan “Dünya Kentleşme Beklentileri” adlı raporda 1950 yılında nüfusun %30'luk diliminin kentlerde, %70'lik diliminin kırsal alanlarda yaşadığı belirlenmiştir. Fakat zaman içinde kentlerde yaşayan kişilerin %50'yi geçmesi beklenmektedir. Bu süreçte kırsal alanlardan kentlere göç eden kişiler yeni yerleşim alanları ve kentleri oluşturmaya başlamıştır. Böylece yerleşik yaşam ve tarımsal faaliyetlerin gelişmesi için zemin hazırlanmıştır. Ayrıca sosyal yaşam ve nüfusun artması ile birlikte kentler ilgi görmüştür (Akçay, 2021: 45).

TDK (2023) kent kavramını “Yirmi binden çok nüfusu olan, bu nüfusunun çoğu ticaret, sanayi, hizmet veya yönetimle ilgili işlerle uğraşan, genellikle tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı; kent, site” şeklinde tanımlamıştır. Kılıç (2019: 4) çalışmasında tarıma bağlı olmadan ve tarım üretimi yapılmadan teknolojik ve gelişmişlik seviyelerine göre dağılım gösteren yerleşkeler olarak adlandırılmaktadır. Keleş (1993, akt. Kılıç, 2019: 4-5) araştırmasında kent kavramını köy kavramı üzerinden ayırıştırarak yapmıştır. Bu bağlamda kent kavramı toplumsal açıdan çok çeşitlilik gösteren, kişilerin yer aldığı, teknoloji, sanayi ve uzmanlaşmanın olmasına ek olarak tarım alanında dışarıya üretiminin yapıldığı ve yapılan işlemlerin denetlendiği bilinmektedir. Şahin (2011:7) kentleşme sürecinde nüfusun artması önemli bir etken olarak yer gösterilmektedir. Araştırmaya göre kentleşme kavramı

nüfusun yoğun olduğu, teknoloji, sanayi ve çeşitli toplumsal yönden gelişmiş yerleşim alanlarına denilmektedir.

1.2. Kentleşmenin Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Nedenleri

Kentleşme, insanların avcılık ve toplayıcılık düzeni olan yerleşke olarak adlandırılmaktadır. Modern anlamda kentleşme süreci, sanayileşmenin başlaması ile gerçekleşmektedir. Şenel (2011:300) çalışmasında insanların yerleşik yaşama geçme ve gelişme evresini 3 gruba ayırmıştır. Bunlar sırasıyla avcılık-toplayıcılık, tarım ve sanayi toplumu olarak belirtilmiştir.

Teknolojinin gelişmesi tarım alanında makine kullanımının artması ile birlikte üretimi de olumlu yönde etkilemiştir. Fakat makine kullanımı, insan istihdamının azalmasına neden olmuştur. Bu yüzden kırsal kesimde iş bulamayan kişiler atıl kaldığı için yeni arayışlara girmiştir. Tarım alanında makine kullanımının artması, kentleşme sürecinin en önemli etkenleri arasında yer almaktadır (Erkan, 2002: 68). Tarım alanında meydana gelen değişimler kentleşme sürecini hızlandırır da kent dışında kalan kırsal bölgelerin kırsal alanda olumsuz yönde etkilenmesine neden olmuştur. Türkiye’de 1950’li yıllardan itibaren yapılan teknolojik yatırımlar nedeniyle kırsal alanlarda iş gücü istihdamı yetersiz kalmıştır (Toprak, 2016: 17).

Ekonomik açıdan kentleşme olgusu dikkate alındığında iktisat alanında makroekonomik bir olgu olduğunu söylemek mümkündür. Buna ek olarak kentleşme kavramının kendi içinde çeşitli olguları da yer almaktadır. Bu kapsamda makineleşme ile birlikte tarıma dayalı üretim artış göstermiş ve üretim şeması kendi içinde gruplara ayrılmıştır (Keleş, 2004: 28)

Teknoloji zamana dayalı olarak düzenli bir şekilde gelişim gösteren önemli bir kavramdır. İletişim ve ulaşım alanlarında teknoloji önemli bir noktaya ulaşmıştır. Ulaşımının kolaylaşması ile birlikte kırsal kesim ve kentleşme arasındaki ayrım daha kolay bir noktaya gelmiştir. Ulaşım 1950’li yıllarda demir yolu kullanımı ile başlamış ve karayollarına geçiş yapmıştır. 1980’li yıllarda deniz yolu, 1990’lı yıllarda hava yolu

teknolojik ulaşım alanında sağlanmıştır (Kılıç, 2019: 14-15). Ülkemizde ulaşım türlerine göre yolcu sayısı aşağıda yer alan tabloda gösterilmektedir.

Tablo 1. 1 Ulaşım Türüne Göre Yolcu Sayıları

Yıl	Karayolları		Denizyolları		Demiryolları		Havayolları	
	Yolcu sayısı	Oran	Yolcu sayısı	Oran	Yolcu sayısı	Oran	Yolcu sayısı	Oran
2001	168.211.000	%95,2	57.000	%0,0	5.568.000	%3,2	2.859.000	1,6%
2005	182.152.000	%94,7	1.241.000	%0,6	5.036.000	%2,6	3.992.000	2,1%
2010	226.913.000	%97,0	1.570.000	%0,7	5.491.000	%2,3		
2011	242.265.000	%90,5	1.570.000	%0,6	5.882.000	%2,2	18.016.000	6,7%
2012	258.874.000	%91,0	1.417.000	%0,5	4.598.000	%1,6	19.731.000	6,9%
2013	268.178.000	%90,5	1.667.000	%0,6	3.020.000	%1,0	23.357.000	7,9%
2014	276.073.000	%89,8	1.806.000	%1,0	3.458.000	%1,9	26.204.000	14,8%

Kaynak: TÜİK, 2023.

Tablo 1.1'e bakıldığında 2001 yılından itibaren demiryolları haricindeki diğer ulaşım türlerinde yolcu taşımacılığının önemli seviyede artış gösterdiği tespit edilmiştir. Tablo 1.2'de yıllara göre iletişim araçlarını kullanan kişilerin miktarı verilmiştir.

Tablo 1. 2 İletişim Araçlarını Kullanan Kişi Sayısı

Yıl	Sabit Telefon Kullanıcı Sayısı	Cep Telefonu Kullanıcı Sayısı	İnternet Kullanıcı Sayısı
2000	18 395 171	14 970 745	1 629 156
2010	16 201 466	61 769 635	14 443 644
2015	11 493 057	73 639 261	48 617 291
2016	11 077 559	75 061 699	62 280 191
2017	11 049 953	77 882 845	67 979 127

Kaynak: TÜİK, 2023.

Tablo 1.2 incelendiğinde 2000 yılında sabit telefon kullanıcıları, cep telefonu ve internet kullanıcılarına göre önemli bir ölçüde fark göstermektedir. Sabit telefon

kullanıcıları 2010 yılından sonra önemli bir oranda düşüşe geçerken cep telefonu ve internet kullanıcıları önemli bir ölçüde artışa geçmiştir.

1.3. Kent Güvenliği

Güvenlik, insanlığın tarihinden itibaren yaşam içgüdüsünün ön saflarında yer almıştır. Toplum hayatında hukuk düzeninin kesintisiz devam etmesi, bireyin korkusuz yaşama durumu güvenlik kapsamında yer almaktadır. Güvenlik arzusu, insan doğasının temel bir ihtiyacıdır. Toplum ve devlet kavramlarının ortaya çıkmasından önce Hobbes, kent güvenliğini; güvenliğe muhtaç bireylerden oluşan bir topluluk olarak düşünmektedir. Güvenlik, insanlık tarihinde her zaman medeniyetin kriteri olmuştur. Tarihte şehirlerin surlarla veya hendeklerle çevrili yüksek zeminlere kurulması, koruma ve güvenlik arayışıyla ilişkilendirilmektedir. Sürdürülebilir kentsel gelişim toplumda güvenliği gerektirmektedir. Kentlerdeki en önemli sorunlardan biri güvenlidir. Kentler sosyal ve ekonomik olarak farklılık gösterse de, artan suç oranları küresel bir sorundur (Başaran, 2008: 54).

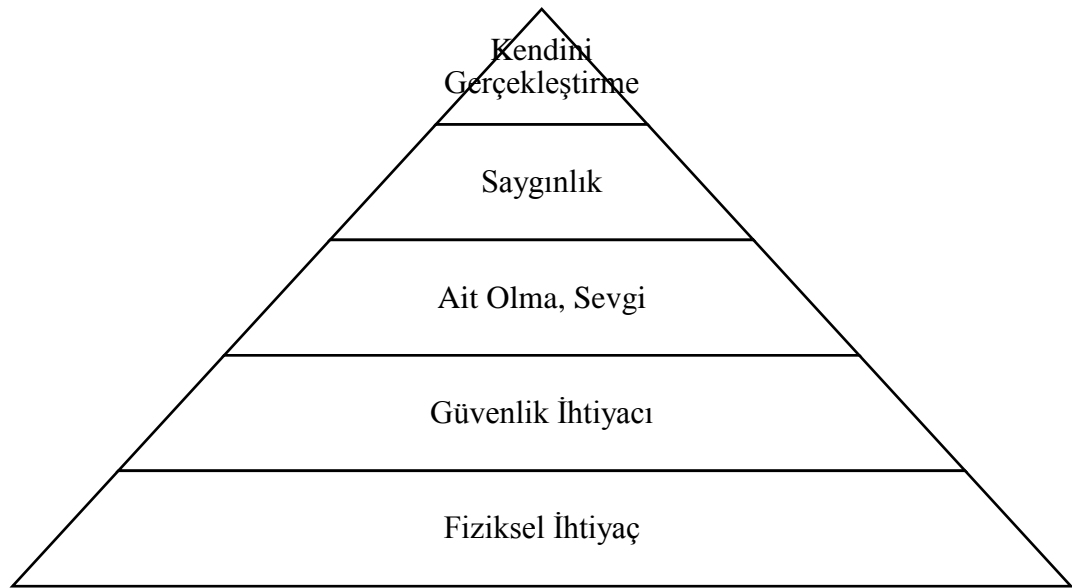
Kentsel şiddetin birçok nedeni bulunmaktadır. Bu nedenlerin ana nedenleri göç, işsizlik, yoksulluk, eğitimsizlik ve suç olarak gösterilebilmektedir. Kırsal kesimden kente göç hareketleri sonucunda kentlerde çeşitli sorunlar ortaya çıkmaktadır. Kente entegre olamayan insanlar toplumdan uzaklaşmakta ve suça yönelmektedir. Kentin kamusal yaşamından kopan insanlar suçlara ortak olmaktadır. Ancak şehir hayatına ayak uyduramayan kişiler, özellikle gençler, madde kullanımı ve bağımlılık riski altındadır. Alkol ve uyuşturucu madde kullanımı, kişilerin suç işleme eğilimini artırmaktadır. Bu kişilerin topluma yeniden kazandırılması kentlerde barış ve güvenliğin sağlanmasıyla mümkündür.

Kentsel güvenlik ve suç önleme politikası, kolluk kuvvetlerine ve katılımcı kamu desteğine dayanmaktadır. Politikalar açık ve ayrıntılı bir şekilde, istatistiklerle desteklenmelidir (Başaran, 2008:59-60).

1.4. Bireysel Güvenlik ve Kamusal Güvenlik

1.4.1. Güvenlik Kavramı

Güvenlik kavramı, tarih boyunca insanların önemli ihtiyaçları içerisinde ilk sıralarda yer almıştır. Tarihteki olaylar dikkate alındığında güvenlik kavramı, bireylerin sosyal statülerini ayırt etmeksizin önemli bir yer edindiği anlaşılmaktadır. Maslow (1968) araştırmasına göre bireylerin hayatlarını sürdürebilmek için öncelikli ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu ihtiyaçların gösterimi Şekil 1.1’de ihtiyaçlarının önem sırasına göre gösterilmektedir. Hiyerarşik düzene göre bireyler ilk önce piramidin en altında bulunan ‘‘Fiziksel İhtiyaçlar’’ basamağını tamamlaması gerekmektedir. Fiziksel ihtiyaçlar basamağında bireylerin beslenme, barınma ve giyinme gibi yaşamını devam ettirebilmesi için temel gereksinimleri bulunmaktadır. Fiziksel ihtiyaçlar basamağından sonra güvenlik ihtiyaçları gelmektedir (Şeker, 2014:44). Fakat güvenlik ihtiyacı her ne kadar fiziksel ihtiyaçlardan sonra geliyorsa da esasen bireylerin yaşam mücadelesini temsil etmektedir. Bu yüzden bireylerin temel gereksinimlerinin en başında yer yer aldığı söylenebilir (Sarı, 2019:18).

Şekil 1.1 Maslow’un İhtiyaçlar Hiyerarşisi

Güvenlik kavramı, bireylerin yasalar çerçevesinde, özgürlük alanı içinde, tehdit altında olmadan yaşama şekline denir (Karabulut, 2020: 7). Güvenlik; insanların sahip olduğu maddi ve manevi kaynaklarının tehdit altında olmaması; oluşabilecek olan tehditlere karşı önlemler alınması ve bu durumun sürekliliğinin sağlanması olarak tanımlanmaktadır (Akkök, 1977).

Asayiş ve emniyet kavramları, güvenlik kavramı ile benzer anlamları taşımaktadır. Fakat içeriklerine göre farklılıklar gösterebilmektedir. Emniyet ve güvenlik kavramı, Türkçede eş anlamlı sözcüklerdir. Fakat zaman içinde insanların sosyal ve iş hayatında emniyet ve güvenlik kelimelerini çeşitli yerlerde kullanmalarından dolayı farklı anlamlar kazanmıştır. Emniyet kelimesi, olay ve durumlara karşı tedbir alınması anlamını taşıırken; güvenlik kelimesi geniş alanda, geniş koruma önlemleri ve prosedürlerini içermektedir (Atasoy, 2005: 5). Asayiş kelimesi olay ve durumların tehlike arz etmeden, düzenin stabil şekilde sağlanması anlamını taşımaktadır (Urhal, 2008: 31).

1.4.2. Kamusal Güvenlik

Ülkelerin ve devletlerin kurulması ile kamusal güvenlik anlayışı ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda devletlerin güvenliklerini sağlaması ve bu ihtiyacının sürdürülebilir olması gerekmektedir. Bu bağlamda devletlerin güvenlik politikaları oluşturulmuş ve zaman içerisinde genişletilmiştir (Çeçen, 2005: 107).

Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisinde yer alan güvenlik gereksinimi, bireyler için ihtiyaç olarak görüldüğü gibi devletlerin de gereksinimine cevap vermektedir. Devletlerin ülke sınırlarında sorumlu olduğu alanlarda, toplumunun güvenliğini sağlaması, huzur ortamı yaratmaktadır. Bu bağlamda devletlerin ekonomik anlamda büyümeleri, gelirleri, yatırımları vb. unsurlara ihtiyacı olduğu gibi güvenlik gereksinimleri de bu ihtiyaçlar içinde gösterilmektedir. Diğer taraftan toplum ve bireylerin güven ortamında yaşamlarını sürdürmesi, hak ediliş olarak görülmektedir. Bu bağlamda devletler politikalarını oluştururken, kişilerin özgürlüklerini gözetecek kurallara yer vermektedir. Diğer taraftan güvenliğin tehlikeye girmesini iç veya dış unsurlar etkilemektedir. (Acar ve Urhal, 2007: 128; Şimşek, 2002: 111).

Kamusal güvenlik, öncelikle halkın huzurunu ve mutluluğunu sağlayan bir kavram olarak gösterilmektedir. Bu nedenle ülke içine dönük, temel bir yönü bulunmaktadır. Ancak aynı zamanda kamusal güvenlik, dış tehlikelere karşı önlemler alınmasını da içermektedir. Böylece dış tehlikelere karşı önlemler alınmasını sağlamaktadır. Bu durumda kamusal güvenliğin ülke içi ve ülke dışı yönü bulunmaktadır (Pazarcı, 2006: 141; Yılmaz, 2012:21).

1.4.3. Kamusal Güvenlik Kavramının Tarihsel Gelişimi

Toplumların tarihine bakıldığı zaman güvenlik olgusu her zaman varlığını sürdürmektedir. Devletler arasında savaş ve barışın olduğu dönemlerde güvenlik olgusunun önemi anlaşılmaktadır. Tehlikenin ne zaman ve nerede oluşacağı bilinmeyebilmekte ve bu durumlar düzenli bir hal alabilmektedir. Toplumda düzen ve huzurun sağlanabilmesi için iç ve dış tehditlerin kontrol altına alınması gerekmektedir (Karabulut, 2020: 31).

Hükümetler, oluşabilecek ve mevcut saldırılara karşı sürekli olarak önlemler almakta ve bu durumlara karşı güvenlik politikaları geliştirmektedirler. Bu önlem ve politikaların, düzenli bir şekilde hayata geçirilebilmesi için kamu çalışanlarının ve vatandaşların, ülkenin güvenlik çıkarı doğrultusunda hareket ediyor olması önem arz etmektedir. Bu bağlamda, özellikle kamu çalışanlarına, devlet ve ülkesini koruma güdüsü kazandırılmalıdır. Diğer taraftan, güvenliği tehlikeye atan birey ya da grupların, güvenliği sağlayan emniyet birimlerine bildirilmesi de diğer bir önemli konudur (Savrun, 2019:50).

Kamusal güvenlik tarihinde, devlet yönetimlerinin etkili olduğu görülmektedir. En eski bilinen krallıklar, prenslikler vb. dönemlerinden itibaren hiyerarşik bir yönetim şekli benimsenmiştir. Hükümet yönetiminin, halkına, kamunun düzenine ve devletin ilerleyiş şekline karşı sorumlulukları bulunmaktadır. Bunlar ekonomi, güvenlik, halkın memnuniyeti vd. olarak sıralanabilmektedir. Devlet formunun, modernleşme sürecine geçilene kadar, tarihsel açıdan tek tip biçimde incelenmesi pek mümkün olmadığı gibi doğru da değildir. Çünkü devlet yönetiminde bölgelere, kültür ve geleneklere göre

yönetimlerinde farklılıklar görülebilmektedir. Bu bağlamda kamusal güvenlik kavramı iki bölümde incelenmektedir. Bunlar (Aydilek, 2019: 23);

- Pre-Kapitalist Dönem: İnsanlık tarihinin ilkel dönemlerine ve gelişme sürecine bakıldığı zaman hükümet olgusunun yerleşmesinin uzun yıllar sonucunda olduğu görülmektedir. Pre-kapitalist dönemde karar mercilerin olduğu gözlemlenmektedir. Fakat günümüzde yer alan modern yönetim ile yakın görülmemektedir. Modern dönemden önce kalan yönetim şeklinin tamamı pre-kapitalist dönem adı altında ele alınmaktadır (Haspolat, 2010: 34). Bu dönemde toplumdaki bireylerin kendilerine ait görevleri bulunmaktadır. Genellikle bireyler güvenliklerini kendileri sağlar ve devletin sunduğu güvenliğin bir garantisi bulunmamaktadır. Bu yüzden hükümet içerisinde alt tabaka ve üst tabaka sınıfı insanlar oluşmaktadır. Üst tabaka insanları soylular, şövalyeler, devletin ileri gelen siyasetçileri oluşturmaktadır. Alt tabaka insanları yoksul ve halktan kişiler meydana getirmektedir. Zaman içerisinde modern döneme geçildiğinde, insan sınıfları da değişime uğramıştır (Poggi, 2008:50-55). Pre-kapitalist dönemde din ve devlet işleri bir arada yürütülmektedir. Bu yüzden insanların dindar olması ve dinin getirilerine uyması önem taşımaktadır. Alt tabaka bireylerin kendi hak ve özgürlüklerini savunması, görülmeyebilmektedir. Çünkü bu dönemde adaletsiz ve etik dışı davranışlar yer almaktadır. Devlet ve din adamları soylu kesimin yanında yer almaktadır. Pre-kapitalist dönemde işçiler, devletin malı olarak görülmektedir. Teknoloji ve ahlak yapısı gelişmemiş olduğu için toplumda alt tabaka insanlar değer görmemektedir. Bu bağlamda insan gücünün bir karşılığı bulunmamaktadır. Hükümet iç kargaşanın çıkmasına yönelik, askeri koruyucuları toplum içerisine yerleştirmektedir. Toplum üzerinde baskı ve tehdit oluşturarak güvenlik sağlanmaktadır (Ekinci, 2011: 84).
- Modern Dönem: Bu dönemde dinin hükümet yönetimini etkilemesinden çıkılmaktadır. Kapitalist yönetim tarzı ile toplum arasındaki ilişki belirginleşmektedir. Kamunun moderniteye uğraması ekonomik ve siyasi alanlara olumlu şekilde yansımaktadır. Aydilek (2019) çalışmasında güvenlik kavramını “erken modern, mutlakiyetçi ve kapitalist” evlerinin olduğunu

belirtmektedir. Modern yönetim şekli feodal üretimin yetersiz kalmasından oluşmaktadır. Fakat bütün devletlerin yönetim şekli ve modernleşme sürecinin aynı olmadığı görülmektedir. Bu yüzden modern dönem genel olarak ele alınmaktadır. Modern dönemde pre-kapitalist dönemden ayrı olarak yönetimi halk seçmektedir. Din ve devlet işleri birbirinden ayrı tutulmaktadır. Bu dönemde bürokrasinin değişmesi, güvenlik anlamında yeni reformlara uğramasını sağlamaktadır. Kamu yönetimi kendi politikalarını oluşturarak, güvenlik ve toplum yaşamını doğrudan etkilemektedir.

1.5. Selçuklu Devleti'nde Güvenlik ve Kolluk

Selçuklu Devleti'nde güvenlikten bahsedebilmek için hukuk yapısına bakılması gerekmektedir. Selçuklu Devleti'nin hukuk yapısı gelenek ve kültürlerden gelmektedir. Selçuklu Devleti'nin temelini Oğuz boyları oluşturmaktadır. Selçuklunun etrafında bulunan devletlerle ticaret içinde bulunması, Müslümanlık ve İslamiyet'in geleneklerini benimsemesine neden olmuştur. Bu yüzden Türklere İslam'ın başlangıcı Selçuklu Devleti olarak görülmektedir (Şıklı, 2018: 15).

Selçuklu Devleti'nde Türk gelenek ve göreneklere Melikşah dönemine kadar devam etmiştir. Melikşah döneminden sonra yönetimde yer alan padişahlarda İslam dininin etkileri görülmüştür. Bu etkiler hukukun işleyişine de yansımıştır (Köprülü, 1983: 27).

Selçuklu Dönemi'nde hukuk yönetimi İslam ve Türk adetlerine göre ayrılmaktadır. Bunlar “şeri ve örfi” şeklinde iki bölümde incelenmektedir. Şeri hukuku İslam'a göre, örfi hukuku Türk geleneklerine göre oluşturulmuştur (Karaman, 1996: 10).

Zaman içinde meydana gelen değişimlerden hukuk ve güvenlik sisteminin de etkilendiği görülmektedir. Bu bağlamda Selçuklu Devleti'nde yeni fethedilen yerlere, yabancı uyruklu vatandaşlara ve bunun gibi terimlere göre hukuk sistemi geliştirilmektedir. Buna ek olarak Selçuklu Devleti'nde yaşayan bütün vatandaşlara eşit haklar verilmiştir. Hükümet toplumu oluşturan kişiler arasında adaletli uygulamalar yapmıştır (Şıklı, 2018: 16).

Selçuklu Devletinde güvenlik teşkilatı kendi içerisinde bölümlere ayrılmaktadır. Bunlar Tablo 1.3'te gösterilmektedir.

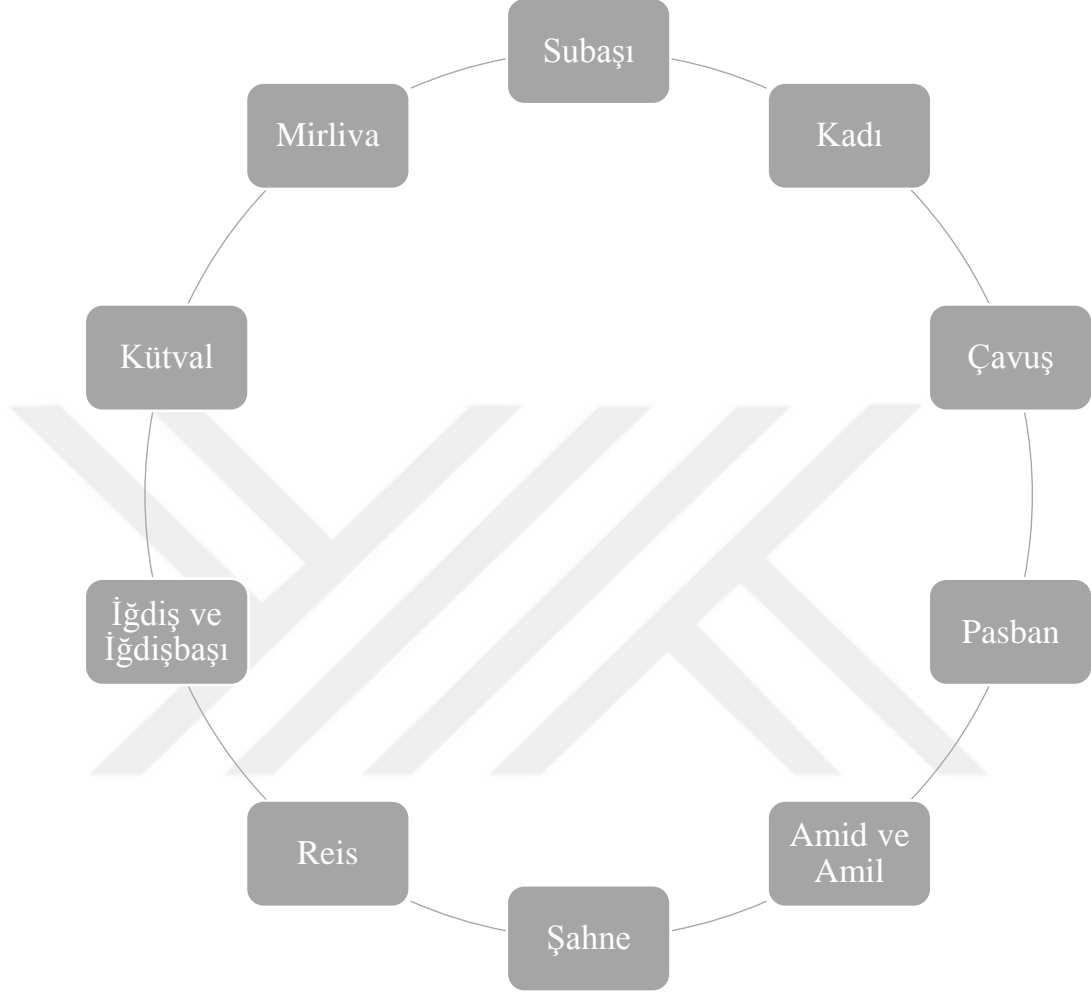
Tablo 1. 3 Selçuklu Devleti'nde güvenlik

Selçuklu Devleti'nde Güvenlik	
Askeri Güvenlik	- Subaşı - Kütvali - Çavuş - Pasba
Mülk Güvenliği	- Amid - Reis - İğdiş
Sivil Güvenlik	- Kadı - Şahne
Ticaret Güvenliği	- Ticaret büyükleri - Ahilerin ticareti - Kervansaray ticareti - Hisbe teşkilatı
Toprak Güvenliği	- İkta Toprakları - Vakıf ve mülk arazileri

Kaynak: Kahraman, 2015.

Tablo 1.3'te görüldüğü gibi Selçuklu Devleti'nde güvenlik kendi içinde fraksiyonlara dağılmaktadır. Buna göre Selçuklu Devleti'nde her alana yönelik güvenlik birimi bulunmaktadır.

Selçuklu Devleti'nde güvenlik önceki Türk devletleri gibi Türk geleneklerine göre yapılmaktadır. Selçuklu Devleti'nde askerler ülke sınırları dışında savaş verirken, ülke sınırları içinde de güvenlik sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Selçuklu Devleti'nde ülke içinde şehir ve köyler birbirinden ayrı tutulmaktadır. Bu bölgelerle ilgilenen kolluk birimleri genel ve idari olarak farklılık gösterebilmektedir. Bu dönemde iç güvenliği askerler ve subaşılar sağlamaktadır (Kalyoncuoğlu, 2010: 11). Selçuklu Devleti'nde güvenliği sağlayan birimler Şekil 1.2'de gösterilmektedir.

Şekil 1.2 Selçuklu Devleti döneminde iç güvenlik

Şekil 1.2’de belirtilen güvenlik birimlerinin farklı farklı görevleri bulunmaktadır. Bütün güvenlik birimlerinin genel amacı ülke içinde huzur ve sükûnetin düzenli bir şekilde işlemlerini sağlamaktır.

1.6. Osmanlı Devleti’nde Güvenlik ve Kolluk

Osmanlı Devleti’nin siyasi yapısı Weberci anlayışa göre şekillenmektedir. Osmanlı yönetiminde merkezi otoritenin hâkim olduğu ve yönetim kollarının etrafında döndüğü bir sistem bulunmaktadır. Osmanlı Devleti’nde yönetim şekli hiyerarşik bir sisteme

göre düzenlenmiştir (Sönmez, 2010: 40-41). Osmanlı Devleti'nin yönetim şeklinin Türkiye'ye uzanan sürecinde iki bölüme ayrıldığı görülmektedir. Bu bölümler klasik ve modern dönemler olarak incelenmektedir. Klasik ve modern dönemlerin incelenmesi Tablo 1.4'te gösterilmektedir.

Tablo 1. 4 Osmanlı Devleti'nde Klasik ve Modern Dönem

	Egemen Tarih Anlatımı	Eleştirel Anlatım
Klasik Dönem (14-17. yy)	Muhafazakâr ve Weberci ideolojik eğilim Övücü, kutsayıcı Yönetim; kerim, adil ve güçlü Mülkiyet sahibi devlettir: Bu ise toplumsal adaleti sağlar Batı benzeri bir mülkiyet anlayışına dayanmayan kendine özgü, sınıfsız toplum yapısı: cemaatler ve tabakalar. Toplumsal sömürü yoktur	Marksist ideolojik eğilim Sorgulayıcı, eleştirel Yönetim; ceberrut, şiddet odaklı ve baskıcı. Mülkiyet sahibi sultan ve küçük köylüdür: Bu ise hem artık ürünün egemen sınıflara aktarımı hem de egemen üretim ilişkilerine tehdit olabilecek mahalli güçlerin ortaya çıkmasını engeller Mülk sahibi iktidar bloğu ve üretici sınıftan oluşan sınıflı bir toplum yapısı. Artık ürüne el koyan egemen sınıflar vardır
Modernleşme Dönemi	Reform ve modernleşme çabaları: devletin gerilemesini engellemek için Tanzimat; Batı model alınarak birçok alanda yapılan reformlar Bürokratlar: batıcı, laik, İslam düşmanı görülür	Reform ve modernleşme çabaları: devletin kendi iktidarını taşraya yaymak, nüfuz etmek için Tanzimat; Ooriterleşme ve merkezileşme Bürokratlar: baskıcı ve otoriter görülür

Kaynak: Aydilek, 2019: 105

Osmanlı Devleti'nde diğer devletlerde olduğu gibi başlangıç, yükselme, duraklama ve gerileme dönemleri yaşanmıştır. Osmanlı Devleti'nde güvenlik uygulamalarının incelenebilmesi için zaman içindeki uygulamalara bakılması gerekmektedir. Osmanlı

yönetiminde güvenlik uygulaması aşağıdaki gibi ifade edilebilir (Aydilek, 2019, 106-);

- **Başkent ve Taşra Yönetimi:** Bu yönetim şeklinde sultan, sultan yardımcıları ve divan üyeleri yer almaktadır. Devlet yönetimi İslam Hukuku'na göre gerçekleştirilmektedir. Sultan divanda topladığı devlet adamlarına yönergeler vererek, üstünlüğünü belirlemektedir. Devlet kanunları şeriatın kurallarına göre oluşmaktadır. Şeyhülislam'ın verdiği fetvalar ile devlet işleri bir arada yürütülmektedir (Sencer, 1984: 23-26; Aydilek, 2019: 106) şeklinde belirtilmektedir.
- **Başkent Güvenliği:** Osmanlı Devleti'nde güvenliğin en üstündeki kişi sultandır. Sultandan sonra gelen en yetkili kişi sultanın veziridir. Vezir halkın arasına karışarak insanların sorunlarını dinlemektedir. Osmanlı'da güvenliği sağlamak için kolluk birimleri ve güvenlik teşkilatı bulunmaktadır. Fakat kolluk birimleri çok sayılı olup, karmaşık bir yapı göstermektedir. Osmanlı Devleti'nde İstanbul'un fethedilmesi ile devletin güvenlik önlemlerinde çeşitli değişiklikler görülmüştür. Özellikle yabancı yurttaşların yer alması ile adaletli bir hukuk sistemi oluşturulmaktadır.
- **Taşra Yönetimi:** Başkentlerin güvenliğinin sağlanması gibi taşralarının güvenliklerinin sağlanması da önem taşımaktadır. Burada yer alan en üst yetkililer beylerbeyi ve sancakbeyi olarak gösterilmektedir. Bu yetkiye sahip olan kişilerin askeri kollukları kullanarak, asayiş ve güvenliği sağlamaktadır. Kanunlara uygun bir şekilde suçlulara ceza verme hükümleri bulunmaktadır. Taşrada güvenlik diğer yandan taşranın güvenliğini ve asayişini sağlamışlardır'' (Aydilek, 2019: 106) şeklinde belirtilmektedir.

Osmanlı Devleti'nde de diğer devlet düzenlerinde olduğu gibi güvenlik sistemi bulunmaktadır. Bu güvenlik sistemi içinde yer alan yüksek memurlar Tablo 1.5'te belirtilmektedir.

Tablo 1. 5 Osmanlı Devleti’nde güvenlik biriminde yer alan yüksek memurlar

Osmanlı Klasik Dönemi Güvenlik Yönetiminde Kolluk Amirleri			
Tüm ülkede	Başkent	Taşra	Kendine Has Güvenlik Yönetimi Olan Bölgeler
Kadı	Yeniçeri Ocağı	Beylerbeyi/Sancakbeyi	Cezayir, Tunus ve Trablusgarp’ta: garp ocakları-dayılar
Subaşı/Asesbaşı	Cebeci Ocağı	Eyalet Askerleri: - Tımarlı Sipahiler - Serhadkulları - Yerlikulları	İran sınırı ve Kürdistan adı verilen bölgelerde: yurtluk ve ocaklık
İl Erleri	Bostancı Ocağı Topçu Ocağı Kaptanpaşa	Kapıkulu Askerleri Yasakçılar/Kullukçular Bekçiler	Basra, Bağdat, Halep ve Mısır’da: Saliyene

Kaynak: Aydilek, 2019.

Osmanlı Devleti’nde görev alan güvenlik birimlerinin yapı ve örgütlenmesi tarihsel olarak aynı kalmamış, dönemden döneme farklılık göstermiştir. Devletin güvenliğini sağlayan, üst memurlardan sonra gelen güvenlik kolları Tablo 1.6’da belirtilmektedir.

Tablo 1. 6 Osmanlı Devleti’nde güvenlikten sorumlu diğer kolluk birimleri

Mahalli Teşkilatları	Zabıta Ahilik	Otokontrol Mekanizmaları	Diğer Görevlileri	Kolluk
Derbent Teşkilatı Mortolosculuk Belderan sistemi	Esnaflar Paspanları Esnaflar Kethüdası	Mürur Yasası Kefalet Sistemi Akile Sistemi	Böcekçi teşkilatı Voyvoda/ Mütesellim İmam ve Müezzinler Vezir Baştebdili Sekbanbaşı Kul kethüdası Muhtesip/ İhtisap Ağası	

Kaynak: Aydilek, 2019.

Yukarıda gösterilen Tablo 1.5 ve 1.6'da Osmanlı Dönemi'nde güvenlik teşkilatı kendi içinde farklı kollara ayrılarak hizmet verdiği görülmektedir. Güvenlik sisteminin çok yönlü olması, düzenin sağlanmasında olumlu sonuçlar doğurmaktadır. Çünkü teşkilatların ve çalışanlarının görev ve sorumlulukları belirli olduğu için kargaşa yaşanmamaktadır.

1.7. Kolluk Kavramı ve Çeşitleri

Güvenlik, insanların bir arada huzurlu ve mutlu bir şekilde yaşamasını sağlamaktadır. Bu düzenin sağlanabilmesi için devletler çeşitli kural ve politikalar oluşturmaktadır. Politikaların ve kuralların meydana gelebilmesi için devletlerin çeşitli güvenlik kolları bulunmaktadır (İren, 2006: 8). Bu bağlamda güvenlik kavramı bireylerin maddi ve manevi varlıklarının, dışarıdan gelecek tehlikelerden korunmasını sağlamaktadır (Kuyasıl ve Tiyek, 2003: 67). Dünya üzerinde kıtalar arasında ülkelerin farklı güvenlik uygulamaları bulunmaktadır. Fakat iç güvenlik uygulamalarının birbirine benzer özellikleri bulunmaktadır. Fransa Millî Jandarma Genel Direktörlüğü, Çin Halk Cumhuriyeti Silahlı Polis Kuvvetleri Komutanlığı, Fas Kraliyet Jandarma Komutanlığı ve Kanada Kraliyet Atlı Polisi (Jandarması) benzer örnekler olarak gösterilebilmektedir. Ancak ülkelerin yönetim şekillerine göre teşkilatlanma yapıları ve iç güvenlik ilişkilerinin farklı olduğunu söylemek mümkündür. Bu açıdan dünyada tek tip güvenlik ve kolluk teşkilatlanması olduğunu söylemek mümkün değildir. Buna ek olarak ülkemizin iç güvenlik yapısında polis teşkilatı yapılanmasının Fransa ile benzer özellikler taşıdığını söyleyebiliriz (Bilgiç, 2019: 290-298).

Cumhuriyet döneminde kamu güvenliği, anayasanın sınırları içinde yer almaktadır. Bu bağlamda kamu kendi içinde güvenlik teşkilatını oluşturabilmektedir. Böylece güvenlik teşkilatı ve farklı kollar meydana gelebilmektedir. Söz konusu kuruluşların görevleri, sorumlu oldukları alanlara göre değişiklik gösterebilmektedir. Cumhuriyet

döneminde yetkisi yüksek olan önemli kolluk birimleri, polis ve jandarma olarak gösterilmektedir (Karakurt ve Bal, 2013: 392).

Cumhuriyet döneminde kolluk birimleri; genel kolluk birimleri ve idari kolluk birimleri olarak ikiye ayrılmaktadır (Yiğit, 2021: 113). Kolluk türleri ve görevleri aşağıda maddeler halinde verilmektedir;

- İdari Kolluk: İdari kolluk devletin kendi otoritesini korumak amacıyla görevlendirdiği, silahlı personellerden oluşmaktadır. İdari kolluklar kanunların getirilerini uygulamaktadır (Avcı, 2009: 18).
- Adli kolluk

1.7.1. Genel İdari Kolluk

İnsanlık tarihinin yerleşik yaşama geçmesinden itibaren bazı düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Bunların başında güvenlik ihtiyacı yer almaktadır. İnsanların maddi ve manevi güvenliklerinin sağlanması için devletler çeşitli politikalar uygulamaktadır. Güvenlik ihtiyacı sadece topluluk için önemli değildir. Devletin kendi sınırlarını ve düzenlerini koruması için güvenlik ihtiyacı bulunmaktadır (Kuyaksil ve Tiyek, 2003: 65).

Genel kolluk kuvvetlerinin diğer kolluk kuvvetlerinden fazla yetkileri bulunabilmektedir. Bunlar kişilerin özgürlüklerini sınırlayan durumlar olabilmektedir. Söz konusu kollukların görev ve yetkileri aşağıda gösterilmektedir;

- Jandarma: Fransız devriminden sonra jandarma birliği hizmet vermeye başlamıştır. Söz konusu hizmet şekli gelişmiş ülkelerde kullanılan modern bir güvenlik sistemi olarak gösterilmektedir (Kara, 2016: 148).
- Polis: Polis kavramının kökeni, geçmiş zamanlarda şehirlerin korunması ve düzenin sağlanması anlamını taşıyan ‘politeia’ kelimesinden gelmektedir (Hafızoğulları, 1995: 566).

- Sahil Güvenlik: Sahil güvenlik adından anlaşılacağı üzere ülke sınırlarındaki sahil, deniz, boğaz, liman vb. yerlerin dış tehlikelere karşı güvenliğini sağlamaktadır. Sahil güvenlik personellerinin jandarma ve polis teşkilatları gibi yetkileri ve silah teçhizatı bulunmaktadır.

1.7.2. Özel Kolluk

Özel kolluk birimleri, kolluk çeşitlerinin farklı bir bölümü olarak görülmektedir. Özel kolluk hizmetleri genel idari kolluk hizmetlerinin iş yükünün kolaylaştırılması için kurulmuştur. Özel kolluk görevlileri Tablo 1.7’de gösterilmektedir.

Tablo 1. 7 Özel Kolluk birimleri

Özel Kolluk Birimleri	Özel Kolluk Birimlerinin Görevleri
Köy Korucuları	Köy sınırları içerisinde yaşayan kişilerin güvenliği
Belediye Zabıtası	İlçenin düzeni ve huzurunun sağlanması
Orman Memuru	Ormanların korunması, orman suçlarının önlenmesi
Gümrük Muhafaza Personeli	Gümrük çıkarlarının gözetilmesi, giriş ve çıkış yapan kişilerin kontrolü, yasadışı işlemlerin önüne geçilmesi
Çiftçi Mallarını Koruma Bekçisi	Çiftçilerin maddi çıkarlarının gözetilmesi
MİT Personeli	İstihbarat sağlanması

Yukarda yer alan tabloda görüldüğü üzere özel kolluk birimleri görevlerine göre isimleri farklılaştırılmaktadır. Tabloya göre köyün güvenliğini sağlayan kişilere “ köy koruyucuları”, illere bağlı olan ilçelerin güvenliğini “ zabıta”, ormanlarda işlenebilecek ve tehdit oluşturulabilecek unsurlara karşı “ orman memuru”, gümrük işlemlerinde meydana gelebilecek suç unsurları ve insanların giriş çıkışını denetleyen kişilere “ gümrük muhafaza personeli”, tarımla uğraşan kişilerin çıkarlarının korunmasındaki görevli olan kişilere “ çiftçi mallarını koruma bekçisi” ve ülkenin

yararına olacak istihbaratın öğrenilmesinde ki kişilere ‘‘MİT personeli’’ denilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

CUMHURİYET DÖNEMİNDE TÜRKİYE’DE KAMUSAL GÜVENLİK YAKLAŞIMI VE KOLLUK

2.1. Kentsel Güvenlik ve Kentsel Alanlarda Kamu Güvenlik Yapısı

Güvenli kent kapsamında kişilerin buldukları şehrin herhangi bir bölgesinde ve herhangi bir saatinde özgürce, korku duymadan hareket edebilmesi anlamını taşımaktadır. Güvenli kentlerin gerçekleştirilebilmesi adına çeşitli çabalar sarf edilmekte ve bu alanda politikalar yürütülmektedir. Buna ek olarak güvenli kent kavramı kentteki güvenliğin sağlanabilmesi adına mimari tasarım, trafik kuralları, toplumsal alanların düzeni, kentin geliştirilmesi ve çevre güvenliği kavramları dahilinde düzenlenmelidir (Taştekin, 2020: 51).

İnsanların güvenli bir bölgede yaşaması o bölgenin huzurlu ve güvenli yapısının sürdürülebilirliği açısından önem taşımaktadır. Güvenli olmayan kentlerde insanların dışarıya göç oranının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca insanlar kendilerini güvende hissetmedikleri alanda maddi ve manevi gelişimlerinin de yetersiz olduğunu söylemek mümkündür. Kentlerde güvenliğin düşük olmasının sebepleri yoksulluk, kaynakların yetersiz olması, kentleşmenin hızlanması, altyapı gibi faktörler yer almaktadır (Karayazı, 2022: 64-65).

Şiddet ve suç oranlarının artması sadece kentsel sorunlar olarak değerlendirilmemektedir. Çoğu kentsel bölgede yoksul yerleşkelerde şiddet oranlarının yüksek olması ‘‘başarısız şehirlerin’’ ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Şiddet ve suç oranının fazla olduğu bölgelerde ikamet eden kişiler de korku ve

güvensizlik içinde yaşadığı tespit edilmiştir. Suç oranlarının artması ile birlikte ülkelerin izlediği politikalarda da değişiklik gözlemlenmektedir. Bu politikaların belirlenmesinde kentsel güvenlik ile ilgili faktörlerin belirlenmesi şarttır (Erkan, 2002: 200).

2.1.1. Kentsel Güvenlik Kavramı

Kentin güvenlik düzeyinin artırılması için yapılan çalışmalar, kentsel güvenlik şeklinde ifade edilebilmektedir. Başka bir tanımla kentsel güvenlik; güvenli bir şehir için şehir planlaması, bina tasarımı, trafik yaptırımı, şehir bilgi ve güvenlik sistemleri, sosyal, ticari ve ekonomik suç, güvenlik ve kamu düzeni, suçun önlenmesi gibi değerlerin belirlenmesini kapsamaktadır. Ayrıca suçluların suç işledikten sonra tutuklanma durumlarını, sosyal ve fiziki olgularını kapsayan kentsel çalışmalardır (Gündüzöz, 2016:344).

Şehirlerde yaşam ancak güvenlikle mümkündür. Kentlerde işlenen suçlar kent güvenliğini olumsuz etkilemektedir. Kentin güvenliğini yok eden temel sebeplerden biri de kentsel mekânlar ve suç arasındaki ilişkidir. Bir suçun işlenmesi için fail, mağdur ve olay yerinin bir arada olması gerekir. Bu nedenle suçu işleyen kişi kadar suçun işlendiği yer de önemlidir (Brantigham, 1995: 5-6).

Kent güvenliğini tehdit edici belirli unsurlar bulunmaktadır. Bunlar aşağıda yer alan tabloda gösterilmektedir:

Tablo 2. 1 Kent Güvenliğini Tehdit Eden Olgular

Olgular	Açıklama
	Türkiye'de kimsesiz çocuklar; 1990'lı yıllarda kamu hizmeti ve küreselleşme kavramlarının tartışıldığı gündeme gelmiştir. Yine aynı dönemde bireysellik ve piyasa talepleri gibi durumların ortaya çıktığı dilimine denk gelmiştir. Bu sayede değer yargularımıza yeni kavramlar ve boyutlar girmiştir. Bu dönemde "evsiz çocuklar" kavramı gelişmiştir.

Sokak Çocukları

Büyük şehirlere göçle birlikte bu kavram suç unsuru haline gelmiştir. Kaçırılan çocuklar, gasp ve adam kaçırmayla ilgili bir dizi paralel sahne oluşturmaktadır. Çocukları öldürme görevinin basit olduğu daha az kanıt bıraktığı ve büyümeye devam ettiği görülmektedir. Sokakta çalıştırılan çocukların sorununun en önemli nedeni; gerçek şu ki, insanlar sosyal ve kültürel tehlikeler karşısında zayıf, suiistimale açık oldukları için karşılaşılabilecekleri tehlikelere karşı koyamayacak kadar güçlü olmayabilmektedir. Bu kadar kolay istismara ve komplekse kapılan çocukların suçlara karşı güçlü bir irade gösteremedikleri görülmektedir (Fırat, 2008:215; Kömürcü ve Avşar Negiz, 2006:976).

Yoksulluk

Yoksulluk, antik çağlardan günümüze kadar büyük toplumsal sorunlar arasında yerini korumuştur. Büyüdükçe küresel bir boyut kazanmış ve karmaşıklaşmıştır. Dünyada zenginliğin ve yoksulluğun hızlı bir şekilde arttığı oranlar oluşmuştur. Bunun en önemli nedeni kaynakların adaletsiz dağılımı olarak gösterilmektedir. Buna göre zengin daha da zenginleşir, fakir olan daha da fakirleşmektedir. Ekonomik eşitsizlik, işsizlik ve yoksulluk ile suç arasındaki pozitif korelasyon evrensel olarak kabul edilir. Birçok sosyolog, başkalarının eylemlerine daha fazla dikkat ederek yaklaşımlarını önerir. Bunda sınırlarının dışında yaşamalarının, genel olarak olumsuzluk algılarının, olumsuz ortamlarda yaşamalarının, sağlıksız ve dengesiz beslenmelerinin, toplumdan soyutlanmalarının önemli payı vardır. Yoksulların toplumsal denetim ve düzenlemelere, boş yargılara ve yasa dışı faaliyetlere başvurmalarına aracı olunması gerekmektedir. Her sınıftan insan şehrin sahip olduğu insani ve motive edici rüzgarların korumasına yenik düşebilmektedir. Her bölümde bu motive edici hareketlerin bazı aksaklıkları ve kuralları ortaya çıkabilmektedir. Bu

durumda, kısıtlamalar kesit boyutlarından farklı bir anlam kazanır. Bıçak sırtında yaşayanlar için, hayatta kalmak yasa dışı yollara kaçmak daha kolaydır (Açıkgöz ve Yusufoglu, 2012:78; Aytaç, 2016:138).

Evsiz Kişiler

Türkiye'de evsiz kalmak şeklinde ifade edilen yeni bir yoksulluk meydana gelmiştir. Evsizlik sadece bir yoksulluk kategorisi değildir. Bu durum sınıfsal durum ve statü nedeniyle ortaya çıkmış olmakla birlikte, tek başına ekonomik sonuçlarla açıklanamayacaktır. Birçok yerde önemli ve kamusal bir konutun, kentliler tarafından değil, ağırlıklı olarak evsizler, yoksullar ve zayıflar tarafından kullanıldığını görmekteyiz. Bu da şehirlerde yaşayan insanlar için güvenlik önlemleri istenmediği anlamına gelmektedir. Buna ek olarak evsiz kişiler uyuşturucu ile yaşamak isterler ve daha sonra uyuşturucu bağımlısı olma durumlarına göre yasa dışı yöntemlere başvurabilirler (Gümüş, 2016:1).

Dilenciler

Yabancı sözlüklerden biri olan Merriam Webster: bir hediye talebinde bulunma sürecinde olan kişiyi dilenci olarak nitelendirmiştir. Longmen ise dilencinin yiyecek ve para için yalvaran biri olmasını bekler. Bunların devamı olan dilencilik ve çocuk istismarı sorunları ancak örgütlü bir şekilde çözülebilir. Dilencilerin sosyal ve ekonomik bir sorun olmasının yanı sıra, yoksul Avrupalıların sokakta yaşamaya alıştıktan sonra en yakın köydeki konunun çıkışına yönlendirilmeleri de mümkündür (Özer ve Yontar, 2013:238; Fırat, 2008:214).

Gecekondulaşma

Gecekondu; Kentbilim Terimleri Sözlüğü tanımına göre sahibinin vizyonu ve bilgisi olmadan sınırlı hizmet ve kullanımın yasal olduğu, kamu hizmeti ve imar yasalarına

aykırı, şehir ve eyalet hükümetinin gerekliliklerini karşılamayan ve mülk sahibi veya düşük seviyede yaşayan barınak sahipleri olarak nitelendirilebilmektedir. Kontrolsüz bir şekilde inşa edilen evler, binaların imarına aykırı olarak sağlık koşullarına göre adlandırılmaktadır. (Yıldırım, 2004: 55; Çalı, 2012:18).

Kaynak: Fırat, 2008:215; Kömürcü ve Avşar Negiz, 2006:976; Açıkgöz ve Yusufoglu, 2012:78; Aytaç, 2016:138; Gümüş, 2016:1; Özer ve Yontar, 2013:238; Fırat, 2008:214; Yıldırım, 2004: 55; Çalı, 2012:18.

2.1.2. Kentsel Alanda Kamusal Güvenlik ve İlgili Birimler

Tarihsel süreçte kentlerin artan önemi, sadece nüfus artışına yol açmamış, nüfus artışıyla birlikte kentler de bir takım güvenlik sorunlarının kaynağı haline gelmiştir. Kentsel güvenliğin sağlanması ve güvenli kent yaratılması görevi yerel yönetimlerin yanı sıra merkezi yönetime de düşmektedir. Buna polis, jandarma, çarşı, mahalle bekçiliği gibi unsurların kent güvenliğine katkıları da dahildir.

Polis gibi iç güvenlik hizmeti veren ve genel alarm görevlerini yerine getiren kuruluşlardan biri olan Jandarma; görevi il ve ilçe sınırları dışındaki yerlerde, ilçelerde ve teşkilat karakolunun kurulmadığı gözlem yerlerinde güvenliği sağlamakla görevlidir (Gözler, 2019:534).

Kısaca kent güvenliğinin sağlanması ile ilgili olan birimler aşağıda maddeler halinde verilmiştir:

- Polis,
- Jandarma,
- Çarşı ve Mahalle Bekçisi,
- Zabıta,
- Köy Korucuları,
- Özel Güvenlik

2.2. Bekçilik Kavramı, Tarihçesi ve Çeşitleri

Bekçi kavramı; soyut ya da somut bir olgunun, onu korumakla görevlendirilmiş kişiye verilen ismi göstermektedir. Bekçiler geceleri nöbet tutarak, insanların toplu yaşadığı bölgelerin korumasını sağlamaktadır (Şimşek, 1993: 125).

Bekçilik kavramının kökeni araştırıldığı zaman 1300'lü yıllarda Orta Doğu'da yazılan "Mükaddimetül Edep" adlı eseri dikkat çekmektedir. Bu eser Arapça dilinde yazılmış olup, içeriğinde barındırdığı bekçilik hedefleri ile ilgili dikkat çekmektedir. Eserin bekçilik kavramını kullanım şekline göre bekçilerin şehir koruyucuları olduğu anlaşılmaktadır (Yüce, 1993: 79).

Türklerde bekçilik kavramı eskilere dayanmaktadır. Eski Orta Asya'da bekçilere (daruga) denilmektedir. Bu kişiler gece görevlerine başlayarak, toplumun güvenliğini ve huzurunu sağlamaktadır (Bayram, 2003: 570).

Bekçilik kelimesi ile aynı anlamı taşıyan "pasban" kavramı bulunmaktadır. Söz konusu kelimenin tam anlamı gözcü demektir. Halk dilinde bekçi ve pasban aynı anlamları taşımaktadır (Uzunçarşılı, 1995: 398). Pasban kelimesi "gece bekçisi" anlamını taşımaktadır (Yağar, 2002: 1148). 1700'lü yıllarda pasban kelimesi sanatkarların eserlerinde yer almaktadır (Akpınar, 2002: 177-191).

2.3. Türkiye'de Bekçilik Sistemi

Türkiye'de bekçiler jandarma ve polislerle bağlı hareket etmektedir. Kolluk kuvvetlerinin görevlerini kolaylaştırmak amacıyla çeşitli keşiflerde bulunabilmektedir (Yıldırım, 2011: 139). Bekçilik departmanı ilk açıldığı dönemde geçici olduğu düşünülerek yapılandırılmıştır. Fakat günümüzde de faal bir şekilde işleyişlerini devam ettirebilmektedir (Aydın, 1996: 17).

Çarşı ve mahalle bekçileri aynı zamanda "Mıntıka Bekçisi" şeklinde de ifade edilebilmektedir. Çarşı ve mahalle bekçileri Türkiye'de emniyet teşkilatı görevlilerine yardımcı olmakla yükümlü, silahlı memurlar şeklinde ifade edilmektedir. Bekçiler

diğer güvenlik güçleri gibi teşkilatta görev almaktadır. 24 Nisan 1914 tarihinde çarşı ve mahalle bekçileri için hukukta kanun oluşturulmuştur. 1966 tarihinde bu kanun tekrar düzenlenmiş ve 1995 yılında bekçi alımları durdurulmuştur.

Türkiye’de şehirlerin güvenliğini sağlayan birimlerin görevleri Tablo 2.2’de gösterilmektedir.

Tablo 2. 2 Şehir güvenliği

	Silah Kullanma Durumu	Görev Alanı	Bağlı Olduğu Birim	Görev Zamanı
GENEL İDARİ KOLLUK				
Polis	Silahlı	İl ve İlçelerde Belediye Sınırları İçerisinde	İçişleri Bakanlığı	Gece/Gündüz
Jandarma	Silahlı	İl ve İlçelerde Belediye Sınırları Dışında	İçişleri Bakanlığı	Gece/Gündüz
Sahil Güvenlik Komutanlığı	Silahlı	Kentsel Alanlarda Deniz ile Karanın Birleşim Yeri	İçişleri Bakanlığı	Gece/Gündüz
ÖZEL İDARİ KOLLUK				
Özel Güvenlik Hizmetleri	Silahlı/Silahsız	Görevli Oldukları Alan İçerisinde	İçişleri Bakanlığı	Gece/Gündüz
Belediye Zabıtası	Silahsız	Belediye Sınırları İçerisinde ve Mücavir Alanlarda	Belediye Başkanı	Gece/Gündüz
Liman Kolluğu	Belirtilmemiş	Liman Bulunan Kentlerde	Ulaştırma ve Alt Yapı Bakanlığı	Gece/Gündüz
Orman Kolluğu	Silahlı	Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçinde Kalan Kırsal Mahalleler	Tarım ve Orman Bakanlığı	Gece/Gündüz
Köy Korucusu	Silahlı	6360 Sayılı Kanun ile Mahallege	Köy Muhtarı	Gece/Gündüz

Dönüştürülen
Köyler

YARDIMCI KOLLUK

Çarşı ve Mahalle Bekçisi	Silahlı	Görevli Oldukları Emniyet ya da Jandarma Biriminin Görev Alanları İçerisinde	İçişleri Bakanlığı	Gece
--------------------------------	---------	--	-----------------------	------

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

2.3.1. Osmanlı Döneminde Çarşı ve Mahalle Bekçilik Sistemi

TDK, bekçilik kavramını belirli bir bölgeyi korumak amacıyla bekleyen kişi olarak tanımlamıştır. Başka bir araştırmaya göre bekçilik; “bir şeyi bekleyip muhafaza eden” anlamını taşımaktadır. Ayrıca buna ek olarak “Gece sokaklarda dolaşıp emniyet-i umumiye’ye bakan, cenaze ve düğün gibi vukuatta ahalinin hizmetinde bulunan adam” şeklinde de gösterilmektedir (Şahin, 2005: 269).

Emniyet teşkilatının geçmişine bakıldığı zaman Selçuklu Devleti’ne kadar uzandığı görülmektedir. Selçukluların koyduğu kuralları ve uyguladığı politikaları, Osmanlı Devleti devam ettirmiştir. Osmanlı döneminde jandarma ve polis hizmetleri için geniş bir uygulama görülmektedir. Fakat bekçiler için yeterli uygulama bulunmamaktadır (Türüsel, 1974: 54). Araştırmacılara göre bekçi teşkilatının kurulması Osmanlı yıkılışı ve Cumhuriyet’in kurulması tarihleri arasında kaldığı için değişiklik göstermektedir.

Bekçiliğin oluşumu tarihte çok eskiye dayanmaktadır. Sadece kolluk kuvvetlerinde resmileştirilmeden uzun süreler boyunca yürütülmeye devam etmiştir. Osmanlı’da güvenliğin tekrar reforma uğraması, İstanbul fethedildikten sonra gerçekleşmiştir. Şehrin korunması için çok sayıda vatandaş buraya yerleştirilmiştir. Halkın mülkiyeti, artan nüfusu, ticareti vs. gibi etmenlerin çıkarı gözetilmesi gerektiği belirlenmiştir. Bu bağlamda genel güvenlik birimine ek olarak bekçiler getirilmiştir. Bekçilerin genellikle görevi polis ve jandarmanın yönlendirmesi ile hareket etmektir (Şahin, 2005: 267).

İstanbul'un fethinden sonra şehirde bulunan ev, ibadethane, çarşı, mahalle vb. yerlerin güvenliği için bekçiler görevlendirilmektedir. Bu süreçte bekçilerin yaptıkları koruma görevi belirli bir ücrete tabii tutulmaktadır. Bekçiler ilk zamanlarda mahalle sakinlerinden kabul görmemiştir. Fakat 1800'lü yılların ilk çeyreğinde mahalle teşkilatı ile yapılan sosyalleşme uygulamalarında, mahallelilerin hoşgörüsünü kazanmıştır. Bekçilerin mahalle teşkilatı ile olan ilişkisi 1914 yılına kadar devam etmiştir. 1914 yılından sonra bekçilerin görevleri belediyelerin takibine bırakılmıştır (Şahin, 2005).

Bekçiler 1914 yılından sonra silahlandırılmış ve resmi bir yapıya geçmiştir. Bekçilere sağlanan teçhizatlar, mahallenin kendi birikiminden değil, devletin hazinesinden karşılanmaktadır. Bu bağlamda bekçiler devlete bağlı yarı özel bir kurum halini almıştır.

1834-1914 sürecinde bekçilerin görevlerine bakıldığı zaman İstanbul'da mahallelerin güvenliği imam ve muhtarlar tarafından sağlanmaktadır. Muhtarlar, mahalle sakinlerin seçmesi ile görevlendirilen kişidir. İmamlar da muhtar ile iş birliği içerisinde mahallenin korumasını üstlenmektedir. Eğer tehlikeli ve güvensiz bir durumla karşılaşırsa, emniyet güçleri ile haberleşerek, olaya müdahale etmektedir (Türüsel, 1974: 54).

Osmanlı'da bekçilerin kendilerini korumaları için çivili sopaları ve karanlığı aydınlatmaları için fenerleri bulunmaktadır. Ayrıca soğuk kış akşamlarında rahat edebilmek için sırtlarına koyun postu atarak devriye tuttıkları belirtilmektedir. Mahalle bekçileri, mahallenin güvenliğini sağlayabilmek için bütün gece sokakları dolaşmaktadır. Bekçiler mahalle güvenliğini mevsim ayrımını yapmadan sürekli olarak yapmaktadır. Bekçiler, yeni bekçi yetiştirmek için kendi yanlarına yamak olarak aldıkları kişileri yetiştirmektedir. Ayrıca nöbet tuttıkları bölgeden ayrılmaları gerekirse, güvendikleri kişileri bölgesini emanet ederek kısa süreliğine gidebilmektedir (Yavaş, 2021:71). Bu dönemde görev yapan bekçilerin görüntüsü Şekil 2.1'de gösterilmektedir.

Şekil 2. 1 Osmanlı Döneminde Bekçilerin Temsili Görünüşü

Bekçilerin maaşları ilk zamanlarda mahalleliden toplanan paralar ile sağlanmaktadır. Fakat bekçiler, maaşlarının gelirinin çoğunluğunu mahalle halkının özel işlerinden almaktadır (Alyot, 1947: 235). Bu bağlamda ilk zamanlarda bekçilerin maaşlarını mahallelinin, yani toplumun sağladığı söylenebilmektedir (Levy, 2008: 138). Bekçilerin görev ve sorumluluklarını mahalle muhtarları belirlemektedir. Mahalle muhtarlarının verdiği direktiflere göre görevlerinde değişiklikler meydana gelmektedir.

Mahalle bekçileri kamusallaştırılana kadar silahlandırılmamıştır. Bu dönem II. Meşrutiyet'e kadar devam etmiştir. Söz konusu zamana kadar silahlı olan bekçiler ruhsatsız olarak görev yapmıştır. Bu yüzden kendilerini korumak için ucu demir çivili sopalar kullanmıştır (Doğan, 2019: 264).

2.3.2. Cumhuriyet Döneminde Çarşı ve Mahalle Bekçilik Sistemi

Osmanlı'nın son dönemlerine doğru mahalle bekçilerinin düzenlenmesi adına kanun çıkartılmıştır. Tarihçilere göre bu kanun Osmanlı ya da Cumhuriyet dönemi olarak değişiklik göstermektedir. Bu kanun 1914 yılında "Çarşı ve Mahallat Bekçileri" olarak çıkartılmıştır. Kanuna göre bekçiler, bekçilik görevlerini polis olarak sürdürmektedir. Böylece mahallenin güvenliği üzerinde olan sorumluluğunu resmi bir hale getirmektedir. Ayrıca bekçilerin, mahalleli ile olan ilişkisi daha resmi bir hal almıştır. Yapılan araştırmalara göre bekçilerin toplum yapısını korumasında etkili bir faktör olduğu görülmektedir (Aksungur, 2018: 120).

Cumhuriyet Dönemi'nde bekçilerin görevleri Osmanlı Dönemi'nin tam tersine resmi bir şekilde devam ettirilmektedir. Bu yüzden bekçilerin görevleri sürekli olarak denetim altında tutulmaktadır. Eğer görevlerini yerine getirmeyen olursa, görevden ihraç etme yoluna gidilmesi öngörülmüştür (Gürkan, 1973: 182).

Bekçiler "14 Temmuz 1966 tarihli Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu" ile yeni kıyafet tebdili almıştır. Bu süreçte yapılan değişiklik ve uygulamalara rağmen yeni bekçilerin yetiştirilmesi kısıtlandırılmış ve durdurulmuştur (Yüncüler, 2016).

1990'lı yıllarda mahalle ve çarşı bekçileri görevlerinden uzaklaştırılarak, emniyet teşkilatının çeşitli birimlerinde görevlendirilmiştir. "2008 yılında halen emniyette yardımcı hizmetlerde görev yapmakta olan 8.152 bekçi, emniyet hizmetlerine geçirilerek polis yapılmıştır. Yaklaşık dokuz yıl sonra 2016 yılının Nisan ayında İç İşleri Bakanlığı 5 pilot ilde bekçi alımı yapılacağını duyurmuştur. Terör olaylarının artması nedeniyle pilot uygulaması başlatılan bekçilik sistemi, ülke içinde terörle mücadele kapsamında ve 15 Temmuz 2016'da yaşanan darbe girişimi sonrası emniyette yaşanan büyük çaplı görevden uzaklaştırma durumları nedeniyle 2017 yılında ülke genelinde bekçi alımı yapılarak tekrar uygulanmaya başlanmıştır. 16 Kasım 1966 tarihinde çıkarılan 772 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu 2017 yılında dönemin şartlarına uygun hale getirilerek uygulanmaya devam etmiştir. Bir sonraki başlıkta kanunlarda yapılan değişiklikler ayrıntılı olarak ele alınacaktır. 2020

yılıının haziran ayında yapılan düzenleme ile bekçilere silah taşıma ve kimlik sorma yetkisi verilerek bekçilerin yetkileri artırılmıştır” (Kulu Bay, 2021: 23-24).

1926 yılında kabul edilen 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 279. maddesinde bekçiler, “ Devlet veya idari bir birimin emri altında maaşsız veya maaşlı, sürekli veya geçici hizmet görenler” şeklinde tanımlandığından hareketle bunların memur olarak kabul edilmesi gerektiği belirtilmektedir. Diğer taraftan Kaçakçılığın Men ve Takibi Hakkında Kanun, kaçakçılık suçu işleyenlere men ve takibi hakkındaki kanun kaçaklık suçu işleyenlere men, takip ve tahkik ile sorumlu olan memurların olmadığı yerlerde çarşı ve mahalle bekçilerini bu konuda yükümlü tutmaktadır (Yavaş, 2021: 75).

Cumhuriyet döneminde bekçilerin bağırması, ıslık çalması, düdük vb. aletlerin kullanımı yasaklanmıştır. Buna ek olarak üniforma giymeye başlayan bekçilerin, polis görevlileri ile aynı vasıflarda olduğu gözlemlenmektedir (Levy, 2008: 144). Bekçiler silahlandırıldıktan sonra sopalarına veda ederek, düdüklerine kavuşmuştur (İrdem vd., 2020: 14). Bekçiler devletin himayesine geçtikleri zaman, kamunun kolluk güçlerine koyduğu uygulamalardan sorumlu bulunmaktadır. Aynı zamanda suç işledikleri zaman memurların tabii tutulduğu “Mukehamat Kanununa” göre yargılanmaktadır (Aytaç, 1956: 36). Osmanlı Dönemi'nden itibaren süre geldiği şekliyle bekçiler kendi içlerinde modern ve geleneksel olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Tablo 2.3'te modern bekçi ve geleneksel bekçinin farkları gösterilmektedir.

Tablo 2. 3 Modern bekçi ve geleneksel bekçi

Geleneksel Bekçi (Çarşı ve Mahalle Bekçisi)	Modern Bekçi (Mahalle Bekçisi)
Mahallenin denetimi altındadır.	Merkezi idarenin denetimi altındadır
Ücretini mahalleli öder.	Ücretini merkezi idare öder.
Güvenlik dışında birçok hizmetin yürütülmesine yardımcı olurlar.	Zabita hizmet ve görevleri dışında çalıştırılmazlar
Mahalleli tarafından seçilir ve göreve başlatılır.	Merkezi idare tarafından seçimi yapılır ve göreve başlatılır.

Görev yerleri tek katlı veya çok katlı bulunmayan evlerin olduğu mahallelerdir.	Apartman ve sitelerle çevrili, yoğun nüfuslu alanlarda görev yapmaktadırlar.
Üst amiri imam ve muhtardır.	Emniyet Genel Müdürlüğü'ne bağlıdırlar.
Dolaylı idare.	Doğrudan idare.
Disiplin toplumu.	Denetim toplumu.
Ortak sorumluluk.	Kamu düzeni.

Kaynak: Usul, 2020

2.3.1. 1914 Tarihli Çarşı ve Mahallat Bekçileri Kanununa Göre Bekçilik Sistemi

1914 yılında çıkartılan kanuna göre bekçilerden bazı vasıflar istenmektedir. Bunlardan biri de okuma yazma özelliklerinin bulunmasıdır. Bekçilere yapılan denetimlerde bazılarının okuma yazma becerisine sahip olmadığı gözlemlenmiştir. Bu yüzden bekçilik görevinde, okuma ve yazma şartı getirilmiştir. Fakat bekçilerden yüksek tahsil beklenmemektedir. Bekçilerin okuma yazma bilmesi, kamu hizmetlerinde önem taşımaktadır. Çünkü defter, hesap işlemlerinin düzenlenmesinde bazı bekçilerin kullanımı uygun görülmektedir. Bu bağlamda herkesin eşit şartlarda alınması ve çalışması için Türkiye sınırları içerisindeki bütün bekçilerden okuma ve yazma şartı istenmektedir (Aybar, 1954: 3-4).

1914 sayılı kanunun yürürlüğe girmesi ile birlikte bekçiler görevlerinde resmiyet kazanmıştır. Bu bağlamda bekçiler gayri resmi unvanlarından feragat etmiştir. Fakat ‘‘1914 Çarşı ve Mahallat Bekçileri Kanunu’’ Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) ihtiyaçlarına karşılık yetersiz kalmaya başlamıştır. Söz konusu yetersizliklerde bekçilerin diğer kamu hizmetleri ile bağlantısı, vergi payları gibi etkenler buna neden olmuştur (Aytaç, 1956: 29-30).

“Çarşı ve Mahallat Bekçileri Kanunu” 29 Nisan 1914 yılında memur kanunlarına göre düzenlenerek yürürlüğe sokulmuştur. “1914 Çarşı ve Mahallat Bekçileri Kanunu” bekçiler için ilk defa yürürlüğe konulan resmi uygulamadır (Alyot, 1947: 828-829).

1914 Kanunu, bekçilerin sorumluluklarını, maaşlarını, kolluk kuvvetleri ile ilgili bağlarını vb. gibi kavramların belirlenmesi ve kesinleştirilmesi için yürürlüğe konulmuştur (Tongur, 2016: 405). Ayrıca mahalle teşkilatı, mahalle sakinler ve çarşı esnafı bekçilere verilen maaşların kendilerinden çıkmasını istemediği için böyle bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmuştur.

1914 Kanununa göre mahalle bekçileri, polislerin sahip olduğu kamu ayrıcalıklarından faydalanabilmektedir. Bu bağlamda mahalle ve çarşıların güvenliği doğru bir şekilde gözetilmesi gerekmektedir. Mahalle ve çarşı bekçileri Osmanlı Dönemi’nden Cumhuriyet Dönemi’ne miras kalmış olup, sürdürülebilirliği devam etmektedir (Dikici, 2008: 741).

2.3.2. 772 Sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçiliği Kanunu

Literatüre bakıldığı zaman yapılan araştırmalara göre “1914 Çarşı ve Mahallat Bekçileri Kanunu”nun EGM açısından yetersiz olduğu görülmektedir. Bu yüzden 1966 yılında “1914 Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu”nda vergi ve ücret kısmı dikkate alınarak iptal edilmiştir (Kamu Yararına Çalışan Türk İdareciler Derneği, 1966: 66).

1966 yılında “1914 Çarşı ve Mahallat Bekçileri Kanunu”nun yetersiz kalması ile “1914 Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu” yürürlükten kaldırılarak, 772 sayılı kanun yürürlüğe getirilmiştir. Buna göre bekçiler belediyeye bağlı bölgeler içerisinde yapılanmak zorundadır. Buna ek olarak bekçilerin kullandığı alet, edevat, borçlar, uniformalar il özel idarelerinin himayesine bırakılmıştır. Bekçilik görevi yapan kişiler söz konusu kavramları kullanmaya devam etmiştir (Kavruk, 2004: 118).

772 Sayılı Kanunu'nun 1. maddesine göre ‘‘ Belediye hudutları içinde çarşı ve mahalle bekçileri teşkilatı kurulur. Bu teşkilat bekçi adayı ve bekçiden teşekkül eder’’ (Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu, 1966: 4299). Bu bağlamda Mahalle ve Bekçi Teşkilatı yeniden düzenlenerek yürürlüğe girdiği gösterilmektedir. Buna göre teşkilatta görev alan kamu personelleri bekçilerden oluşmaktadır.

772 sayılı kanunun 4. Maddesine göre bekçilerin gündüz saatlerinde çalışması yasaktır. Bekçiler güneşin batımından, güneşin doğumuna kadar olan süreçte görevlerini tamamlaması gerekmektedir. Fakat istisnai olan durumlarda bekçiler gündüz saatlerinde çalıştırılabilmektedir. Bu istisnai durumların dışında bekçilerin gündüz çalıştırılmaları mümkün değildir.

772 sayılı kanunun 6. ve 7. Maddesine göre herkes bekçi olamamaktadır. Çünkü bekçi olmak için bireylerin belirli vasıfları bulunması gerekmektedir. Ayrıca bekçi olmak isteyen bireylerin, bekçiliğe giriş sınavında başarılı olması gerekmektedir.

772 sayılı kanunun 8. ve 9. Maddesine göre bekçilik sınavını kazanan kişiler, bekçiliğe aday olarak gösterilmektedir. Aday olan kişilerin, adaylık zamanı tam olarak iki yıl sürmektedir. Bu süreçte kişiler çeşitli eğitim ve kurslardan geçmektedir. Başarılı olan adaylar, devletin ataması ile görevlerine başlamaktadır. Eğer adaylık sürecinde kurslar başlamazsa, kişilerin görevleri tasdik edilmektedir. Açılan ilk kurs zamanında bu adaylara öncelik verilmektedir. 772 Sayılı Kanun'un 10. Maddesine göre söz konusu olan kurslar 3 aydan uzun süreli değildir.

772 Sayılı Kanun'un 14. Maddesine göre bekçilerin hizmet sürelerine göre yıllık izinleri bulunmaktadır. Bunlar personellerin çalışma süreleri arasında farklılık gösterebilmektedir.

Bekçiler, 772 Sayılı Kanun'un 16. Maddesine göre en fazla 60 yaşına kadar çalışabilmektedir. Hizmet süreleri boyunca kendilerini tehlikeye attıkları durumlarda ikramiye verilmektedir. Bekçilerin 772 Sayılı Kanun'un 15. Maddesine göre bu durum ‘‘ Hayatını tehlikeye koyacak şekilde üstün başarı gösteren bekçilere, yılda en çok üç defa aylık ücretleri tutarı kadar ikramiye verilebilir’’ şeklinde belirtilmektedir.

Bekçilerin 772 Sayılı Kanun'un 39. Maddesine göre bekçiler kolluk kuvvetleri adı altında hizmet verdikleri için bu alanda hizmet veren personeller ile bir tutulmaktadır.

2.3.3. 2020 Tarihli 7245 Sayılı Kanun'un Gerekçesi

7245 Sayılı Kanun ile çarşı ve mahalle bekçilerinin istihdam edilmesinde aranan şartların belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda adaylık süreçleri, atama, görev ve yetkileri usul ve esasları belirtilmektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) 93'üncü Birleşiminin Dördüncü oturumunda bu konu parlamentomuzda tartışılmıştır. Bu kapsamda İyi Parti Grubu adına söz alan Lütfü Türkkan'ın konuya ilişkin yaklaşımı şu şekildedir:

“Bekçilerle ilgili çıkarılan kanun, en son 1966 yılına ait yani yaklaşık elli dört yıl evvel yapılmış. O dönem ve sonrasında, bizim bildiğimiz mahalle bekçileri gece asayiş korumak amacıyla polis kuvvetlerine yardımcı olan bir teşkilat. 1991 yılında mevcut bekçilerin tümü sokaklardan çekilip yardımcı hizmetlere getirildiler. 2008 yılında yeni bir kanun değişikliği yapıldı, bekçiler yardımcı hizmetlerden alınıp bu sefer emniyet hizmetleri sınıfına tekrar geçirildiler. 1995 yılından 2016'ya kadar çarşı ve mahalle bekçisi alımı hiç yapılmadı. Mahalle bekçileri 2016 yılında geri döndü.”

Lütfü Tarkan'ın yukarıda belirtilen ifadelerinden, çarşı ve mahalle bekçilere yönelik düzenlemenin güncelliğini yitirdiği anlamı çıkmaktadır. Günümüzdeki hukuki şartlara ve sosyal hayata göre 1966 tarihli 772 sayılı Kanun güncel gereksinimlere yanıt verememektedir. Türkkan konuşmasında, gece bekçilerinin eskiden düdük çalarak sokakta asayiş sağlarken, günümüzde çarşı ve mahalle bekçilerinin silah ile dolaştığını belirtmiştir. Bu noktada Türkkan “Eğer bu bir ihtiyaç ise Türkiye'nin asayiş problemi nasıl bu kadar büyüdü? Yok eğer böyle değilse neden polis gibi yetkili ve silahlı bekçilik teşkilatı kuruluyor?” sorularını dile getirmiştir.

MHP Grubu adına Sermet Atay çarşı ve mahalle bekçilerinin günümüz şartlarına ve hukuk yapısına göre yetersiz kaldığını belirtmiştir. Bu kapsamda mali haklar, özlük hakları, disiplin, vd. gibi alanlarda sorunlar meydana geldiğini belirtmiştir. Atay sözlerine “...aktif hâle getirilen çarşı ve mahalle bekçiliği sistemiyle bekçiler gece

yaya devriye görevi ifa ederek suçu önlemekte, meydana gelen suçun şüphelilerinin yakalanmasında ve sorumluluk alanına giren bölgelerde asayişin sağlanmasında etkin bir şekilde görev almaktadır.” şeklinde devam etmiştir.

İyi Parti adına Mehmet Metanet Çulhaoğlu da aynı şekilde çarşı ve mahalle bekçilerinin günümüz hukuk ve sosyal yapısında etkili olamadığını belirtmiştir. Ali Mahir Başarır, çarşı ve mahalle bekçilerinin göreve başlamadan önce daha donanımlı ve ayrıntılı bir eğitim verilmesi gerektiğini savunmuştur.

7245 sayılı Kanun gerekçesinde 772 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu'nun mevzuat kapsamında güncelliğini yitirdiği, sosyal yaşam ve hukuki açıdan uzakta kaldığı için mevcut gereksinimlere cevap veremez hale geldiği belirlenmiştir. Bu kapsamda “5757 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu, Devlet Memurları Kanunu ve Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Yardımcı Hizmetler Sınıfından, Emniyet Hizmetleri Sınıfına” geçirilerek çarşı ve mahalle bekçilerinin mevcudiyetimin korunması amaçlanmıştır. Buna ek olarak çarşı ve mahalle bekçilerinin koruyucu görev, adli ve önleyici yetkilerinin olduğu; mülki sınırlar kapsamında halkın sağlık, istirahat ve selametini sağlamaya yönelik sorumlulukları belirlenmektedir. Ayrıca emniyet ve jandarma teşkilatlarına yardımcı olmak amacı silahlı kolluk kuvvetleri olarak düzenlenmesi, sınav, atama ve çalışma şartlarının hukuk yapısında belirlenmesi amaçlanmıştır.

2.5. 2016 Yılı Sonrası Bekçilikte İşe Alım Süreci, Eğitim ve Görevleri

Maslow (1943) araştırmasına göre ihtiyaçlar teorisinde güvenlik ihtiyacı, fiziksel ihtiyaçlardan sonra ikinci sırada yer almaktadır. İnsanların şehre göç etmesi ile birlikte güvenlik ihtiyacı, fiziksel ihtiyaçlar kadar önemli bir sorun olmuştur. Kırsal yerleşim yerlerinden, kentlere göç, dış göç ve nüfus oranlarının artması güvenlik ihtiyacının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ülkemizde bu sorunlar göz önünde bulundurularak, ek güvenlik hizmetleri oluşturulmuştur. Bu bağlamda kamu hizmetlerinde çarşı ve mahalle bekçiliği olgusu tekrar gündeme gelmiştir. Çarşı ve mahalle bekçileri, tarihteki hizmetleri açısından görev aldıkları bölgelerin, güvenliğini sağlamada etkili

olmuştur. Ayrıca çarşı ve mahalle bekçileri güvenliği sağlamada, kolluk kuvvetlerine yardımcı olmaktadır. Fakat zaman içerisinde teknolojinin gelişmesi ve kamu hizmetlerinin reforma uğraması çarşı ve mahalle bekçilerine de yeni bir bakış açısıyla yaklaşılmasını gerektirmiştir.

Ülkemizde 1990'lı yıllarda çarşı ve mahalle bekçilerinin görevleri sonlandırılmıştır. Görevden alınan bekçiler, emniyet teşkilatının farklı kollarında istihdam ettirilmesi sağlanmıştır. İlerleyen süreçlerde çarşı ve mahalle bekçilerine tekrar ihtiyaç duyulması ile 2016 yılında tekrar bekçi alımları başlamıştır. Bu süreçte çarşı ve mahalle bekçileri Türkiye'nin yasal düzenlemelerine tabii tutularak göreve başlamıştır. Bu sayede mahalle, sokak ve caddelerde bekçilik faaliyetlerine geri dönmüştür. İçişleri Bakanlığı (2020) verilerine göre "1995 öncesinden 1586 kişi ile toplamda 21.292 bekçi aktif görev yaparken 8242 bekçinin göreve başlama işlemleri devam etmektedir" (Kula, 2021: 29). Bu veriler ışığında şehirlerde güvenliğin sağlanması ile ilgili önlemlerin alınması önem taşımaktadır.

2.5.1.Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Göreve Başlama Süreci

Çarşı ve mahalle bekçisi olmak isteyen adayların bazı şartları taşıması önemlidir. Bekçi adayların ilk olarak "Polis Akademisi" web sitesinden online başvuru yapması gerekmektedir. Polis akademisi sitesinde başvuru tarihlerinin ne zaman olacağı ile ilgili kesin ve net bir bilgi bulunmamaktadır. Fakat bekçi alımları için başvurular açıldığında, sitenin duyurular kısmından ilan edilmektedir. İçişleri Bakanlığı bekçi ihtiyacına göre ilan açımını sağlamaktadır. Bekçi adaylarının, ilana başvuru yapabilmesi için bazı şartları taşıması gerekmektedir. Söz konusu şartlar sınav kılavuzunda yer almaktadır. Şartlar aşağıda maddeler halinde gösterilmektedir (Polis Akademisi, 2022);

- "Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak,
- En az lise veya dengi okul mezunu olmak,
- En az 167 cm boyunda olmak,
- Beden kitle indeksi 18 (dahil) ile 27 (dahil) arasında olmak,

- Başvuru yaptığı il sınırları içerisinde son bir yıl veya daha fazla süredir ikamet ediyor olmak,
- Askerlik ödevini bitirmiş olmak,
- 18 yaşını tamamladıktan sonra yaptırılan yaş düzeltmelerinde düzeltmeden önceki yaş dikkate alınmak kaydıyla, başvuruların başladığı tarih itibarıyla 18 yaşını tamamlamış (28.04.2004 tarihinde ve öncesinde doğmuş olmak) ve 31 yaşından gün almamış (28.04.1992 tarihinde ve sonrasında doğmuş olmak) olmak,
- Ağır hapis veya altı aydan fazla hapis veyahut affa uğramış olsalar bile zimmet, ihtilas, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanmak, dolanlı iflas veya yüz kızartıcı başka bir fiilden dolayı hapis cezasından hükümlü bulunmamak,
- Türk toplum telakkilerine göre kötü şöhretli tanınmamak,
- Kamu haklarından mahrum olmamak, kamu hizmetlerinden mahrumiyet cezası ile mahkûm bulunmamak,
- Memuriyete engel bir hali bulunmamak,
- Silah taşımaya veya silahlı görev yapmaya hukuki bir engeli bulunmamak,
- Emniyet Teşkilatı Sağlık Şartları Yönetmeliğinde belirtilen şartları taşımak,
- Adayın kendisinin ve evli ise eşinin; genelev, birleşme yeri, randevuevi, tek başına fuhuş yapılan konut ve benzeri yerlerde çalışmış veya aracılık ve bekleyicilik fiillerinde bulunmamış olmak, genel ahlak ve edebe aykırı mahiyette her türlü yazılı, sesli ve görüntülü eserleri, kaydedildiği materyale bakılmaksızın üretmek ve satmaktan veya kumar, uyuşturucu veya uyarıcı madde nedeniyle, hakkında herhangi bir adli veya idari soruşturma veya kovuşturma devam ediyor olmamak, bunlardan dolayı idari yaptırım uygulanmamak veya bu işler nedeniyle hüküm giymemiş olmak,
- Alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımı nedeniyle tedavi görmüş veya görüyor olmamak,
- Sağlık Yönetmeliği hükümleri hariç, herhangi bir nedenle polis eğitim kurumlarından çıkarılmamış olmak,

- Terör örgütleri ile bu örgütlerin legal veya illegal uzantılarının eylemlerine, toplantılarına, yürüyüş ve mitinglerine karışmamış, desteklememiş ve katılmamış olmak,
- Başvuru tarihinde herhangi bir siyasi partiye veya siyasi partilerin yan kuruluşlarına üye bulunmamak,
- Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması olumlu olmak.”

Bekçi adayları yukarıdaki şartları sağladığı zaman bekçilik sınavına girmeye hak kazanmaktadır. Adayların gireceği sınav 3 aşamadan oluşmaktadır. Bunlar;

- Yazılı sınav
- Sözlü sınav ve
- Fiziki sınav olarak gösterilmektedir.

Yazılı sınav adayın genel kültür ve genel yetenek düzeyini ölçmek için yapılmaktadır. Bu aşamada adaylar Türkçe, matematik, sosyal bilgiler, vb. sorular çözmektedir. Adaylar sınavdan en fazla 100 puan, en az 50 puan alarak, fiziki sınava girmeye hak kazanmaktadır. Fiziki sınav detayları polis akademisinin web sitesinde duyurulmaktadır. Fiziksel değerlendirme sınavının amacı, bekçi adaylarının çalışma sahasında yeterli olabileceğini ölçmeyi hedeflemektedir. Bekçi adayları fiziki yeterlilik sınavından en düşük 60 puan alarak bir sonraki aşamaya geçiş yapabilmektedir. En son aşama adayların sözlü sınava tabii tutulduğu aşama olarak gösterilmektedir. Bu aşamada adaya yöneltilen sözlü sorular ile kendini ifade etme becerileri ölçülmektedir. Aday soruları cevaplarken, komite adayın yönlendirmesinde araya girerek farklı sorular sorabilmektedir. Aday sınavların tamamına girdikten sonra bütün sınavların ortalaması alınarak, sıralamaya sokulur. Sınavlarda başarılı olan bekçi adayları, sağlık durumlarının kontrolü için devlet hastanelerine yönlendirilir. Sağlık raporunda sorun yaşamayan bekçi adayları, görev alacakları yerlerin belirlenmesi başlatılmaktadır (Polis Akademisi, 2020).

Bireylerin işe alımı yapılmadan önce güvenlik soruşturması yapılmaktadır. Çünkü insanların daha önceden yasalara aykırı davranışlar içerisinde hareket etmesi ya da sabıka kaydı varsa ortaya çıkarılması, kamu hizmetlerinde göreve başlamadan önce

belirtilmesi gerekmektedir. Bu durumun dikkate alınması kamu hizmeti veren kurumun güveni ve itibarını olumlu yönde etkilenmesine neden olmaktadır.

2.5.2.Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Eğitimi

Çarşı ve mahalle bekçileri görevlerine başlamadan önce Polis Akademisi'nde eğitim almaktadır. Göreve başlayacak olan bekçilerin eğitim süreleri 3 ay sürmektedir. Polis Akademisi eğitimleri farklı şehirlerde ve şehirlere bağlı ilçelerde gerçekleşebilmektedir. Bekçi adaylarına eğitim sürecinde "mesleki eğitim bilgisi, mevzuat ve silah dersleri" yüz yüze eğitimde teorik çerçeve içerisinde açıklanmaktadır. Adaylara teorik eğitim verildikten sonra uygulama eğitimi verilmektedir. Uygulamalı silah eğitimi "Özel Harekat Polisleri" tarafından verilmektedir. Buna ek olarak bekçi adaylarına "uzun namlulu silah" kullanımı da öğretilmektedir (Polis Akademisi, 2022). Adaylara eğitim verilmesindeki temel amaç, bekçilik görevlerinin ve sorumluluğunun temelini öğrenilmesi olarak gösterilmesidir. Buna ek olarak adayların okullarının yer aldığı bölgelerin tanıtım etkinlikleri de yapılmaktadır. Adaylar eğitim sürecinde başarılı olduklarında görev atama yerlerini beklemektedir. Fakat eğitimde başarısız olan varsa, akademi ile ilişkileri kesilmektedir.

2020 yılında bekçilik kanununda oluşan değişim ile birlikte bekçi adaylarının eğitim gördüğü bölgeler Ankara ve İstanbul olarak belirlenmiştir (Taşdan, 2020). Verilen eğitimlerde, bekçilerin görev ve sorumluluklarının kapsamı öğretilmektedir. Bunlar;

- "Durdurma ve kimlik sorma
- Zor kullanma
- Silah kullanma
- Yakalama ve muhafaza altına alma
- Suça el koyma
- Disiplin
- Örnek olayların incelenmesi
- İnsan hakları
- Davranış ilkeleri

- Etkili iletişim
- İletişim teknikleri'' konuları anlatılmaktadır.

Türkiye’de uygulanan bekçi eğitimlerine 28.265 kişi katılım sağlamıştır. Katılımcıların eğitimi 21 saat sürmüştür. Polis Akademisi tarafından verilen bu eğitimler 3 ayda bir tekrarlanacağı bilgisi verilmektedir. Fakat uygulamaların tekrarlanması ile ilgili bir bilgiye ulaşamadık. Bu bağlamda eğitim kurumlarında denetim sıklığı artırılarak işleyişin doğruluğunun tartışılması gerekmektedir.

2.5.3.Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Yetki ve Sorumlulukları

Çalışmanın önceki bölümlerinde çarşı ve mahalle bekçilerinin görevleri ile ilgili bilgiler verilmiştir. Fakat çalışmanın bu kısmında çarşı ve mahalle bekçilerinin görevleri, Resmî Gazete’de yayımlanan aşamasıyla detaylı bir şekilde bilgilendirilecektir.

Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu 7245 numara ile 11 Haziran 2020 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu kanuna ek olarak bekçilerin yetki ve sorumluluk alanlarında bazı değişiklikler sağlanmıştır. Bekçiler, genel kolluk kuvvetleri gibi vatandaşlara kimlik sorabilir ve silah kullanabilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SON DÖNEMDE TÜRKİYE’DE BİR KOLLUK GÜCÜ OLARAK BEKÇİLİK

3.1 Teknolojik Gelişmelerin Bekçilik Kurumu Üzerine Etkileri

Teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesi ve ilerlemesi kamu hizmetlerinin uygulamalarının da değişmesine neden olmuştur. Kamu hizmetlerinde ve emniyet güçlerinde teknoloji ürünlerinin kullanılması, verilen hizmetin kalitesini artırmaktadır. İnternet teknolojilerinin kullanılması ile mahallelerde network ağı kurulabilmektedir. Bu sayede teknolojik ürünler aracılığıyla mahallede ve çarşıda meydana gelebilecek kargaşanın önüne geçilmesi mümkündür. Teknoloji ve kolluk güçlerinin birleşmesi, bekçilerin görevlerinde motivasyonun artmasını sağlamaktadır. Ayrıca teknoloji aracılığıyla çarşı ve mahalle bekçilerinin denetimi daha uygun sürede sağlanabilmektedir.

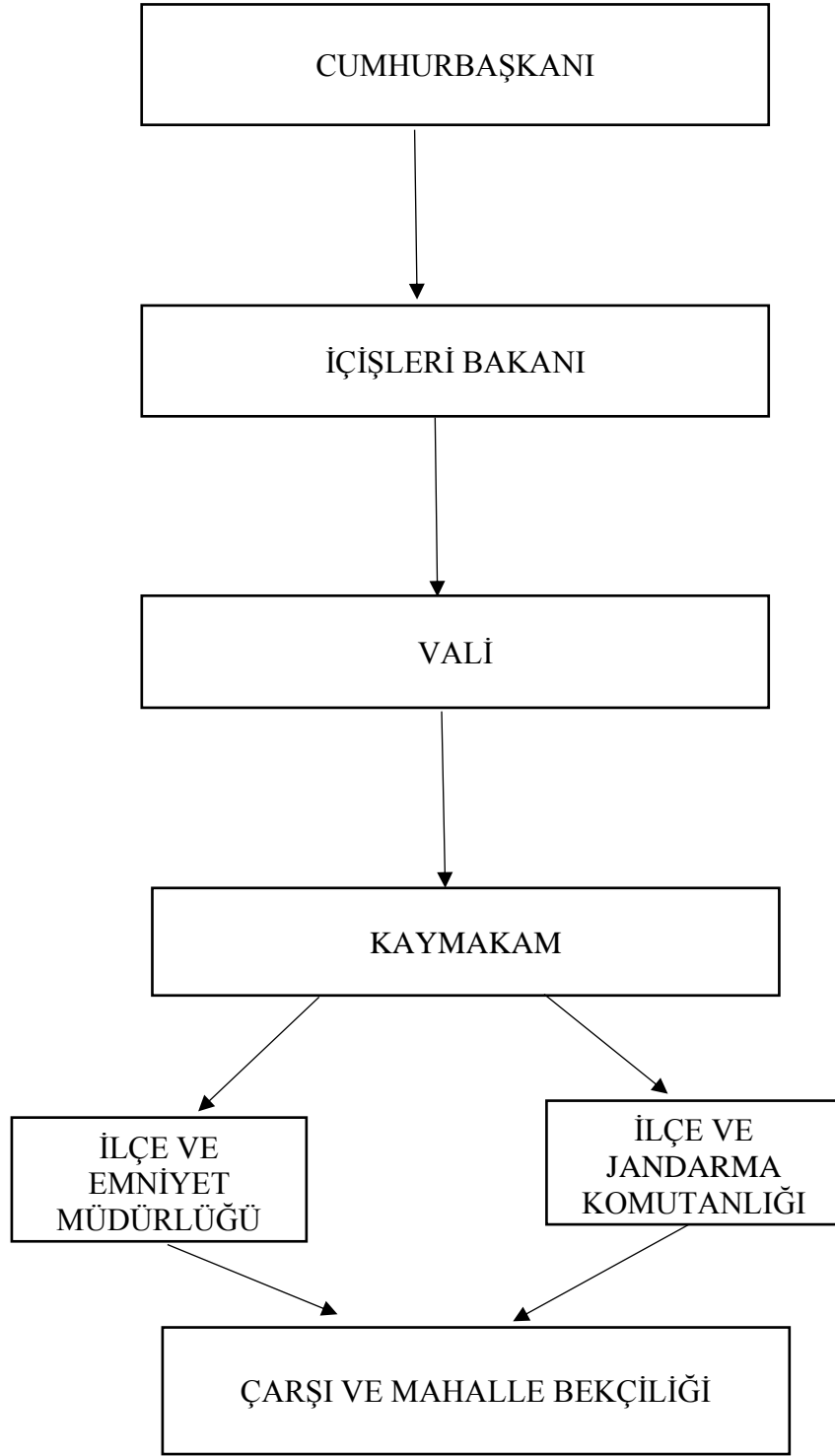
3.2 Bekçilerin Denetimi

Mevzuatta, çarşı ve mahalle bekçilerinin denetimi detaylı bir şekilde anlatılmamaktadır. Çarşı ve mahalle bekçileri kanununda kolluk kuvvetlerinin bölgelere göre bekçilere amirlik yaptığı belirtilmektedir. Kamu hizmetlerinde denetim organizasyonu, hiyerarşik düzene göre işleyiş göstermektedir. 7245 sayılı kanuna göre hiyerarşik sistemin yapısı ve detaylandırması yapılmamıştır (Kula, 2021: 37).

2019 yılında çarşı ve mahalle bekçileri üzerinde yapılan anketler üzerine aşağıdaki bilgiler ortaya çıkmaktadır (Yavaş, 2021: 82);

- arşı ve mahalle bekçisi olarak 70 kadın işçi görev almaktadır.
- Merkezde alışan kadın arşı ve mahalle bekçileri sayısı 65'i bulmuştur.
- 2019 yılı verilerine göre 21.300 arşı ve mahalle bekçileri arasında eğitim durumları farklılık göstermektedir. Bunlardan 12.900' lise, 7.200' lisans ve geriye kalan kişiler yüksek lisans mezunudur.
- 2019 verilerine ilk okul ve orta okul mezunu arşı ve mahalle bekçileri sayısı 1150 olarak bulunmuştur.
- Bekçilerin yaş aralığı 19 ve 50 arasında farklılık göstermektedir.

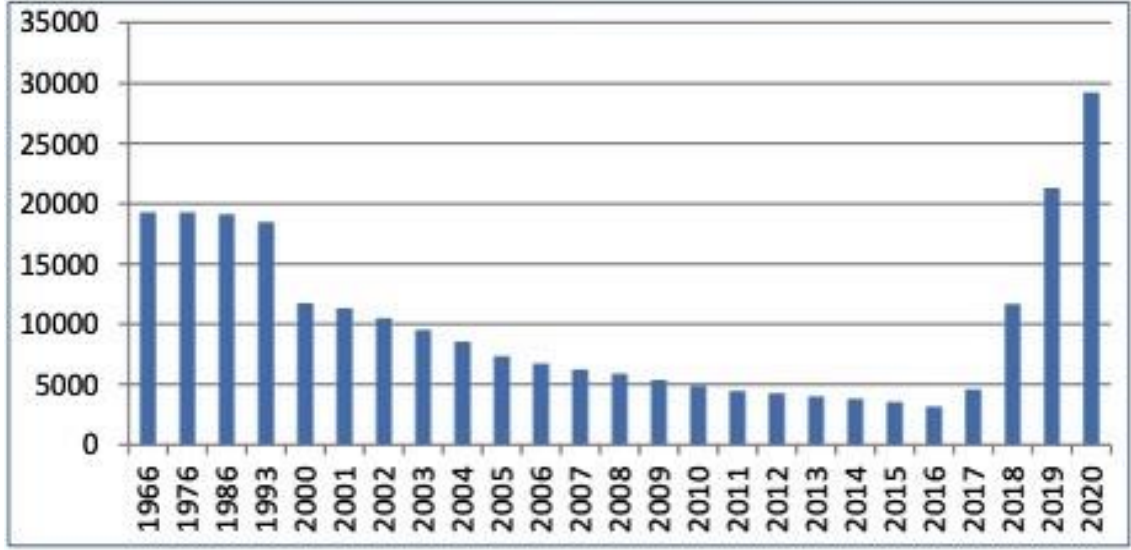
İş hayatında düzenin işleyebilmesi ve srdrebilirliğin sağlanması için bireylerin sorumluluk ve görevleri bulunmaktadır. Bu düzen içerisinde zamanla hiyerarşik bir sistem oluşturulmuştur. Kamu hizmetlerinde de aynı konular geçerli görülmektedir. arşı ve mahalle bekçileri de bu düzen içerisinde bulunmaktadır. arşı ve mahalle bekçilerinin hiyerarşik düzeni Şekil 3.1'de gösterilmektedir.

Şekil 3. 1 Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Bağlı Olduğu Hiyerarşik Yapı

Kaynak: Yavaş, 2021

Tablo 3.1’de çarşı ve bekçilerin yıllara göre dağılım oranları gösterilmektedir (İrem vd. 2020: 6-7).

Şekil 3. 2 Çarşı ve Mahalle Bekçi Oranlarının Dağılımı

Kaynak: İrem vd. 2020

Şekil 3.2’de çarşı ve mahalle bekçilerinin zaman içindeki çalışma oranları gösterilmektedir. 1966 ve 1993 yılları arasında görev alan bekçi sayılarının düzenli olduğu görülmektedir. Fakat 1993 yılından 2017 yılına kadar bekçi sayılarında yüksek oranda düşüş olduğu gözlemlenmektedir. 2017 yılından itibaren çarşı ve mahalle bekçi sayılarında 1993 yılı ve öncesine göre daha yüksek artış olduğu belirtilmiştir.

İrdem vd. (2020) araştırmasına göre bekçilerin görev sürecinde motivasyonlarını sağlamak için belirli gereksinimleri bulunmaktadır. Bekçilerin talep ettikleri ihtiyaçları aşağıdaki gibi belirtilmiştir:

- Sahip oldukları hakların yeniden düzenlenmesi
- Toplumun çarşı ve mahalle bekçileri tarafından bilgiye sahip olması
- Çarşı ve mahalle bekçilerinin, görev alanları içerisinde motorlu araçlar sağlanması
- Çalışma saatlerinin yeniden düzenlenmesi

- Çarşı ve mahalle bekçileri kavramının ‘‘mahalle muhafızı, polis yardımcısı, mahalle polisi’’ gibi sıfatlarla gözden geçirilmesi
- Bekçilik görevlerinin bağlı oldukları kamu kuruluşların kesin olarak bilinmesi
- Çarşı ve mahalle bekçileri görevlerinin ve yetki alanlarının belirlenmesi olarak gösterilmektedir.

2020 yılında İçişleri Bakanı, İçişleri komisyonu, millet vekilleri ve kurul üyeleri çarşı ve mahalle bekçileri kanununu tekrar değerlendirmeye almıştır. Yetkililer çarşı ve mahalle bekçilerin görev, yetki, maaş ve ödül sistemlerini yeniden gözden geçirmiştir (Usul, 2020).

Türkiye tarihinde çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili 3 adet kanun çıkartılmıştır. Bunlar;

- 1914 tarihli Çarşı ve Mahallat Bekçileri Hakkında Kanun-ı Muvakkat
- 1966 tarihli Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu
- 2020 tarihli ve 7245 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu

Çarşı ve mahalle bekçilerine farklı kanun uygulamaları yapılmıştır. Kanunların farklılıkları Tablo 3.1’de gösterilmektedir.

Tablo 3. 1 Çarşı ve Mahalle Bekçi Kanunları

1914	tarihli	1966	tarihli	2020	tarihli	ve	Açıklama
Çarşı	ve	Çarşı	ve	7245	sayılı	Çarşı	
Mahallat		Mahalle		ve		Mahalle	
Bekçileri		Bekçileri		Bekçileri		Kanunu	
Hakkında		Kanunu					
Kanun-ı							
Muvakkat							

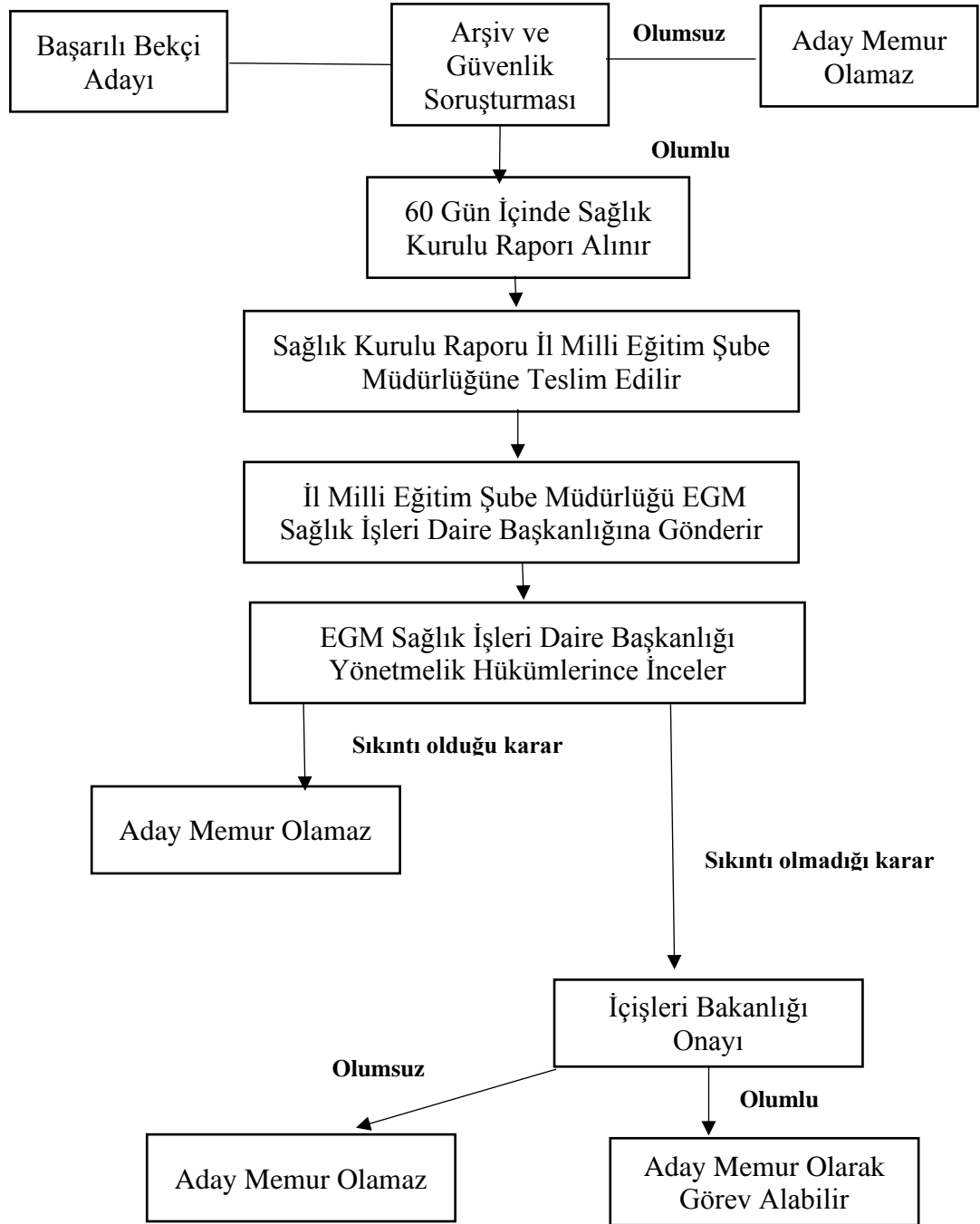
Görev	Kasaba ve kentlerde, mahalle ile çarşılarında	Belediye sınırları içinde	Mülki sınırlar içinde	7245 sayılı Kanun ile görev alanında genişleme gerçekleşmiştir.
Yaş	25 yaşından büyük, 65 yaşından küçük olmalı	30 yaşından büyük 60 yaşından küçük	Yaş ile ilgili bir düzenleme yapılmamıştır.	7245 sayılı Kanun'da yaş ile ilgili İçişleri Bakanlığı tarafından çıkartılacak yönetmelik ile düzenlenecek özel şartlar aranacağı belirtilmiştir
Maaş	Belediye meclisinin kararı ile belirlenir.	İl özel idaresi bütçesince belirlenir.	Maaş ile ilgili bir düzenleme yapılmamıştır	1914 tarihli Kanun'da ve 772 sayılı Kanunda maaş ile ilgili bir düzenleme yapılırken, 7245 sayılı Kanun'da yapılmamıştır
Sorumlu olunan birim	Yerel kolluk kuvvetlerinin gözetiminde, onlara yardımcı olmakla zorunlu kılınmıştır.	En büyük mülkiye amirinin emrinde, genel kolluğa yardımcı silahlı bir kuruluş	Emniyet ve jandarma teşkilatları bünyesinde, genel kolluk kuvvetlerine yardımcı, silahlı bir kolluk olarak tanımlanmaktadır.	Her üç kanunda da bekçiler yardımcı kolluk olarak nitelendirilmiştir.
Özlük hakları	Polisin sahip olduğu hak ve yetkiye sahiptir.	Emniyet teşkilatı mensuplarının hak ve yetkilerine sahiptir.	Performans, disiplin ve ödül işlemleri jandarma ya da emniyet mensuplarının dahil olduğu hukuk kuralları çerçevesinde yapılır.	Her kanunda özlük hakları ile ilgili düzenlemeler ayrıntılı olarak yeniden düzenlenmiştir.
Kanun yürütücüsü	İçişleri Bakanı	İçişleri Bakanı	Cumhurbaşkanıdır.	Başkanlık sistemine geçilmiştir.

Kaynak: Usul, 2020

1914 yılında çıkartılan Çarşı ve Mahallat Bekçileri Kanunu, 772 sayılı kanun ve 7245 sayılı kanun ile düzenlendiği görülmektedir. Çarşı ve mahalle bekçileri kanunlarında yapılan düzenlemeler aşağıda maddeler halinde gösterilmektedir;

- Çarşı ve mahalle bekçilerinin çalışma saatlerinin belirlenmesi; 772 sayılı çarşı ve mahalle bekçileri kanununda çalışma saatleri ile ilgili uygulama yapılmamıştır. 7245 sayılı kanunda bekçilerin haftalık 40 saat çalışma süreleri kesinleştirilmiştir.
- Aday olma süresi; 772 sayılı çarşı ve mahalle bekçileri kanununda bekçi adaylarının süresi 2 yıl ile sınırlandırılmıştır. 2020 yılında alınan 7245 sayılı kanunda bekçi adaylığı 1 yıl ve 2 yıl arasında sınırlandırılmıştır.
- Atama süreci

Bekçilerin adaylık süreci ve göreve başlama süreçleri içerisinde belirli prosedürler bulunmaktadır. Bu uygulamalar Şekil 3.3'te gösterilmektedir.

Şekil 3. 3 Çarşı ve Mahalle Bekçiliği Süreci

Kaynak: Usul, 2020

3.3. Türkiye’de 2017 Yılı Sonrası Kolluk Güçleri Bağlamındaki Gelişmeler

Güvenlik ihtiyacı insanların en temel gereksinimlerinden birisi olarak gösterilmektedir. Maslow'un ihtiyaçlar teorisine göre güvenlik ihtiyacı söz konusu teoride ikinci basamakta yer almaktadır. İlk basamakta bireylerin temel yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olan fizyolojik ihtiyaçları bulunmaktadır (Maslow, 1943: 376-377). Bu yüzden geçmişten günümüze kadar bütün toplumlarda güvenlik sorunu önemli bir konumda bulunmaktadır. Ülkemizde nüfusun artması, köyden kentlere göçün yoğunlaşması, istihdam oranları, ekonomik sebepler ve sosyolojik sebepler gibi birçok faktörden dolayı güvenlik konusunda tehlikelerle karşılaşılabilir. Bu bağlamda Türkiye’de güvenlik sorunlarına karşı ek olarak çarşı ve mahalle bekçiliği görevi yeniden gündeme getirilmiştir. Çarşı ve mahalle bekçileri kolluk kuvvetleri içerisinde diğer güçlere yardımcı olmak ve güvenliği üst seviyeye ulaştırmak için birtakım çabalar içerisinde bulunan emniyetin alt kolu olarak gösterilmektedir. Fakat geçmişe göre değişen teknoloji, siyasi ve politik olaylar, ekonomik şartlar, yerleşim bölgeleri vs. gibi etmenlerden dolayı birtakım yeni uygulamalar söz konusu olmuştur.

Aslında Türkiye’de çarşı ve mahalle bekçiliği görevi, 1990’lı yıllardan itibaren sonlandırılmıştır. Çarşı ve mahalle bekçiliği görevinde bulunan kişiler, emniyet teşkilatının çeşitli birimlerinde, farklı görevlerde yer almıştır. Fakat 2016 yılından itibaren çarşı ve mahalle bekçilerine karşı duyulan gereksinim üzerine, yeniden çarşı ve mahalle bekçiliği alımları açılmıştır. 2016 yılında açılan çarşı ve mahalle bekçiliği alımları, bekçilerin mahallelerde ve çarşılarında görevlerini yerine getirdiğini göstermektedir. 2016 yılından itibaren çarşı ve mahalle bekçilerinin, görevlerinin tekrar aktifleştirilmesi ile yaklaşık 20.000 bekçi görevlerini yerine getirmektedir. Buna ek olarak yaklaşık 8000 bekçi adayını bekçi olabilmek için eğitimlerini tamamlamaya çalışmaktadır (İçişleri Bakanlığı, 2020).

Günümüzde nüfusun artması ile kırsal kesimler ve kentlerde güvenliğin sağlanması hükümetin ilgilendiği önemli bir konu haline gelmiştir. Bu bağlamda devletin güvenlik sorunları üzerine yeniden yapılandırma çalışmalarına başlanmıştır.

Sanayi devriminden sonra teknolojinin hızlı bir şekilde ilerlemesi, ülkelerin sosyolojik ve ekonomik yapılarını önemli derecede değiştirmiştir. Bu değişiklikler sayesinde de ortaya çıkan suç unsurlarında yenilikler ortaya çıkmaktadır. Örneğin toplum devletten Siber suçlara karşı kendilerini koruyacağını teminini sağlanmasını istemektedir. Buna ek olarak devlet kendine ait sınırların korunmasını sağlaması gerekmektedir. Bu bağlamda ülkenin güvenliğinin sağlanabilmesi için örgüt yapısında bazı değişiklikleri gidilmesi gerekmektedir. Bu değişimleri başlıca önemli olanları aşağıdaki gibi sıralanmıştır (Yılmaz, 2011: 52);

- Suç ve terör örgütlerinin teknolojik yapılarla farklı stratejileri uyguladığını belirlenmesi
- Bilgi işlem alanında meydana gelen değişiklikler
- Teknolojinin hızlı bir şekilde ilerlemesi
- Askeri alanda kullanılan silahlı yapıları geliştirilmesi ve eski ürünlerden daha teknolojik bir şekle bürünmesi
- Kimyasal ve biyolojik silahların geliştirilmesi
- Ulaşım istasyonlarında Örneğin Havaalanı gibi yerlerde güvenlik açıklarının meydana gelmesi
- Suç ve terör örgütlerinin insansız silahlar geliştirerek ilçe üzerinde kullanması olarak belirtilmektedir.

Yukarıdaki maddeler ele alındığı zaman toplum içerisindeki kalabalık ve suç unsurlarının görülebildiği yerlerden biri havaalanları olarak gösterilmektedir. Türkiye'de 2016 yılında gerçekleşen, DEAŞ terör örgütünün saldırısında, havaalanında 234 kişi yaralanmış ve 46 kişi de hayatını kaybetmiştir. Bu yüzden ülkemizde havaalanlarında alınan güvenlik önlemlerinin yetersiz olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda hükümetçe, yeni bir güvenlik modeli üzerinde durulması

gerekmiştir. Terör örgütleri sürekli olarak ülkenin açıklarını arayarak buradan saldırıya geçmeye çalışmaktadır. Bu bağlamda güvenlik açısından alınması gereken mevcut önlemleri ek olarak verilen maddeler aşağıda belirtilmektedir (Demirkol ve Nalla, 2017: 171-172);

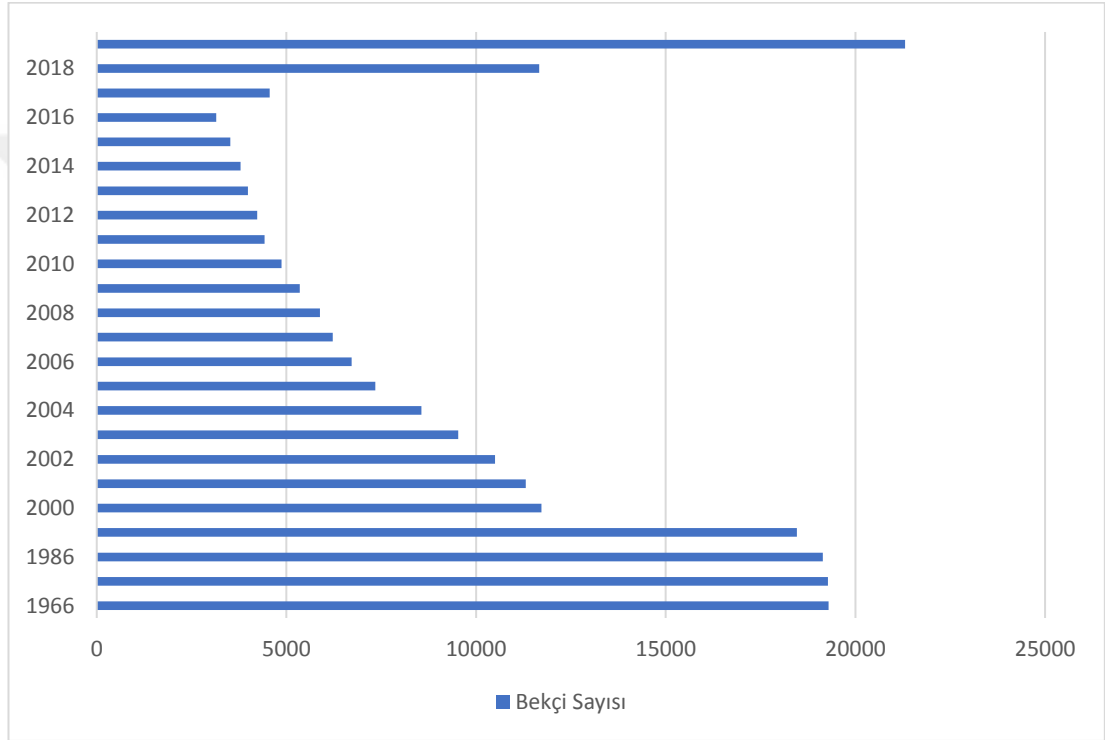
- Çin ve Hindistan gibi teknoloji kaynakları kullanarak önemini artıran ülkeler rekabet piyasasında yüksek bir noktada yer almaktadır. Bu yüzden uluslararası devletlerin sosyal ve ekonomik değerlerinde değişikliklerine neden olması,
- Terör ve suç örgütlerinin farklı kaynaklardan beslenmesi ve ülkeye karşı tehdit oluşturması,
- Teknolojik geliştirilen silahların terör örgütlerinin eline kolayca geçmesi,
- Çevre kirliliğinin artması ve ozon tabakasının delinmesi,
- Ekonomik yapıda meydana gelen adaletsiz dağıtım şekli,
- Global alanda insan haklarını korunması ve uygulanan hukuk düzeninin yeniden gözden geçirilmesi olarak gösterilmektedir.

3.4. Bekçilik Fonksiyonunun Yeniden Düzenlenmesi

Bekçilik uygulamaları, 1990'lı yıllardan sonra ilk defa 2016 yılında tekrar pilot uygulamaya girmiştir. Bu süreçte ilk uygulama yapılan iller ‘‘İstanbul, Mardin, Şanlıurfa, Şırnak ve Hakkâri’’ olarak gösterilmektedir. Bu beş ilde başlatılan bekçilik uygulamaları, zaman içerisinde diğer şehirlere ve tüm Türkiye’de faaliyet göstermeye başlatılmıştır. 2017 yılından sonra bekçiler 20 ili kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

Bekçiliklerin görev ve sorumluklarını yerine getirmesi ve olumlu sonuçlar oluşturması ile birlikte; bütün Türkiye’de 2019 yılından itibaren bekçiler görevlendirilmeye başlanmıştır (Polis Akademisi, 2019: 6-7).

Şekil 3.1'e bakıldığı zaman yıllar arasında önemli farklılıklar görülmektedir. 1966 ve 1993 yılları arasında görev alan bekçilerin sayıları birbirine yakın gitmektedir. Fakat 1993 yılından sonra gelen 2000 yılından itibaren bekçilik sayılarında önemli bir düşüş görülmektedir. Özellikle 2010 ve 2016 yılları arasında bekçi sayıları 4868 ve 3147 arasında farklılıklar göstermektedir. 2016 yılından sonra yeniden yapılandırılan bekçilik uygulamalarından sonra 2018 ve 2019 yıllarında bu sayılar 11667 ve 21311'e ulaşmıştır.

Şekil 3. 4 1966 ve 2019 Yılları Arasında Çarşı ve Mahalle Bekçi Sayıları

2016 yılında başlatılan pilot uygulama ile bekçilik hizmetleri başarılı olduğu zaman hükümet bekçi alımlarını ve bekçilerin mevzuatları ile ilgili değişimlerdeki kararın sağlanması Polis Akademisi sorumluluğundadır. Literatürü bakıldığı zaman bekçilik uygulamaları Fatih Sultan Mehmet Döneminden itibaren günümüze kadar gelmiş ve kurumsal disiplinle sürdürülmeye devam etmektedir. Fakat bu süreç içerisinde 1990'lı yıllarda durdurulan bekçilik görevlerinde ilk defa 2016 yılında İstanbul'da tekrar Bekçi uygulamalarının başlatılması için mahalle sakinleri başvurularında bulunmuştur. Bunun en önemli nedenlerinden bir tanesi İstanbul'un diğer şehirlere oranla daha fazla nüfusunun olması şeklinde belirlenmiştir. İlk etapta yapılan başvurular yaklaşık 1600

talepten oluşmaktadır. Bu bağlamda Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin tekrar göreve getirilmelerindeki önem ortaya çıkmıştır. Bu süreçten itibaren İstanbul'da 2019 yılına kadar Çarşı ve Mahalle Bekçileri ‘gece kartalı’ rumuzları ile görevlerini sürdürmeye devam etmiştir (Gücüyeter, 2022: 8).

3.4.1. 2017 Yılından İtibaren Bekçilik Kurumuna İlişkin Düzenleme Yapılmasını Gerektiren Sorunlar

Bütün dünya ülkelerinde toplumun, ülke sınırlarının korunması ve güvenliğinin sağlanması önem taşımaktadır. Ülkemizde bu durum teşkilatlanmalı bir yapı göstermektedir. Ülkenin iç güvenliğini kolluk kuvvetleri sağlamaktadır. Kolluk kuvvetleri de jandarma ve polisten oluşmaktadır. Buna ek olarak 2016 yılından itibaren çarşı ve mahalle bekçileri de sorumlu olduğu bölgelerin güvenliğini sağlamaktadır. Bu durumda kolluk kuvvetlerinin aldıkları görevleri ve sorumlulukları tam anlamıyla bilmesi önemlidir. Çünkü hizmet veren görevliler sorumlu oldukları görevleri bildikleri zaman motivasyonları ve verimlilikleri daha yüksek olmaktadır. Örneğin Arjantin'de, Türkiye'ye benzer güvenlik yapısı bulunmaktadır. Fakat görevlilerin yani jandarma ve polisin, görev alanının tam olarak bilinmemesi bazı sorunlara neden olmaktadır (Özer, 2006: 111). Ayrıca güvenli yapı ile Türkiye gibi benzerlik gösteren farklı bir ülkede Belçika olarak gösterilmektedir. Fakat 1980'li yıllarda ülke içerisinde meydana gelen suç ve terör olaylarından sonra yargıda alınan kararlar üzerine ülkenin askeri yapısının tamamen değiştirilmiş ve sivil bir hale getirildiği görülmektedir (Çevik ve ark. 2005: 108).

Ülkemizde 2016 yılından önce vatandaşların ve toplumun güvenliğini Polis Teşkilatı üstlenmektedir. Fakat bu tarz durumlarda Polis Teşkilatının yeterli olmadığı zaman askeri teşkilattan yardım isteme durumu söz konusu değildir. Çünkü askeriyenin toplum ayaklanmalarına karışma ya da müdahale etme yetkisi bulunmamaktadır. Sadece silahlı ayaklanmalarda askeriye müdahale etme hakkını kullanabilmektedir (Akar ve ark. 2005: 84).

Türkiye'de Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) ile güvenlik adı altında bazı değişiklikler yapılmasına ve güvenlik adı altında yapılan uygulamaların yeterliliğinin

analizi üzerinde durulmuştur. Burada önemli tutulan kısım kamu hizmetlerinde sağlanan ürün ve hizmetlerin kalitesi, personellerin yetkilerinin ve sorumluluklarının birbiriyle aynı olmasının önüne geçilmesi, iç güvenlikte toplumun yararına olabilecek hizmetlerin artırılması vb. gibi önemli konuların üstünde durulduğu planlama şeklindedir. Buna ek olarak ülke içerisinde hizmet veren güvenlik kurumlarına ait mevzuatın tekrar gözden geçirilmesi ve iyileştirilmesi üzerine durulmuştur. Bu sayede güvenlik birimlerinin daha iyi hizmet vereceği, güvenlik önlemleri ve uygulanan stratejilerinden maksimum fayda sağlanacağı düşünülmektedir (Onuncu Kalkınma Planı, 2013: 36-37).

Ülkemizde hizmet veren kolluk kuvvetlerinin aday belirleme, işe alınma ve işe alındıktan sonra izlenmesi gereken çalışma ortamlarında motivasyonu sağlayıcı öneriler aşağıdaki gibi sıralanabilir (Tekiner ve Gemici, 2019: 26-27);

- Kolluk Kuvvetleri'nde aday olan kişilerin mesleklerine duyduğu ilgi ve bağlılığın örgütsel anlamda sağlanması,
- Kolluk Kuvvetleri'nde aday gösterilen kişi ya da kişilerin geçmişinin tamamen araştırılması, eğer varsa meslek yaşantısı içindeki tutum ve davranışlarına etkisinin belirlenmesi, analiz edilmesi,
- Kolluk Kuvvetleri'nde görev alan personellerin çalışma saatlerinin belirlenmesi,
- İş ortamında görevli personellerin elinde olmayan etmenlerden dolayı stres ortamlarının belirlenip uygulamaların sağlanması,
- Kamuda görev alacak kişilerin göreve başlamadan önce mesleğe uygunluğuna göre psikolojik testlere tabii tutulması,
- Kolluk kuvvetlerinin terör ve suç olayları ile karşılaşması anında doğru ve hızlı karar alma bilincinin verilmesi,

- Kolluk kuvvetlerinin sahip olduğu hakların tamamını bilmesi ve hukuk ile ilgili eğitimlerini sağlanması,
- İç güvenliğin sağlanmasında hizmet veren personellerin sürekli olarak eğitimlerinin sağlanması ve düzenli bir şekilde eğitim düzeyinin denetlenmesi,
- Teknolojinin gelişmesi ile ortaya çıkan siber suçlar ile ilgili kolluk kuvvetlerinin internet ve bilgisayar teknolojileri hakkında bilgilendirilmesi ve bu alanda ilerlenmesi adına teşvik edici uygulamaların yapılması şeklinde belirtilmektedir.

3.4.2. Yasal Düzenlemeler ve Gerekçeleri

Bir devletin en önemli unsuru ülke sınırlarının korunması ve toplumunun güvenliğinin düzenli bir şekilde sağlanması olarak gösterilmektedir. Fakat devletlerin güvenlik uygulamaları, birbirinden farklılık göstermektedir. Çünkü ülkelerin, eski zamanlardan taşıdıkları, gelenekleri ve kültürleri kendi içlerinde çeşitlilik gösterebilmektedir. Bunlar sosyolojik ve ekonomik etmenleri de etkilediği gibi güvenlik altyapısını da farklılaştırmaktadır. Türkiye’de güvenlik sistemi, devletin belirlediği politikalara göre gerçekleşmiştir. Devlet yapısındaki en önemli güvenlik görevini üstlenen birim ordu ve vatandaşların milliyetçi bir düşünce çerçevesinde güvenlik ortamı oluşturmasından kaynaklanmaktadır.

Türkiye’de toplumun güvenliği kolluk kuvvetleri tarafından sağlanmaktadır. Kolluk kuvvetlerini jandarma ve polis teşkilatları oluşturmaktadır. Bunun iki çeşitli olmasından ana nedeni Osmanlı döneminde, Fransa'nın geliştirmiş olduğu güvenlik altyapısından etkilenmesi olarak gösterilmesidir. Fransa'da da toplumun güvenliğini kolluk kuvvetleri gerçekleştirmektedir. Fransa’da kolluk kuvvetlerini jandarma ve polis yapıları oluşmaktadır. Tanzimat döneminde de aynı şekilde Fransa'nın güvenlik yapısı örnek alınarak kolluk kuvvetleri iki bölümde hizmet vermektedir. Bu sistem geçmişten günümüze kadar etkinliğine sürdürmekte ve iç güvenliğin sağlanmasında polis ve jandarma teşkilatını sorumlu tutmaktadır. Fakat zaman içerisinde iç güvenliğin sorumluluğu; teknolojinin gelişmesi, ekonomik ve sosyolojik etmenlerden

dolayı farklılıklar göstermiştir. Bu farklılıklar inovasyon adı altında toplanmaktadır. Ayrıca ülke içerisinde gerçekleşen iktisadi ve idari suç olaylarına karşı uygulanan güvenlik önlemleri; devletin kendi içerisinde oluşturduğu teşkilat yapısını da belirlemektedir. Aynı zamanda ülkenin terör olaylarına karşı belirlediği güvenlik stratejileri ve güvenlik stratejilerinin etkin olup olmadığı bu şekilde anlaşılmaktadır.

Literatürde yapılan araştırmalara göre 2016 yılında gerçekleşen darbe girişiminde Türkiye'nin iç güvenliğindeki sorunlara karşı uygulamaları tam anlamı ile ölçülememektedir. Bu tarihten önce Türkiye'nin iç güvenliği diğer ülkeler ile kıyaslanarak yorum yapılabilmektedir. Fakat ülkenin başından geçen terör ve darbe girişiminden sonra uygulanan güvenlik stratejilerinin tekrar gözden geçirilmesi devletin yararına olacaktır. Hükümetin iç güvenlik stratejilerinde belirlediği uygulamaların dışarıya bilgi sızdırılması ya da ülke güvenliğini tehdit ettiği 15 Temmuz 2016 darbesinde yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu yüzden Türkiye'de iç güvenliğin sağlanması ve düzeninin oturması için uygulanan stratejilerin yenilenmesi önem taşımaktadır. Türkiye'de iç güvenlik alanında uygulanması gereken stratejiler aşağıdaki gibi sıralanabilir (Tekiner ve Gemici, 2019: 24):

- Güvenlik stratejilerinde mevcut bulunan devlet bilgilerinin gizli kalma sorunu ve personeller arasındaki koordinasyonun yetersizliği,
- Kolluk Kuvvetleri'nde hizmet veren kamu personellerinin belirlenmesindeki unsurların yetersiz olması,
- Kolluk Kuvveti personellerinin çalışma alanlarında motivasyonlarının eksik olması ve güdülerini harekete geçirecek motivasyonun sağlanmaması,
- Kolluk kuvvetlerinin görev aldığı şehir ve kırsal kesimlerde yeterince bilgisinin olmaması,
- Kolluk kuvvetlerinin köy ya da kentlerde uyum sağlamasını engelleyen kültür ve geleneklerinin farklı olması ve bu yüzden etkin bir performans gösterememesi,

- Ülkenin iç güvenliğinin sağlanmasında toplumunda kolluk kuvvetleri kadar eğitime ve bilgisi olmaması,
- Türkiye'nin güvenlik teşkilatlanmasında yer alan suç ve terör örgütlerinden temizlenmemesi,
- Güvenlik stratejilerinin toplum ve devlet yararına yetersiz olması.

3.5. 2017 Yılı Sonrasında Çarşı ve Mahalle Bekçileri ile İlgili Genel Değerlendirme

Türkiye Cumhuriyeti'nde, Cumhuriyetin ilan edilmesinden sonra çarşı ve mahalle bekçilerinin görevleri devam ettirilmiştir. Fakat 1990'lı yıllarda güvenlik teşkilatı bekçilerin görevlerini gereksiz bularak, çarşı ve mahalle bekçilerinin görevlerine son vermiştir. Bekçi olarak görev alan kişiler, güvenlik teşkilatı içinde farklı görevlerde istihdam edilmesi sağlanmıştır.

Çarşı ve mahalle bekçilerinin, 2020 yılında çıkarılan 7245 sayılı kanuna göre zor durumlarda silah kullanma yetkisi bulunmaktadır. Fakat bekçiler genel olarak mikro suçlarla ilgilendiği için ateşli silahları kullanmalarına gerek kalmamaktadır. Çünkü bekçilerin meydana gelebilecek olan makro suçlarda, genel kolluk kuvvetlerine haber vermesi gerekmektedir. Bu uygulamalar dikkate alındığı zaman kolluk kuvvetlerine küçümsenmeyecek derecede yardımları bulunmaktadır. Buna ek olarak çarşı ve mahalle bekçilerinin tekrar görev alması ile suç oranlarında düşüşler meydana geldiği gözlemlenmektedir. Bu sayede toplumun huzuru ve güvenliği sağlanabilmektedir. Günümüzde çarşı ve mahalle bekçileri, mahalle ve toplu alanlarda hizmet vererek toplumun güvenliğini sağlamaktadır. Bekçilerin verdiği hizmet sayesinde suç oranlarında düşüşler meydana gelmiştir. Bu bağlamda çarşı ve mahalle bekçilerinin tekrar kamu hizmetinde görev almasının doğruluğu ortaya çıkmaktadır.

Araştırmada yer alan bilgilere göre 2016 yılında Türkiye’de güvenlik teşkilatının yetersiz olduğunu söylemek mümkün değildir. 2016 yılında yaşanan 15 Temmuz darbesi, güvenlik teşkilatının kontrolünde hızlı bir şekilde emniyete alınmıştır. Bu organizasyonun sağlanabilmesi için ülkenin emniyet teşkilatının güçlü bir altyapısının olması gerekmektedir. Bu süreçte eğer girişim kontrol altına alınmasaydı güvenlik güçlerinde açık olduğu söylenebilirdi. Bu yüzden çarşı ve mahalle bekçilerinin emniyet teşkilatına tekrar alınması, güvenlikte açık olduğu anlamına gelmemektedir. Güvenlikte tedbirlerin daha detaylandırılması anlamına gelmektedir. Çarşı ve mahalle bekçileri, mahallelerin güvenliğini sağlayarak kolluk kuvvetlerine yardımcı olmaktadır.

2019 yılında Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) resmi sitesinde yaptığı açıklamaya göre çarşı ve mahalle bekçileri tekrar alım yapıldığı zaman suç oranları 2019 yılının ilk 6 ayına göre %10 daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Ankara, İstanbul ve İzmir’de hırsızlık oranları %16 daha gerilediği görülmüştür. Bekçiler 2018 yılından itibaren yaklaşık 12 milyon kişiyi sorgulamış ve içlerinden yaklaşık 13 bin kişi yakalanmıştır.

2019 yılında çarşı ve mahalle bekçilerinin sayısı yaklaşık 22 bin kişiyi bulmuştur. Günümüze kadar çarşı ve mahalle bekçilerinin sayısı sürekli artırılarak, 30 bine çıkartılması hedeflenmiştir.

EGM’nin resmî sitesinde yayınlanan yazıda çarşı ve mahalle bekçileri 18 ayda yaklaşık 4 bin hırsızlık olayına müdahale ederek, yaklaşık 70 bin şüpheli yakalanmıştır. 2018 ve 2020 yılları arasında bekçiler 254 kg uyuşturucu (esrar, kokain, vb.), 36 bin hap, 20 adet silah, 2 bin adet tabanca, 800 adet av tüfeği ve çeşitli muhtelif parçalar ele geçirilmiştir.

Çarşı ve mahalle bekçilerinin yeniden göreve gelmesi ile birlikte emniyet teşkilatında yapılan suç analizleri, yeniden sorumluluk alanlarının tespit edilmesi ve polislin sahadaki görünürlüğünün artırılarak mal varlıklarına karşı yapılan suç oranlarında

azalma meydana gelmiştir. Bu açıdan 2018 ve 2019 yılları arasında genel suçlarda %10, hırsızlık suçlarında %16 düşüş meydana gelmiştir.

Türkiye’de hırsızlık olayları 2018 yılının başında 226 iken 2020 yılında 124’e düşmüştür. Özellikle Ankara, İstanbul ve İzmir’de bu oranlar yaklaşık %80 oranında azalmıştır. 2020 yılının şubat ayında mal varlığına karşı işlenen suçlarının %50 oranında azaldığını söylemek mümkündür.

Bekçilik ile ilgili ilk yasal değerlendirme 1914 yılında gerçekleştirilmiş olup Cumhuriyet dönemine miras bırakılmıştır. Sonrasında 1966 yılında yapılan düzenleme ile birlikte bekçilik kavramı kurumsal bir yapıya ulaşmıştır. 1976 yılında bekçiler emniyet teşkilatı bünyesinde görevlerini sürdürmüştür. 2008 yılından itibaren bekçiler yardımcı hizmetlerden emniyet hizmetlerine aktarılmıştır. 2016 yılında Sayın Cumhurbaşkanı’nın talimatı ile birlikte bekçilerin tekrar göreve alınması için imkan sağlanmıştır.

Polis Akademisi eğitimcilerinden olan Dr. İbrahim İrdem bekçilerin tekrar göreve alınmasının vatandaşların güvenliği ve huzurunun olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. Bekçilik alımları Polis Akademisi tarafından takip edilmektedir. Akademiye kabul edilen bekçiler 20 hafta eğitim aldıktan sonra görevlerini yapmaya başlamaktadır.

Türkiye ile benzer olan bekçilik görevleri en yakın olan ülkenin Fransa olduğunu söylemek mümkündür. Diğer yabancı ülkelerle bekçilik görevlerinin benzer yapı gösterdiğini fakat ayrı noktaları olduğunu tespit edilmiştir. Türkiye’deki emniyet yapısı diğer ülkelere göre daha kurumsal bir yapı sergilemektedir.

Bekçilerin göreve gelmesi ile birlikte bölgelerin asayışı üst seviyeye çıkmıştır. Bununla ilgili;

‘‘17/25 Aralık ve 15 Temmuz süreci itibarıyla emniyetin FETÖ’den arındırılması akabinde sahada daha nitelikli ve profesyonelleşmiş polis birimiyle karşı karşıyayız. Bekçinin de polise desteğiyle birlikte asayiş olaylarında ciddi bir düşüş var. Asayiş

olaylarına baktığımızda açıktan hırsızlık olaylarında, mala karşı işlenen suçlarda daha önceki yıllara göre ciddi bir düşüş olduğunu görmemiz mümkün. Bekçilerin de katkısıyla Türkiye genelinde oto hırsızlığında %36,5, otodan hırsızlıkta %34,3, evden hırsızlıkta %30 düşüş söz konusu. İstanbul'da bekçiler (14 Ağustos 2017-19 Eylül 2019) 16 milyonun üzerinde genel bilgi taraması (GBT) sorgusu gerçekleştirdi, narkotik maddeyle ilgili 15.000 civarında işlem yapıldı. 2016 yılı itibarıyla asayişe müessir olaylardaki düşüşler bekçilik müessesesinin önemini gösteriyor.”

Bu bilgiler doğrultusunda çarşı ve mahalle bekçilerinin göreve tekrar alınması, kolluk kuvvetlerinin üzerindeki yükün azalmasını sağlamıştır. Ayrıca çarşı ve mahallelerin güvenlikleri de üst seviyeye çıkartıldığı için suç oranlarında azalma meydana gelmiştir.

3.6. 2017 Yılından Sonra Bekçiliğe İhtiyaç Duyulma Nedenleri

15 Temmuz 2016 tarihinde meydana gelen terör olayından sonra Türkiye'nin iç güvenliği tekrar yapılanmaya girmiştir. Bu tarihte yapılmaya çalışılan darbe girişimine karşı Türkiye'nin güvenlik yapısı, istihbaratı ve uyguladığı güvenlik stratejilerinin yetersiz olduğu kanısına varılmıştır. Bu bağlamda polis teşkilatı ve jandarma teşkilatına aday olan kişilerin daha detaylı incelenmesi ve geçmişlerinin kontrol edilmesi çalışmalarına başlanmıştır. Ayrıca güvenlik teşkilatı içerisinde çalışan fakat terör suçlarına karşı sempatican olan kişilerin tespit edilerek, gerekli işlemlerin yapılması öngörülmüştür. Bu bağlamda 2016 yılında İstanbul ilinde farklı ilçelerden çarşı ve mahalle bekçilerine karşı ihtiyaç talepleri, toplum tarafından meydana gelmiştir. Böylece çarşı ve mahalle bekçilerinin tekrar göreve gelmesine neden olmuştur. Çarşı ve mahalle bekçileri ilk süreçte belirlenen şehirlerde deneme olarak görev almıştır. İlerleyen süreçlerde elde edilen sonuçlara göre çarşı ve mahalle bekçilerinin görevleri genişletilerek, farklı illerde istihdam almaları sağlanmıştır.

Çarşı ve mahalle bekçileri, eskiden gece bekçileri olarak nitelendirilmiştir. Gece bekçileri silahsız bir şekilde geceleri düdüklerini çalarak, asayişe sağlamaktadır. Fakat günümüzde çarşı ve mahalle bekçileri silahlı olarak dolaşmakta ve güvenliği sağlamaktadır. Çarşı ve mahalle bekçileri geceleri çarşı ve mahallelerin sokak

aralarında dolaşarak, güvenlik kontrollerini gerçekleştirmektedir. Bu açıdan anlık bir olayla karşılaşmaları durumunda direkt olarak müdahale edebilmeleri daha kolaydır. Buna ek olarak bekçiler yaya olarak dolaştıkları için suçluların kaçma fırsatı bulunmamaktadır. Bu yüzden polisler göre olaylara müdahale edebilme hızları avantaj olarak görülebilmektedir. Polis ve bekçilerin yetkilerinin karşılaştırılması aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 3. 2. Bekçi ve Polislerin Görevleri

Polis ve Bekçilerin Yetki Karşılaştırılması		
	Polis	Bekçi
Durdurma Yetkisi	✓	✓
Kimlik Sorma Yetkisi	✓	✓
Yoklama/Kontrol Yetkisi	✓	✓
Önleme Arama Yetkisi	✓	χ
Denetim Yapma Yetkisi	✓	χ
İstihbarat Toplama, İletişimin Tespiti, Teknik Araçla İzleme Yetkisi	✓	χ
Yoklama Muhafaza Altına Alma Yetkisi	✓	✓
Zor Kullanma Yetkisi	✓	✓
Silah Kullanma Yetkisi	✓	✓
Suçta El Koyma Yetkisi	✓	✓
İfade Alma Yetkisi	✓	χ
Adli Arama ve El Koyma Yetkisi	✓	χ
Olay Yeri İnceleme Yapma Yetkisi	✓	χ
Parmak İzi ve Fotoğraf Alma Yetkisi	✓	χ
Gözaltına Alma Yetkisi	✓	χ
Kişilerin İkametgah ve İş Adreslerinden Ayrılmamaları İsteme Yetkisi	✓	χ
Teşhis Yaptırma Yetkisi	✓	χ
Yer Gösterme Yetkisi	✓	χ

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
KENTSEL GÜVENLİKTE BEKÇİLİK KURUMU VE 2017
SONRASI TÜRKİYE’DE BEKÇİLİĞİN DÖNÜŞÜMÜ:
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Kentsel güvenliğin sağlanması toplumun ve hükümetin sağlığı açısından önem taşımaktadır. Bir ülkenin sürdürülebilirliğini devam ettirebilmesi için güvenlik unsurlarını üst seviyede tutmalıdır. Bu konu özelinde her ülkenin kendine ait politikaları bulunmaktadır. Türkiye’de kendi politikalarını güvenliğini sağlayabilmesi için üst seviyede tutmayı hedeflemiştir. Çarşı ve mahalle bekçileri de güvenliğin sağlanması adına ülke politikalarında önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmada kentsel güvenliğin sağlanması adına çarşı ve mahalle bekçilerinin 2017 yılı sonrasındaki etkisinin önemini Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi personelleri üzerinde Servqual Hizmet Ölçeği ve Polislere Yönelik Tutum Ölçeği ile belirlenmesi amaçlanmıştır.

Çarşı ve mahalle bekçileri hükümet tarafından ilgili kanunlar çerçevesinde çarşı ve mahallelerin asayişini sağlamakla yükümlendirilmiştir. Çarşı ve mahalle bekçilerinin görevleri kanun çerçevesinde çeşitli inovasyonlara uğramıştır. Bu süreçte çarşı ve mahalle bekçiler asayiş ve güvenlikten sorumlu tutulmuş ve mahalle kültürünün geleneksel bir parçası olarak literatürde yerini almıştır (Çalışkan, 2021: 20). Günümüzde modern düzende çarşı ve mahalle bekçileri suçun önlenmesi açısından gerekli ekipmanları ile görev almaya devam etmektedir. Çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili literatürde yüksek sayıda çalışma bulunmamaktadır. Çarşı ve mahalle bekçileri kapsamında yerel güvenlik (Aksungur, 2018), çarşı ve mahalle bekçilerinin tanınırlığı

(Güçüyeter, 2022), bekçileri toplumsal rolleri (Çalışkan, 2021), bekçi imajı (Çolak, 2023), güvenlik hizmeti kalitesi ve iş doyumu (Tekiner vd., 2021), hesap verilebilirliği ve etkinliğinin artırılması (Kulu Bay, 2021), Türkiye'nin kentlerinde güvenlik anlayışı (Çetin, 2015) alanlarında çalışmalar yapılmıştır. Bu açıdan çalışmaya konu olan kentsel güvenlikte bekçilik kurumu ve 2017 sonrasında bekçiliğin dönüşümü ile ilgili araştırma yapılması gerekçe olarak görülmüştür. Araştırmada Türkiye'de bekçilik kurumunun Osmanlı Dönemi'nden günümüze kadar olan tarihçesi üzerine literatür taraması yapılarak, çarşı ve mahalle sakinleri üzerinde 2017 sonrası bekçilerinin hizmet kalitesi ve bekçilere yönelik tutum ilişkisine bakılması amaçlanmıştır. Literatürde daha önce çarşı ve mahalle bekçileri üzerinde hizmet kalitesi ve bekçilere yönelik tutum ilişkisinin çalışmasının yapılmaması, çalışmanın literatüre ve araştırmacılara; fikir verici ve yeni bir bakış açısı oluşturabileceği yönünde önem taşımaktadır.

4.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Tezin araştırmasında toplanan veriler Nevşehir il merkezinde İki Bin Evler Mahallesi'nde ikamet eden Nevşehir HBV Üniversitesi idari ve akademik personeli seçilmiştir. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi merkez kampüsü Nevşehir'in "İki bin Evler Mahallesi"nde yer aldığı için akademik personellerinin katılımı sağlanmıştır. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nin kurulması ile birlikte İki Bin Evler Mahallesi'nin konutlara olan talep ve mahallede yerleşim oranı artmıştır. Bu yüzden İki bin Evler Mahallesi hizmet sektörü kapsamında esnafların, öğrenci yurtlarının, kiralık evlerin, apartların bulunduğu ve üniversitede görev yapan idari ve akademik personelin ikamet ettiği bir mahalledir. Bu nedenle mahallede bekçilerin asayışı ve güvenliği sağlamak amacıyla yoğun bir şekilde görev yaptığı varsayımında bulunulmuştur. Ayrıca üniversitenin idari ve akademik personellerinin mahallenin üniversite öğrencileri, esnaf ve diğer sakinleri ile yoğun etkileşim içinde buldukları düşünülmüştür. Bu nedenle üniversitenin idari ve akademik personeli, bekçilik kurumunun etkinliğini saptamada araştırmanın örnekleme olarak seçilmiştir.

4.3. Araştırmanın Kapsamı

Türkiye’de 1990’lı yıllarda güvenlik teşkilatı içindeki varlığına son verilen bekçilik kurumu, 2016 menfur darbe girişimi sonrasında yaşanan olaylar karşısında güvenlik teşkilatını yetersizliğinin farkına varılması üzerine, yeniden güvenlik teşkilatı yapısı içine dahil edilmiştir. Bu düşünce ile aşağıdaki varsayımlar oluşturulmuştur:

Ana problem: Çarşı ve mahalle bekçilerinin hizmet kalitesi ve çarşı ve mahalle bekçilerine yönelik tutumun arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

- 1- İmaj somut özellikleri pozitif yönde yordamaktadır.
- 2- Güven somut özellikleri pozitif yönde yordamaktadır.
- 3- Sevgi somut özellikleri pozitif yönde yordamaktadır.
- 4- Meslek somut özellikleri pozitif yönde yordamaktadır.
- 5- İmaj yeterliliği pozitif yönde yordamaktadır.
- 6- Güven yeterliliği pozitif yönde yordamaktadır.
- 7- Sevgi yeterliliği pozitif yönde yordamaktadır.
- 8- Meslek yeterliliği pozitif yönde yordamaktadır.
- 9- İmaj güvenilirliği pozitif yönde yordamaktadır.
- 10- Güven güvenilirliği pozitif yönde yordamaktadır.
- 11- Sevgi güvenilirliği pozitif yönde yordamaktadır.
- 12- Meslek güvenilirliği pozitif yönde yordamaktadır.
- 13- İmaj hevesliliği pozitif yönde yordamaktadır.
- 14- Güven hevesliliği pozitif yönde yordamaktadır.
- 15- Sevgi hevesliliği pozitif yönde yordamaktadır.
- 16- Meslek hevesliliği pozitif yönde yordamaktadır.
- 17- İmaj duyarlılığı pozitif yönde yordamaktadır.
- 18- Güven duyarlılığı pozitif yönde yordamaktadır.
- 19- Sevgi duyarlılığı pozitif yönde yordamaktadır.
- 20- Meslek duyarlılığı pozitif yönde yordamaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulması ile bekçilerin görevlerinde çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Bekçilik teşkilatı, emniyete bağlanmış ve bekçiler emniyet teşkilatında

çeşitli görevlere dağıtılmıştır (Çalışkan,2021: 23). 2016 yılında çıkartılan karar ile bekçi alımları tekrar başlatılarak çok sayıda kişi istihdam edilmiştir (Bulut ve Kulubay, 2021:131). Türkiye’de kentsel alanlarda güvenlik ve bekçilik kurumuna ilişkin az sayıda da olsa yapılmış çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalardan bir kısmına aşağıda değinilmiştir:

Kaypak (2013): Bu çalışmada dünyadaki güvenlik sistemleri ele alınarak genelden özele inceleme yapılmaktadır. Çalışmanın amacında şehirdeki güvenlik bakış açısını mahallelere indirgeyerek günümüze kadar meydana gelen dönüşümün ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Güvenlik ihtiyacı bireylerin hayatını düzenli bir şekilde devam ettirebilmesi için gereklidir. Günümüzde teknolojinin gelişmesi, nüfusun artması gibi etmenlerden dolayı güvenlik denetlemeleri giderek zor bir hale gelmiştir. Güvenlik sorunları da insanların yaşamında verimsizliği ve motivasyon düşüklüğüne neden olmaktadır. Bu durum insanların iş hayatını ve sosyal hayatını yakından etkilemektedir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre bütün şehirlerde yer alan mahallelerin güvenliğinin sağlanması, şehirlerin güvenliğini olumlu yönde etkilemektedir. Bu yüzden kentlerin ve büyük bölgelerin güvenliğinin sağlanabilmesi için öncelikle mahallelerin güvenliği ön planda tutulmalıdır.

Mil (2014): Bu çalışmada Türkiye’de bulunan polis ve jandarma teşkilatlarını iç güvenliği kuruma ile ilgili sahip oldu görev ve sorumluluklardan bahsedilmektedir. Türkiye’de iç güvenlik genel kolluk kuvvetleri tarafından sağlanmaktadır. Genel kolluk kuvvetlerini polis ve jandarma teşkilatları oluşturmaktadır. Buna ek olarak çarşı ve mahalle bekçileri, mahalle ve toplu olanların güvenliğini sağlayarak kolluk kuvvetlerine yardımcı bir görev üstlenmektedir. Çalışma içinde kolluk kuvvetleri ve kolluk kuvvetleri ile ilgili kavramların açıklamaları bulunmaktadır.

Özgür (2017): Toplumun düzenli bir şekilde sosyal hayatına ve iş hayatına devam ettirebilmesi için güvenlik ihtiyacının giderilmesi önem taşımaktadır. Bu yüzden ülkeler toplumda iç güvenliğin sağlanmasına ön planda tutmaktadır. Bu bağlamda kamu hizmetlerinin güvenlik olaylarındaki sorumluluğu oldukça yüksektir. Tarihte neo-liberal akımın yaygınlaşması ile ülkeler içinde sivil güvenlik anlayışı da yaygınlaşmıştır. Bu yüzden ‘‘ sivil gözetim’’ olgusu ortaya çıkmıştır. Bu kavram

toplum içerisinde güvenlik hizmeti veren kişilerin sivil olarak düzeni sağlama ve gözetmesi anlamını taşımaktadır. Bu çalışmada Türkiye'nin iç güvenlik stratejileri incelenmiş ve Avrupa Birliği standartları uyumuna bakılmıştır.

Doğan (2019): Bu çalışmada 1908 ve 1918 yılları arasında İstanbul'da görev yapan mahalle bekçilerinin görevlerindeki etkileri ve sorumlulukları incelenmektedir. Bu dönemde mahalle bekçileri bölgeleri bölgelerin güvenliğini ve oluşabilecek olan tehditlere karşı önlem alınmasını sağlamıştır. Çalışmada mahalle bekçilerinin Abdülhamit döneminde eleştirilmesi ve II. Meşrutiyet döneminde uygulanan yeniliklerin etkisi anlatılmaktadır. Bu süreçte mahalle bekçilerinin resmleştirilmesinin mahallelerin güvenliği üzerinde olumlu bir etki yarattığı tespit edilmiştir.

Küçük (2020): Bu çalışmada "Mahalle Yerleşimi ve Yönetimi" adlı kitap incelenerek, Osmanlı Devleti'nden günümüze kadar olan süreçte mahallelerin sorunları ve yönetimleri ile ilgili detaylara yer verilmektedir. Mahallelerin Türk toplumunun sosyal ve idari yapısını oluşturmada ekonomik ve sosyolojik faktörleri etkisi bulunmaktadır. Aynı zamanda mahallelerin insanların güvenliğini sağlayan özelliklerinden de bahsedilmektedir. Çalışmaya göre mahallelerde yer alması gereken önemli unsurlar bulunmaktadır. Unsurardan bir tanesi de çarşı ve mahalle bekçileri olarak gösterilmektedir.

Ateşalp (2020): Bu çalışmada çarşı ve mahalle bekçiliği üzerine yapılan yeni uygulamalar ve çarşı ve mahalle bekçiliği ile ilgili yapılan yenilikler incelenmiştir. Çalışmanın detaylarında genel kolluk kuvvetlerine sorumlulukları ve görevleri net bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili yargıda belirlenen kanunlar konu içerisinde belirtilmiştir. Çalışmanın sonucunda literatürde elde edilen bilgiler doğrultusunda bekçilerin tekrar görev almasının yararlı olduğu kanısına varılmıştır. Ayrıca çarşı ve mahalle bekçiliği uygulamalarını ilerleyen dönemlerde geliştirilerek daha iyi bir noktaya gelmesinin mümkün olacağı belirtilmektedir.

Belci (2020): Bu çalışmada Çarşı ve mahalle bekçilerinin Osmanlı döneminden itibaren günümüze kadar olan etkisi araştırılmaktadır. Araştırmada çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili kavramlar açıklandıktan sonra çarşı ve mahalle bekçilerinin görevleri detaylı bir şekilde belirtilmektedir. Buna ek olarak 772 sayılı kanuna göre çarşı ve mahalle bekçilerine verilen sorumlulukların 5271 sayılı kanuna göre incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışkan (2021): Çarşı ve mahalle bekçileri yaşam alanlarında en küçük bölgeler olan mahalle ve toplu alışveriş alanlarını güvenliğini sağlamaktadır. Çarşı ve mahalle bekçileri Osmanlı döneminden günümüze kadar olan süreçte geleneksel yapısını korumuş ve uygulanmaya devam etmiştir. Fakat zaman içerisinde yaşanan değişimler nedeniyle suça karşı alınan önlemler de değişikliğe uğramıştır. Günümüzde modern toplumun getirdiği teknoloji ve psiko-sosyal durumlar, güven ve güvenlik olgusunu da yakından etkilemiştir. Bu çalışmada modern toplumun gerekçelerini destekleyen 7247 sayılı kanun çerçevesinde Çarşı ve mahalle bekçilerinin görev ve sorumlulukları incelenmektedir. Çarşı ve mahalle bekçileri toplumun güvenliğini mikro düzeyde desteklemektedir. Makro düzeyde sorunlara karşı genel kolluk kuvvetlerine yardımcı olmaktadır. Çalışmanın sonucunda Çarşı ve mahalle bekçilerinin suçla mücadele yönteminde topluma destek olmasının yararlı olacağı kanısına varılmaktadır.

Dülger ve Köse (2021): Bu çalışmada Çarşı ve mahalle bekçilerinin 1982 anayasasına göre insanların hak ve özgürlükleri çerçevesinde incelenmesi amaçlanmaktadır. Hükümetin hukuki çerçevesinde belirlenen Çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili kanunlarda, bekçilere verilen sorumluluklar incelenmektedir. Çalışmanın genel konusu çarşı ve mahalle bekçilerine verilen yetkilerin ne kadar doğru olduğu tartışılmaktadır. Özellikle bekçilere verilen silah kullanma yetkisi tartışmalara yol açmaktadır. Çünkü çarşı ve mahalle bekçilerine üst düzey suçlulara müdahale yetkisi tanınmamış, sadece kolluk kuvvetlerine haber vermek şeklinde yardımcı görevler verilmiştir. Çalışmanın bulgularından elde edilen sonuçlara göre çarşı ve mahalle bekçilerinin yetkilerini istismar etmemesi ve kötüye kullanmaması için sürekli olarak denetimlerinin sağlanması gerekmektedir.

Bulut ve Kulubay (2021): Osmanlı döneminden beri çarşı ve mahalle bekçileri, mahalle kültüründe yer almaktadır. Bu gelenek ve kültür geçmişten günümüze kadar varlığını sürdürmektedir. Çarşı ve mahalle bekçileri Osmanlı döneminde ilk defa 1914 yılında resmi olarak uygulamaya sokulmuştur. Fakat Cumhuriyet döneminde 1990'lı yıllarda bekçi alımları durdurulmuş ve bekçiler polis teşkilatında çeşitli görevlerde istihdam edilmiştir. Fakat 2016 yılında tekrar çarşı ve mahalle bekçilerine ihtiyaç duyulması üzerine yeniden alımlar başlanmıştır. Çalışmanın sonucunda çarşı ve mahalle bekçilerinin suç ve terör olaylarını engellemede önemli derecede katkısı olduğu belirtilmektedir.

Kara (2021): Bekçiler masa başında ve sahada görev alan personellerden oluşmaktadır. Bu özellikleri ile kolluk kuvvetlerinde; ‘‘Yardımcı Kolluk’’ olarak da adlandırılmaktadır. 7245 sayılı Kanun ile çarşı ve mahalle bekçilerinin görev ve sorumluluklarında yeni düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan düzenlemeler bekçilerin görev aldıkları süre boyunca geçerli sayılmaktadır. Fakat bu süre zarfı içerisinde herhangi bir bölge ile sınırlandırılmamıştır. 7245 sayılı kanuna göre bekçilerin görevleri farklı kategorilerde belirlenmiştir. Bunlar toplumun güvenliğini sağlamak için suçlara karşı tedbirli ve koruyucu sorumluluklar, belirli olay ve durumlar karşısında genel kolluk birimlerine haber verme yetkilerini içermektedir. Aynı zamanda 7247 sayılı kanuna göre bekçiler vatandaşı durdurup kimlik sorma yetkisine sahiptir. Eğer kişi bekçiye zorluk çıkartırsa silah kullanma yetkisine sahiptir. Fakat 5271 sayılı kanuna göre sorumluluklarını devam ettirmektedir. Bu çalışmada 7247 sayılı kanunun kapsama ve Çarşı ve mahalle bekçilerinin görev ve sorumlulukları incelenmektedir.

Kulu Bay (2021): İnsanlık tarihine bakıldığı zaman ilkel dönemlerden itibaren grup ya da toplulukların güvenliğini sağlayan görevliler ya da bekçiler bulunmaktadır. Bekçilik uygulamaları geçmişten günümüze kadar devamlılığını sürdürmüş olmakla birlikte, kültürden kültüre uygulama farklılıkları olmuştur. Bu çalışmada Osmanlı döneminden itibaren cumhuriyetin ilk yılları ve günümüze kadar taşınan bekçilik uygulamalarının anlatılması amaçlanmaktadır. Zaman içinde nüfusun artması, teknolojinin gelişmesi ve ekonomik olaylardan ötürü suç oranlarında artış meydana gelmektedir. Bu yüzden ülkede güvenlik açığı ortaya çıkabilmektedir. Türkiye’de

kolluk kuvvetlerinde yer alan çarşı ve mahalle bekçiliği alımları tekrar 2016 yılında başlatılmıştır. Toplumun bekçilik uygulamaları karşısındaki memnuniyeti ve geri dönüşleri bekçilik uygulamalarının tekrar yürürlüğe getirilmesindeki doğru karar olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda çarşı ve mahalle bekçileri, kolluk kuvvetlerine destek olduğu için yüklerini azaltmaktadır. Bu bağlamda Çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili kavramların açıklaması yapılarak, bekçilik uygulamalarının etkinliği üzerinde durulmaktadır.

Yavaş (2021): Bu çalışmada kent güvenliği ve çarşı ve mahalle bekçilerinin; 772 sayılı kanun ve 7245 sayılı kanun doğrultusunda karşılaştırılması yapılmıştır. Çalışmanın literatür kısmında kentsel Güvenlik, Çarşı ve mahalle bekçileri, Çarşı ve Mahalle bekçileri ile ilgili kanunlar detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Çalışmanın analizi örnekleme yöntemi ile seçilerek nitel bir şekilde yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre internet üzerinden verilen bekçi ilanlarına adayların ilgisi yüksektir.

Tekiner ve Ark. (2021): Bu çalışmada Çarşı ve mahalle bekçilerinin verdiği hizmet ile algılanan kalitenin iş doyumu üzerindeki etkisi araştırılmaktadır. Araştırmanın literatür kısmında çarşı ve mahalle bekçileri, iş doyumu ve algılanan hizmet kalitesi kavramlarından bahsedilmektedir. Araştırmanın örneklemini Antalya'ya bağlı Alanya ilçesinde hizmet veren Çarşı ve mahalle bekçileri ve bu bölgede yaşayan vatandaşlar oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan kişilerden 38'i Bekçi, 430 kişide vatandaşlardan oluşmaktadır. Çalışmanın analizinden elde edilen bulgulara göre Vatandaşların bekçilere karşı olan güvenlik beklentisinin yüksek olduğu ve bekçilerin iş doyumunun fazla olduğu tespit edilmiştir.

Yetkin ve Börekçi (2021): Kamu hizmetleri ve kamunun sorumluluklarının kurulduğu dönemden itibaren düzenli bir şekilde uygulanması ülke içerisindeki karışıklıkların önüne geçilmesine neden olmaktadır. Fakat zaman içerisinde gelişen ekonomik ve sosyolojik nedenlerden dolayı hukukta belirlenen kanunlar da bazı değişiklikler olması normal görülmektedir. Türkiye'de Çarşı ve mahalle bekçileri 2016 yılında tekrar göreve başlamışlardır. Fakat gelişen teknoloji ve toplum yapısının değişmesi Çarşı ve mahalle bekçilerinin uygulamalarında farklılıkların meydana

gelmesine neden olmuştur. Bu çalışmada modern dönemde Çarşı ve mahalle bekçilerinin yeterliliği incelenmektedir. Çalışmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre teknoloji araçlarının suç oranlarını artırdığı ve toplumun güvenliğini tehdit edebileceği savunulmaktadır.

Yukarıda yer alan çalışmalara bakıldığında kent güvenliği, kolluk kuvvetlerinin görevleri, iç güvenlik stratejileri, 1908-1918 yılları arasında mahalle ve bekçilerin görevleri, çarşı ve mahalle bekçilerinin görevleri, Osmanlı'dan günümüze mahalle bekçileri, 7247 sayılı kanun çerçevesinde çarşı ve mahalle bekçileri konu olmuştur. Bu araştırmada diğerlerinden farklı olarak kentsel güvenliğin sağlanmasında çarşı ve mahalle bekçilerinin hizmet kalitesi ve çarşı ve mahalle bekçilerine yönelik tutumun arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

4.4. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada kullanılan ölçekler Google Form'a aktarılarak, teknolojik araçlar (telefon, whatsapp, vb.) aracılığıyla katılımcılara ulaştırılmıştır. Anket sorularına toplam 534 kişi katılım sağlamış olup 504 kişi anket sorularına tam yanıt vermiştir. Araştırmanın veri toplama yönteminde kullanılan Servqual Hizmet Kalitesi ölçeği ve Bekçilere Yönelik Tutum ölçeği aracılığıyla toplanan veriler Word Excell programına aktarıldıktan sonra SPSS programı ile analiz edilecektir.

4.5. Verilerin Analizi

Çalışma grubuna bilgiler Tablo 4.1'de sunulmuştur.

Tablo 4. 1 Çalışma Grubuna İlişkin Bilgiler (N = 165)

Değişken	Kategori	Frekans f	Yüzde %
Cinsiyet	Erkek	335	66,5
	Kadın	169	33,5
	Toplam	504	100
Aylık gelir	0-11400	104	20,6

	11401-15000	92	18,3
	15001-20000	96	19,0
	2001-25000	90	17,9
	25001 ve üzeri	122	24,2
	Toplam	504	100
Yaş	18-28	102	20,2
	29-39	158	31,3
	40-50	148	29,4
	51-61	65	12,9
	62 ve üzeri	31	6,2
	Toplam	504	100
Eğitim Düzeyi	Lise	173	34,3
	ön lisans	89	17,7
	Lisans	159	31,5
	Lisansüstü	83	16,5
	Toplam	504	100

Tablo 4.1’de görüleceği üzere katılımcıların %66,5’i erkektir. Kadınların oranı % 33,5’tir. Aylık gelir açısından dengeli bir dağılımın olduğu söylenebilir. Eğitim düzeyi açısından bakıldığında lise ve lisans mezunlarının daha fazla olduğu görülmüştür. Lisansüstü mezunlar ise %16,5’te kalmıştır. Yaş dağılımına bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun genç yetişkin düzeyinde olduğu söylenebilir.

4.45.1. DFA Analizleri

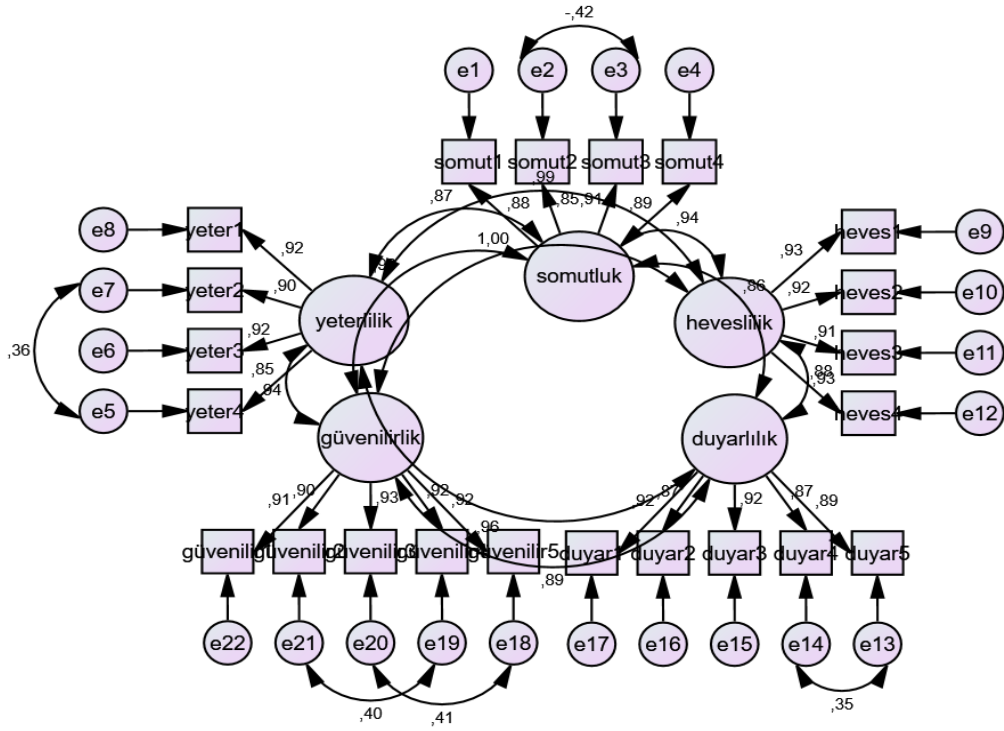
Hizmet kalitesi ölçeğine DFA uygulanarak (1985) tarafından bulunan yapı sınanmıştır. Ulaşılan DFA sonuçları, Parasuraman, Zeithaml ve Leonard L.Berry (1985) tarafından elde edilen sonuçlarla tutarlı sonuçlar vermiş ve uyum indeksleri istenilen düzeylerde çıkmıştır ($\chi^2/sd=4,396$, RMSEA=.08, AGFI=.86, GFI=.91, IFI=.92, CFI=.92). DFA ile kuramsal modelin elde edilen veriler doğrultusunda yeterliliğini tespit etmek için başvuru uyum indekslerine ait değerler ve DFA modeline ait uyum değerleri Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4. 2 Başvurulan Uyum İndekslerine Ait Uyum Değerleri* ve Modele Ait Uyum Değerleri

Uyum İndeksleri	Mükemmel Uyum Ölçütleri	Kabul Edilebilir Uyum Ölçütleri	Modelin Uyum İndeksleri	Karar	
χ^2/sd	$0 \leq \chi^2/sd \leq 2$	$2 \leq \chi^2/sd \leq 5$	4,396	Kabul Uyum	Edilebilir
RMSEA	$.00 \leq RMSEA \leq .05$	$.05 \leq RMSEA \leq .08$.08	Kabul Uyum	Edilebilir
CFI	$.95 \leq CFI \leq 1.00$	$.90 \leq CFI \leq .95$.92	Kabul Uyum	Edilebilir
GFI	$.95 \leq GFI \leq 1.00$	$.90 \leq GFI \leq .95$.91	Kabul Uyum	Edilebilir
AGFI	$.95 \leq AGFI \leq 1.00$	$.85 \leq AGFI \leq .90$.86	Kabul Uyum	Edilebilir
IFI	$.95 \leq IFI \leq 1.00$	$.90 \leq IFI \leq .95$.92	Kabul Uyum	Edilebilir

* (Çelik ve Yılmaz, 2013; Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2014)

Tablo 4.2’de görüleceği üzere sınanan kuramsal modelin veri setiyle uyumlu bir yapıda ve model uyum indeksleri kabul edilebilir düzeydedir. χ^2 değerinin 2 ile 5 arasında olması modelin verilerle kabul edilebilir derecede uyumlu olduğunu gösteren ilk parametredir (Kline, 2011). Bir diğer uyum ölçütü olan RMSEA değerinin .08’in altında olması modelin veri setiyle kabul edilebilir düzeyde uyumunu göstermektedir. Diğer uyum ölçütlerinin de kabul edilebilir düzeyde olması genel olarak sınanan modelin verilerle iyi uyum sağladığını göstermiştir. Şekil 4.1’de hizmet kalitesi ölçeğine uygulanan DFA görselleştirilmiştir.

Şekil 4. 1 Hizmet Kalitesi Ölçeği DFA Sonuçları

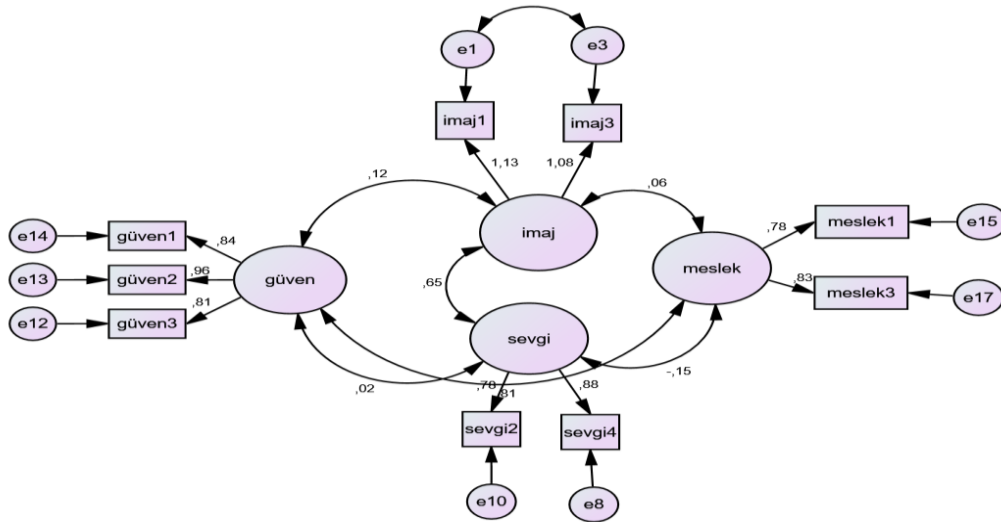
Çarşı ve Mahalle Bekçilerine Yönelik Tutum ölçeğine DFA uygulanarak Demirbaş ve Demir (2014) tarafından bulunan yapı sınanmıştır. Ulaşılan DFA sonuçları, Demirbaş ve Demir (2014) tarafından elde edilen sonuçlarla tutarlı sonuçlar vermiş ve uyum indeksleri istenilen düzeylerde çıkmıştır ($\chi^2/sd=2,311$, RMSEA=.04, AGFI=.96, GFI=.98, IFI=.99, CFI=.99). DFA ile kuramsal modelin elde edilen veriler doğrultusunda yeterliliğini tespit etmek için başvurulan uyum indekslerine ait değerler ve DFA modeline ait uyum değerleri Tablo 4.3'te verilmiştir.

Tablo 4. 3 Başvurulan Uyum İndekslerine Ait Uyum Değerleri ve Modele Ait Uyum Değerleri

Uyum İndeksleri	Mükemmel Uyum Ölçütleri	Kabul Edilebilir Uyum Ölçütleri	Modelin Uyum İndeksleri		Karar
			Uyum İndeksleri		
χ^2/sd	$0 \leq \chi^2/sd \leq 2$	$2 \leq \chi^2/sd \leq 5$	2,311		Kabul Edilebilir Uyum

RMSEA	$.00 \leq RMSEA \leq .05$	$.05 \leq RMSEA \leq .08$	$.04$	Mükemmel Uyum
CFI	$.95 \leq CFI \leq 1.00$	$.90 \leq CFI \leq .95$	$.99$	Mükemmel Uyum
GFI	$.95 \leq GFI \leq 1.00$	$.90 \leq GFI \leq .95$	$.98$	Mükemmel Uyum
AGFI	$.95 \leq AGFI \leq 1.00$	$.85 \leq AGFI \leq .90$	$.96$	Mükemmel Uyum
IFI	$.95 \leq IFI \leq 1.00$	$.90 \leq IFI \leq .95$	$.99$	Mükemmel Uyum

Tablo 4.3'te görüleceği üzere sınanan kuramsal modelin veri setiyle uyumlu bir yapıda ve model uyum indeksleri kabul edilebilir düzeydedir. χ^2 değerinin 2 ile 5 arasında olması modelin verilerle kabul edilebilir derecede uyumlu olduğunu gösteren ilk parametredir (Kline, 2011). Bir diğer uyum ölçütü olan RMSEA değerinin .05'in altında olması modelin veri setiyle mükemmel düzeyde uyumunu göstermektedir. Diğer uyum ölçütlerinin de mükemmel düzeyde olması genel olarak sınanan modelin verilerle iyi uyum sağladığını göstermiştir. Şekil 4.2'de tutum ölçeğine uygulanan DFA görselleştirilmiştir.

Şekil 4. 2 Tutum Ölçeği DFA Sonuçları

4.5.2. Normallik ve Güvenilirlik Testleri

Ölçekler ve alt boyutlarından alınan puanların alfa iç tutarlılık katsayıları ve normallik testlerinden elde edilen sonuçlar Tablo 4.4'te verilmiştir.

Tablo 4. 4 Normallik ve Güvenilirlik Analizi Sonuçları

	Art.				Cronbach
	Ort.	S	Çarpıklık	Basıklık	Alfa
Somut Özellikler	3,80	1,14	-,839	-,302	.929
Güvenilirlik	3,81	1,15	-1,055	,203	.966
Heveslilik	3,86	1,14	-1,167	,502	.949
Yeterlilik	3,91	1,07	1,14	-,023	.946
Duyarlılık	3,77	1,14	-,972	-,023	.952
İmaj	4,20	,90	-1,403	1,487	.864
Meslek	2,78	1,18	,047	-,933	.791
Sevgi	4,10	,90	1,103	1,210	.814
Güven	3,38	1,28	-,563	-,878	.906

Tablo 4.4 incelendiğinde ölçeklerden alınan ortalama puanların Tabachnick & Fidell'in (2012) normallik için önermiş olduğu -2 ile +2 ölçüt değerler arasında olması dolayısıyla analizlerde parametrik testlerin yapılmasına karar verilmiştir. Ayrıca ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları mükemmel düzeyde güvenilir bulunmuştur.

4.5.3. Korelasyon Analizleri

Alt boyutlar arasındaki korelasyon değerleri Tablo 4.5'te verilmiştir.

Tablo 4. 5 Korelasyon Analizleri (N: 504)

Değişken	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Somut Özellikler	1	,907**	,881**	,810**	,810**	,363**	,185**	,243**	,251**
Güvenilirlik		1	,952**	,891**	,850**	,380**	,177**	,300**	,298**
Heveslilik			1	,936**	,889**	,354**	,175**	,309**	,262**
Yeterlilik				1	,906**	,292**	,179**	,297**	,254**
Duyarlılık					1	,276**	,123**	,246**	,223**
İmaj						1	,060	,095*	,685**

Meslek	1	,677**	-
Güven			,122**
Sevgi			1

** $p < .01$

Tablo 4.5'te görüleceği üzere hizmet kalitesi ölçeğinin alt boyutlarının kendi aralarında pozitif yönde mükemmel düzeyde anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Benzer şekilde imaj ile sevgi arasında yüksek düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Hizmet kalitesi ölçeğinin alt boyutları ile tutum ölçeğinin alt boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmaktadır.

4.5.4. Çoklu Regresyon Analizleri

Bağımlı değişken olarak atanan somut özellikler üzerinde, tutum ölçeğinin alt boyutlarının etkisini belirlemek amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 4.6'da gösterilmiştir.

Tablo 4. 6 Somut Özellikler Değişkeninin Yordanmasına Yönelik Çoklu Regresyon Modeli

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	1,247	,267		4,664	,000		
İmaj	,387	,071	,309	5,426	,000	,363	,236
Meslek	,047	,054	,048	,879	,380	,185	,039
Güven	,161	,049	,181	3,275	,001	,243	,145
Sevgi	,062	,072	,049	,857	,392	,251	,038
R= .421		R ² = .177					
F ₍₄₋₉₉₎ = 26,918		p = .000					

Somut özellikler üzerinde etkisi olduğu düşünülen imaj, meslek, güven ve sevgi gibi değişkenlerin bireylerin somut özellikler düzeylerini ne şekilde yordadığını belirlemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda; imaj, meslek, güven ve sevgi değişkenleri birlikte somut özellikler değişkeni ile anlamlı bir ilişki ($R = .421$, $R^2 =$

.177) içerisinde [F₍₄₋₉₉₎ = 26,918, p < .05]. Bağımsız değişkenlerin tamamı hep birlikte, somut özellikler puanlarındaki değişimin %17,7'sini açıklamaktadır ve istatistiksel açıdan anlamlıdır.

Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre bağımsız değişkenlerin somut özellikler üzerindeki nispeten önem sırası; imaj ($\beta = .309$), güven ($\beta = .181$), sevgi ($\beta = .049$) ve meslek ($\beta = .048$) şeklindedir. Regresyon katsayılarının anlamlılık testlerine bakıldığında bağımsız değişkenlerden “sevgi” ve “meslek” alt boyutlarının somut özellikler puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmüştür ($p > .01$). İmaj ve güven alt boyutlarının etkisi ise istatistiksel açıdan anlamlıdır. Bağımsız değişkenlerle somut özellikler arasındaki ilişkilere bakıldığında;

- İmaj ile ($r = .363$, diğer bağımsız değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde .236),
- Güven ile ($r = .243$, diğer bağımsız değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde .145),
- Meslek ile ($r = .185$, diğer bağımsız değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde .039),
- Sevgi ile ($r = .251$, diğer bağımsız değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde .038), düzeyinde korelasyon görülmüştür.

Bağımlı değişken olarak atanan güvenilirlik üzerinde, tutum ölçeğinin alt boyutlarının etkisini belirlemek amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 4.7’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 7 Güvenilirlik Değişkeninin Yordanmasına Yönelik Çoklu Regresyon Modeli

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	,933	,263		3,545	,000		
İmaj	,352	,070	,277	5,008	,000	,380	,219
Meslek	-,023	,053	-,023	-,423	,672	,177	-,019
Güven	,262	,048	,291	5,407	,000	,300	,235
Sevgi	,141	,071	,111	1,993	,047	,298	,089
R= .471	R ² = .222						
F ₍₄₋₉₉₎ = 35,503	p = .000						

Güvenilirlik üzerinde etkisi olduğu düşünülen imaj, meslek, güven ve sevgi gibi değişkenlerin bireylerin güvenilirlik düzeylerini ne şekilde yordadığını belirlemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda; imaj, meslek, güven ve sevgi değişkenleri birlikte güvenilirlik değişkeni ile anlamlı bir ilişki ($R = .471$, $R^2 = .222$) içerisinde [F₍₄₋₉₉₎ = 35,503, $p < .05$]. Bağımsız değişkenlerin tamamı hep birlikte, güvenilirlik puanlarındaki değişimin %22,2'sini açıklamaktadır ve istatistiksel açıdan anlamlıdır.

Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre bağımsız değişkenlerin güvenilirlik üzerindeki nispeten önem sırası; güven ($\beta = .291$), imaj ($\beta = .277$), sevgi ($\beta = .111$) ve meslek ($\beta = -.023$) şeklindedir. Regresyon katsayılarının anlamlılık testlerine bakıldığında bağımsız değişkenlerden “meslek” alt boyutunun güvenilirlik puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmüştür ($p > .01$). İmaj, sevgi ve güven alt boyutlarının etkisi ise istatistiksel açıdan anlamlıdır. Bağımsız değişkenlerle güvenilirlik arasındaki ilişkilere bakıldığında;

- İmaj ile ($r = .380$, diğer bağımsız değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde .219),
- Güven ile ($r = .300$, diğer bağımsız değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde .235),
- Meslek ile ($r = .177$, diğer bağımsız değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde -.019),
- Sevgi ile ($r = .298$, diğer bağımsız değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde .089), düzeyinde korelasyon görülmüştür.

Bağımlı değişken olarak atanan heves üzerinde, tutum ölçeğinin alt boyutlarının etkisini belirlemek amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 4.8’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 8 Heves Değişkeninin Yordanmasına Yönelik Çoklu Regresyon Modeli

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	1,209	,262		4,609	,000		
İmaj	,347	,070	,278	4,953	,000	,354	,216

Meslek	-,045	,053	-,047	-,847	,397	,175	-,038
Güven	,280	,048	,316	5,810	,000	,309	,252
Sevgi	,091	,071	,072	1,288	,198	,262	,058
R=	.454	R ² =	.206				
F ₍₄₋₉₉₎	= 32,445	p =	.000				

Heves üzerinde etkisi olduğu düşünülen imaj, meslek, güven ve sevgi gibi değişkenlerin bireylerin heves düzeylerini ne şekilde yordadığını belirlemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda; imaj, meslek, güven ve sevgi değişkenleri birlikte heves değişkeni ile anlamlı bir ilişki ($R = .454$, $R^2 = .206$) içerisindedir [$F_{(4-99)} = 32,445$, $p < .05$]. Bağımsız değişkenlerin tamamı hep birlikte, heves puanlarındaki değişimin %20,6'sını açıklamaktadır ve istatistiksel açıdan anlamlıdır.

Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre bağımsız değişkenlerin heves üzerindeki nispeten önem sırası; güven ($\beta = .316$), imaj ($\beta = .278$), sevgi ($\beta = .072$) ve meslek ($\beta = -,047$) şeklindedir. Regresyon katsayılarının anlamlılık testlerine bakıldığında bağımsız değişkenlerden “meslek” ve “sevgi” alt boyutlarının heves puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadıkları görülmüştür ($p > .01$). İmaj ve güven alt boyutlarının etkisi ise istatistiksel açıdan anlamlıdır. Bağımsız değişkenlerle heves arasındaki ilişkilere bakıldığında;

- İmaj ile ($r = .354$, diğer bağımsız değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde .216),
- Güven ile ($r = .309$, diğer bağımsız değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde .252),
- Meslek ile ($r = .175$, diğer bağımsız değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde -.038),
- Sevgi ile ($r = .262$, diğer bağımsız değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde .058), düzeyinde korelasyon görülmüştür.

Bağımlı değişken olarak atanan yeterlilik üzerinde, tutum ölçeğinin alt boyutlarının etkisini belirlemek amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 4.9’da gösterilmiştir.

Tablo 4. 9 Yeterlilik Değişkeninin Yordanmasına Yönelik Çoklu Regresyon Modeli

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	1,584	,254		6,229	,000		
İmaj	,197	,068	,166	2,895	,004	,292	,129
Meslek	-,009	,051	-,010	-,178	,859	,179	-,008
Güven	,244	,047	,290	5,222	,000	,297	,228
Sevgi	,172	,068	,145	2,518	,012	,254	,112
R= .412	R ² = .169						
F (4-99) = 25,456	p = .000						

Yeterlilik üzerinde etkisi olduğu düşünülen imaj, meslek, güven ve sevgi gibi değişkenlerin bireylerin yeterlilik düzeylerini ne şekilde yordadığını belirlemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda; imaj, meslek, güven ve sevgi değişkenleri birlikte yeterlilik değişkeni ile anlamlı bir ilişki ($R = .454$, $R^2 = .206$) içerisindedir [$F_{(4-99)} = 25,456$, $p < .05$]. Bağımsız değişkenlerin tamamı hep birlikte, yeterlilik puanlarındaki varyans %16,9'unu açıklamaktadır ve istatistiksel açıdan anlamlıdır.

Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre bağımsız değişkenlerin yeterlilik üzerindeki nispeten önem sırası; güven ($\beta = .290$), imaj ($\beta = .166$), sevgi ($\beta = .145$) ve meslek ($\beta = -,010$) şeklindedir. Regresyon katsayılarının anlamlılık testlerine bakıldığında bağımsız değişkenlerden “meslek” alt boyutunun yeterlilik puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmüştür ($p > .01$). İmaj, sevgi ve güven alt boyutlarının etkisi ise istatistiksel açıdan anlamlıdır. Bağımsız değişkenlerle yeterlilik arasındaki ilişkilere bakıldığında;

- İmaj ile ($r = .292$, diğer bağımsız değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde .129),
- Güven ile ($r = .297$, diğer bağımsız değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde .228),
- Meslek ile ($r = .179$, diğer bağımsız değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde -.008),
- Sevgi ile ($r = .254$, diğer bağımsız değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde .112), düzeyinde korelasyon görülmüştür.

Bağımlı değişken olarak atanan duyarlılık üzerinde, tutum ölçeğinin alt boyutlarının etkisini belirlemek amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 4.10'da gösterilmiştir.

Tablo 4. 10 Duyarlılık Değişkeninin Yordanmasına Yönelik Çoklu Regresyon Modeli

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	1,632	,277		5,898	,000		
İmaj	,245	,074	,194	3,317	,001	,276	,147
Meslek	-,060	,056	-,062	-1,065	,287	,123	-,048
Güven	,242	,051	,271	4,766	,000	,246	,209
Sevgi	,112	,075	,088	1,499	,135	,223	,067
R= .364		R ² = .112					
F ₍₄₋₉₉₎ = 19,037		p = .000					

Duyarlılık üzerinde etkisi olduğu düşünülen imaj, meslek, güven ve sevgi gibi değişkenlerin bireylerin duyarlılık düzeylerini ne şekilde yordadığını belirlemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda; imaj, meslek, güven ve sevgi değişkenleri birlikte duyarlılık değişkeni ile anlamlı bir ilişki ($R = .364$, $R^2 = .112$) içerisindedir [$F_{(4-99)} = 19,037$, $p < .05$]. Bağımsız değişkenlerin tamamı hep birlikte, duyarlılık puanlarındaki varyans %11,2'sini açıklamaktadır ve istatistiksel açıdan anlamlıdır.

Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre bağımsız değişkenlerin duyarlılık üzerindeki nispeten önem sırası; güven ($\beta = .271$), imaj ($\beta = .194$), sevgi ($\beta = .088$) ve meslek ($\beta = -,062$) şeklindedir. Regresyon katsayılarının anlamlılık testlerine bakıldığında bağımsız değişkenlerden “meslek” ve “sevgi” alt boyutlarının duyarlılık puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmüştür ($p > .01$). İmaj ve güven alt boyutlarının etkisi ise istatistiksel açıdan anlamlıdır. Bağımsız değişkenlerle duyarlılık arasındaki ilişkilere bakıldığında;

- İmaj ile ($r = .276$, diğer bağımsız değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde .147),

- Güven ile ($r = .246$, diğer bağımsız değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde $.209$),
- Meslek ile ($r = .123$, diğer bağımsız değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde $-.048$),
- Sevgi ile ($r = .223$, diğer bağımsız değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde $.067$), düzeyinde korelasyon görülmüştür.

4.5.5. Fark Testleri

Bireylerin hizmet kalitesi ve tutum ölçeklerinin alt boyutlarından aldıkları ortalama puanların cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için yapılan bağımsız gruplar için t-testi sonuçları Tablo 4.11’de verilmiştir.

Tablo 4. 11 Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	Ort.	S	t	sd	p																																																																																												
Somut Özellikler	Erkek	335	3,8321	1,15733	,749	502	,454																																																																																												
	Kadın	169	3,7515	1,10683				Güvenilirlik	Erkek	335	3,8567	1,16321	1,185	502	,237	Kadın	169	3,7278	1,13253	Heveslilik	Erkek	335	3,9194	1,13309	1,551	502	,122	Kadın	169	3,7530	1,14596	Yeterlilik	Erkek	335	3,9627	1,08840	1,291	502	,197	Kadın	169	3,8314	1,05840	Duyarlılık	Erkek	335	3,7916	1,14878	,457	502	,648	Kadın	169	3,7420	1,15210	İmaj	Erkek	335	4,2701	,87600	2,438	502	,015	Kadın	169	4,0621	,95773	Meslek	Erkek	335	2,8478	1,20966	1,548	502	,122	Kadın	169	2,6746	1,13678	Sevgi	Erkek	335	4,1627	,85451	1,906	502	,067	Kadın	169	4,0000	,99702	Güven	Erkek	335	3,3532	1,28542	-,747	502	,455
Güvenilirlik	Erkek	335	3,8567	1,16321	1,185	502	,237																																																																																												
	Kadın	169	3,7278	1,13253				Heveslilik	Erkek	335	3,9194	1,13309	1,551	502	,122	Kadın	169	3,7530	1,14596	Yeterlilik	Erkek	335	3,9627	1,08840	1,291	502	,197	Kadın	169	3,8314	1,05840	Duyarlılık	Erkek	335	3,7916	1,14878	,457	502	,648	Kadın	169	3,7420	1,15210	İmaj	Erkek	335	4,2701	,87600	2,438	502	,015	Kadın	169	4,0621	,95773	Meslek	Erkek	335	2,8478	1,20966	1,548	502	,122	Kadın	169	2,6746	1,13678	Sevgi	Erkek	335	4,1627	,85451	1,906	502	,067	Kadın	169	4,0000	,99702	Güven	Erkek	335	3,3532	1,28542	-,747	502	,455	Kadın	169	3,4438	1,28263								
Heveslilik	Erkek	335	3,9194	1,13309	1,551	502	,122																																																																																												
	Kadın	169	3,7530	1,14596				Yeterlilik	Erkek	335	3,9627	1,08840	1,291	502	,197	Kadın	169	3,8314	1,05840	Duyarlılık	Erkek	335	3,7916	1,14878	,457	502	,648	Kadın	169	3,7420	1,15210	İmaj	Erkek	335	4,2701	,87600	2,438	502	,015	Kadın	169	4,0621	,95773	Meslek	Erkek	335	2,8478	1,20966	1,548	502	,122	Kadın	169	2,6746	1,13678	Sevgi	Erkek	335	4,1627	,85451	1,906	502	,067	Kadın	169	4,0000	,99702	Güven	Erkek	335	3,3532	1,28542	-,747	502	,455	Kadın	169	3,4438	1,28263																				
Yeterlilik	Erkek	335	3,9627	1,08840	1,291	502	,197																																																																																												
	Kadın	169	3,8314	1,05840				Duyarlılık	Erkek	335	3,7916	1,14878	,457	502	,648	Kadın	169	3,7420	1,15210	İmaj	Erkek	335	4,2701	,87600	2,438	502	,015	Kadın	169	4,0621	,95773	Meslek	Erkek	335	2,8478	1,20966	1,548	502	,122	Kadın	169	2,6746	1,13678	Sevgi	Erkek	335	4,1627	,85451	1,906	502	,067	Kadın	169	4,0000	,99702	Güven	Erkek	335	3,3532	1,28542	-,747	502	,455	Kadın	169	3,4438	1,28263																																
Duyarlılık	Erkek	335	3,7916	1,14878	,457	502	,648																																																																																												
	Kadın	169	3,7420	1,15210				İmaj	Erkek	335	4,2701	,87600	2,438	502	,015	Kadın	169	4,0621	,95773	Meslek	Erkek	335	2,8478	1,20966	1,548	502	,122	Kadın	169	2,6746	1,13678	Sevgi	Erkek	335	4,1627	,85451	1,906	502	,067	Kadın	169	4,0000	,99702	Güven	Erkek	335	3,3532	1,28542	-,747	502	,455	Kadın	169	3,4438	1,28263																																												
İmaj	Erkek	335	4,2701	,87600	2,438	502	,015																																																																																												
	Kadın	169	4,0621	,95773				Meslek	Erkek	335	2,8478	1,20966	1,548	502	,122	Kadın	169	2,6746	1,13678	Sevgi	Erkek	335	4,1627	,85451	1,906	502	,067	Kadın	169	4,0000	,99702	Güven	Erkek	335	3,3532	1,28542	-,747	502	,455	Kadın	169	3,4438	1,28263																																																								
Meslek	Erkek	335	2,8478	1,20966	1,548	502	,122																																																																																												
	Kadın	169	2,6746	1,13678				Sevgi	Erkek	335	4,1627	,85451	1,906	502	,067	Kadın	169	4,0000	,99702	Güven	Erkek	335	3,3532	1,28542	-,747	502	,455	Kadın	169	3,4438	1,28263																																																																				
Sevgi	Erkek	335	4,1627	,85451	1,906	502	,067																																																																																												
	Kadın	169	4,0000	,99702				Güven	Erkek	335	3,3532	1,28542	-,747	502	,455	Kadın	169	3,4438	1,28263																																																																																
Güven	Erkek	335	3,3532	1,28542	-,747	502	,455																																																																																												
	Kadın	169	3,4438	1,28263																																																																																															

Tablo 4.11’de görüleceği üzere bireylerin hizmet kalitesi ve tutum ölçeklerinden aldıkları ortalama puanlar (imaj alt boyutu hariç olmak üzere) cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Kadınlar ve erkeklerin bu ölçeklerin alt boyutlarından aldıkları puanlar birbirine yakın çıkmıştır. Buna göre cinsiyet, katılımcıların hizmet kalitesine yönelik algıları ve tutumları üzerinde anlamlı bir farklılık ortaya koymamıştır.

Katılımcıların imaj alt boyutundan aldıkları ortalama puanlar cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmıştır. Erkeklerin imaj alt boyutundan aldıkları ortalama puanlar kadınlardan yüksektir ve bu fark istatistiksel açıdan anlamlıdır.

Bireylerin hizmet kalitesi ve tutum ölçeklerinin alt boyutlarından aldıkları ortalama puanların yaşa göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için yapılan tek yönlü varyans analizi Tablo 4.12’de verilmiştir.

Tablo 4. 12 Yaş Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Yaş	N	A. Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
	Somut Özellikler	1	102	3,8897	,9489 3	Gruplar arası	5,731	4	1,433	1,103
2		158	3,6725	1,186 07	Gruplar içi	648,17 8	499	1,299		
3		148	3,9206	1,073 43		653,91 0	503			
4		65	3,7615	1,186 21						
5		31	3,7419	1,601 41						
	Yaş	N	A. Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
	Güvenilirlik	1	102	3,9314	,9575 1	Gruplar arası	2,156	4	,539	,403
2		158	3,7759	1,208 75	Gruplar içi	667,11 2	499	1,337		
3		148	3,8189	1,067 86		669,26 8	503			
4		65	3,7508	1,234 42						
5		31	3,7226	1,632 73						
	Yaş	N	A. Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
	Heveslilik	1	102	4,0000	,9354 1	Gruplar arası	4,588	4	1,147	,883
2		158	3,8022	1,233 83	Gruplar içi	647,97 2	499	1,299		

	3	148	3,9003	1,051 29		652,55 9	503			
	4	65	3,8308	1,152 53						
	5	31	3,6210	1,561 08						
Yeterlilik	Yaş	N	A. Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
	1	102	4,0245	,9251 1	Gruplar arası	5,550	4	1,387	1,193	,313
	2	158	3,8623	1,165 30	Gruplar içi	580,24 0	499	1,163		
	3	148	3,9527	,9383 0		585,79 0	503			
	4	65	3,9731	1,134 61						
	5	31	3,5806	1,514 36						
Duyarlılık	Yaş	N	A. Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
	1	102	3,9373	1,014 34	Gruplar arası	5,717	4	1,429	1,083	,364
	2	158	3,6962	1,194 41	Gruplar içi	658,32 8	499	1,319		
	3	148	3,7149	1,093 23		664,04 5	503			
	4	65	3,9046	1,189 59						
	5	31	3,6581	1,462 59						
İmaj	Yaş	N	A. Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
	1	102	4,1225	,8601 1	Gruplar arası	3,485	4	,871	1,056	,378
	2	158	4,2532	,7691 2	Gruplar içi	411,77 5	499	,825		
	3	148	4,1993	,7753 4		415,26 0	503			
	4	65	4,3077	1,102 88						
	5	31	3,9677	1,612 12						
Meslek	Yaş	N	A. Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
	1	102	2,6127	1,136 49	Gruplar arası	5,066	4	1,266	,898	,465
	2	158	2,8671	1,188 34	Gruplar içi	704,14 0	499	1,411		
	3	148	2,8581	1,080 19		709,20 6	503			
	4	65	2,7308	1,290 22						
	5	31	2,7742	1,569 71						
Sevgi	Yaş	N	A. Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
	1	102	4,1029	,7970 8	Gruplar arası	2,394	4	,598	,726	,575

Güven	2	158	4,1677	,7791	Gruplar içi	411,46	499	,825		
	3	148	4,0642	,8792		413,85	503			
	4	65	4,1692	,9531						
	5	31	3,9032	1,635						
				13						
	Yaş	N	A. Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
	1	102	3,6176	1,227	Gruplar arası	12,048	4	3,012	1,839	,120
	2	158	3,4430	1,248	Gruplar içi	817,12	499	1,638		
	3	148	3,2477	1,210		829,17	503			
	4	65	3,1641	1,475						
	5	31	3,4194	1,480						
				66						

1= 18-28 yaş, 2= 29-39 yaş, 3= 40-50 yaş, 4= 51-61 yaş, 5= 62 ve üzeri

Tablo 4.12’de görüleceği üzere bireylerin hizmet kalitesi ve tutum ölçeklerinin alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar yaş düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Buna göre yaş düzeyi, katılımcıların hizmet kalitesine yönelik algılarında ve tutumları üzerinde anlamlı bir farklılık ortaya koymamıştır.

Bireylerin hizmet kalitesi ve tutum ölçeklerinin alt boyutlarından aldıkları ortalama puanların gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için yapılan tek yönlü varyans analizi Tablo 4.13’te verilmiştir.

Tablo 4. 13 Gelir Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Somut Özellikler	Yaş	N	A. Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
	1	104	3,6923	1,095	Gruplar arası	9,397	4	2,349	1,819	,124
	2	92	3,9212	1,142	Gruplar içi	644,51	499	1,292		
	3	96	4,0130	1,034		653,91	503			
	4	90	3,6361	1,247						
	5	122	3,7746	1,157						
			27							
Güvenilir	Yaş	N	A. Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
	1	104	3,7288	1,127	Gruplar arası	7,777	4	1,944	1,467	,211

	2	92	3,9109	1,185 76	Gruplar içi	661,49 1	499	1,326		
	3	96	4,0000	,9819 4		669,26 8	503			
	4	90	3,6378	1,257 39						
	5	122	3,7951	1,186 55						
	Yaş	N	A. Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Heveslilik	1	104	3,7813	1,112 97	Gruplar arası	6,087	4	1,522	1,175	,321
	2	92	3,9158	1,221 53	Gruplar içi	646,47 3	499	1,296		
	3	96	4,0495	,9532 6		652,55 9	503			
	4	90	3,7222	1,277 75						
	5	122	3,8525	1,118 84						
	Yaş	N	A. Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Yeterlilik	1	104	3,8702	1,064 08	Gruplar arası	3,544	4	,886	,759	,552
	2	92	3,9321	1,071 68	Gruplar içi	582,24 6	499	1,167		
	3	96	4,0521	,9423 6		585,79 0	503			
	4	90	3,7889	1,226 41						
	5	122	3,9406	1,086 66						
	Yaş	N	A. Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Duyarlılık	1	104	3,7500	1,172 75	Gruplar arası	5,352	4	1,338	1,014	,400
	2	92	3,8652	1,182 70	Gruplar içi	658,69 3	499	1,320		
	3	96	3,8708	1,010 67		664,04 5	503			
	4	90	3,5756	1,264 85						
	5	122	3,8000	1,114 59						
	Yaş	N	A. Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Mesli İmaj	1	104	4,0625	,9943 7	Gruplar arası	3,435	4	,859	1,041	,386
	2	92	4,2609	,7318 4	Gruplar içi	411,82 5	499	,825		
	3	96	4,2031	,9391 4		415,26 0	503			
	4	90	4,3111	,8264 5						
	5	122	4,1885	,9819 2						
	Yaş	N	A. Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p

	1	104	2,5913	1,171 60	Gruplar arası	12,998	4	3,250	2,329	,055
	2	92	2,9620	1,236 43	Gruplar içi	696,20	499	1,395		
	3	96	2,8646	1,115 63		709,20	503			
	4	90	2,5889	1,176 97		6				
	5	122	2,9180	1,199 79						
	Yaş	N	A. Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Sevgi	1	104	4,0529	,9423 1	Gruplar arası	4,216	4	1,054	1,284	,275
	2	92	4,2120	,7957 1	Gruplar içi	409,64	499	,821		
	3	96	3,9531	,9516 7		413,85	503			
	4	90	4,1722	,8551 3						
	5	122	4,1516	,9510 5						
	Yaş	N	A. Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Güven	1	104	3,3333	1,268 66	Gruplar arası	5,214	4	1,303	,789	,532
	2	92	3,4783	1,285 12	Gruplar içi	823,95	499	1,651		
	3	96	3,4861	1,111 26		829,17	503			
	4	90	3,2000	1,448 92		1				
	5	122	3,4098	1,297 58						

1= 0-11400, 2= 11401-15000, 3= 15001-20000, 4= 2001-25000, 5= 25001 ve üzeri

Tablo 4.13'te görüleceği üzere bireylerin hizmet kalitesi ve tutum ölçeklerinin alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar gelir düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Buna göre gelir düzeyi, katılımcıların hizmet kalitesine yönelik algılarında ve tutumları üzerinde anlamlı bir farklılık ortaya koymamıştır.

Bireylerin hizmet kalitesi ve tutum ölçeklerinin alt boyutlarından aldıkları ortalama puanların eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için yapılan tek yönlü varyans analizi Tablo 4.14'te verilmiştir.

Tablo 4. 14 Eğitim Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Eğitim	N	A. Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Somut Özellikler	1	173	4,0535	,89351	Gruplar arası	16,572	3	5,524	4,334	,005
	2	89	3,6292	1,15743	Gruplar içi	637,338	500	1,275		
	3	159	3,6808	1,18699		653,910	503			
	4	83	3,7139	1,39475						
Güvenilirlik	1	173	4,0266	,89753	Gruplar arası	12,680	3	4,227	3,219	,023
	2	89	3,6449	1,16609	Gruplar içi	656,588	500	1,313		
	3	159	3,6969	1,23100		669,268	503			
	4	83	3,7735	1,39223						
Heveslilik	1	173	4,0737	,89247	Gruplar arası	11,747	3	3,916	3,055	,028
	2	89	3,7472	1,16073	Gruplar içi	640,812	500	1,282		
	3	159	3,7406	1,21888		652,559	503			
	4	83	3,7861	1,35483						
Yeterlilik	1	173	4,0882	,79732	Gruplar arası	7,946	3	2,649	2,292	,077
	2	89	3,8258	1,14775	Gruplar içi	577,844	500	1,156		
	3	159	3,8601	1,14585		585,790	503			
	4	83	3,7771	1,33035						
Duyarlılık	1	173	3,9237	,96867	Gruplar arası	5,940	3	1,980	1,504	,213
	2	89	3,7056	1,17670	Gruplar içi	658,105	500	1,316		
	3	159	3,7094	1,19253		664,045	503			
	4	83	3,6651	1,35326						
İmaj	1	173	4,2081	,76062	Gruplar arası	,507	3	,169	,204	,894
	2	89	4,1461	,99202	Gruplar içi	414,753	500	,830		
	3	159	4,1950	,93103		415,260	503			

		4	83	4,2530	1,057 42					
Meslek	Eğitim	N	A. Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
	1	173	2,9104	1,099 32	Gruplar arası	23,768	3	7,923	5,779	,001
	2	89	3,1180	1,107 88	Gruplar içi	685,43 8	500	1,371		
	3	159	2,6352	1,166 09		709,20 6	503			
	4	83	2,4819	1,373 63						
Sevgi	Eğitim	N	A. Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
	1	173	4,1561	,7501 4	Gruplar arası	5,287	3	1,762	2,157	,092
	2	89	3,8989	,9268 1	Gruplar içi	408,57 0	500	,817		
	3	159	4,1164	,9795 3		413,85 7	503			
	4	83	4,2169	1,015 71						
Güven	Eğitim	N	A. Ort.	SS	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
	1	173	3,4432	1,162 57	Gruplar arası	3,499	3	1,166	,706	,549
	2	89	3,4532	1,188 38	Gruplar içi	825,67 3	500	1,651		
	3	159	3,3690	1,345 72		829,17 1	503			
	4	83	3,2129	1,493 05						

1= lise, 2= önlisans, 3= lisans, 4= lisansüstü

Tablo 4.14'te görüleceği üzere bireylerin yeterlilik, duyarlılık, imaj, sevgi ve güven alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar eğitim düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Buna göre eğitim düzeyi; bireylerin yeterlilik, duyarlılık, imaj, sevgi ve güven alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar üzerinde anlamlı bir farklılık ortaya koymamıştır.

Bireylerin somut özellikler alt boyutundan aldıkları ortalama puanlar eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmıştır. Anlamlı farklılıkların hangi alt gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre lise mezunu olan katılımcılar; ön lisans ve lisans mezunu olanlara kıyasla somut özellikler alt boyutundan daha yüksek puanlar almışlardır.

Bireylerin “heveslilik” alt boyutundan aldıkları ortalama puanlar eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmıştır. Anlamlı farklılıkların hangi alt gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçlarına göre lise mezunu olan katılımcılar; lisans mezunu olanlara kıyasla “heveslilik” alt boyutundan daha yüksek puanlar almışlardır.

Bireylerin “meslek” alt boyutundan aldıkları ortalama puanlar eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmıştır. Anlamlı farklılıkların hangi alt gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre ön lisans mezunu olan katılımcılar; lisans ve lisansüstü mezunu olanlara kıyasla “meslek” alt boyutundan daha yüksek puanlar almışlardır.

Bireylerin “güvenilirlik” alt boyutundan aldıkları ortalama puanlar eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmıştır. Anlamlı farklılıkların hangi alt gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçlarına göre lise mezunu olan katılımcılar; lisans mezunu olanlara kıyasla “güvenilirlik” alt boyutundan daha yüksek puanlar almışlardır.

SONUÇ

Güvenlik konusu çağlar boyunca toplumların en önemli gereksinimi ve hükümetlerin de en önemli işlevi olarak işaret edilebilmektedir. Buna ek olarak insanların yaşamını devam ettirebilmesi için güvenli bir ortamda yaşaması gerekmektedir. Güvenlik kavramı geçmişten günümüze kadar genel olarak aynı anlamı taşımış olup, günümüzde de gerekliliğini sürdürmeye devam etmektedir. Eğer kişiler güvenli bir ortam içinde yaşantısını devam ettiremezse, ülkenin toplumu ve ekonomik yaşantısında, büyük sorunlar meydana gelebilmektedir. Bu bağlamda bütün dünya ülkeleri kendi güvenlik stratejilerini geliştirerek ülke içinde ve ülke dışında politikalar oluşturmuştur.

Güvenlik olgusu öncelikle bireylerin güdülenmesi ile başlamaktadır. Bu durumda bireysel güvenlik kavramı ortaya çıkmaktadır. İnsanlar, kendi yaşamlarını devam ettirebilmesi adına, temel güvenlikleri için motivasyonlarını sağlamaktadır. Gece uyurken eve hırsız girmesi ve alarmin çalması buna örnek olarak gösterilebilmektedir. Buna ek olarak kişi, kamunun sağladığı güvenlik hizmetlerinden faydalanarak suçluyu yakalayabilmektedir.

Kamu hizmetlerinde güvenlik kavramı, toplumun iç güvenliği ve ülkenin korunması olarak belirtilmektedir. Türkiye'de güvenlik iç ve dış olarak kendi bünyelerinde farklı kollara ayrılmaktadır. Bunların da görev ve sorumluluklarına göre alt boyutları bulunmaktadır. Türkiye'de iç güvenliği kolluk kuvvetleri sağlamaktadır. Kolluk kuvvetleri içerisinde Polis Teşkilatı ve Jandarma teşkilatı bulunmaktadır. Polis teşkilatında yer alan bireyler daha çok kalabalık şehirlerde güvenliği sağlama ve toplum olaylarında meydana gelen sorunları üstlenmektedir. Jandarma teşkilatı kırsal bölgelerde yaşayan kişilerin güvenliğinden sorumludur.

Ülkemizde çarşı ve mahalle bekçiliğinin tarihi Osmanlı dönemine dayanmaktadır. Fakat Osmanlı döneminde bekçilik kavramı sadece mahalle büyüklerinin belirlediği, mahallenin güvenliğini sağlayan kişi ya da kişilerden oluşmaktadır. Bekçiler aynı zamanda mahallenin büyüklerine ve küçüklerine yardımcı olmakla mükelleftir. Bu dönemde mahalle bekçilerine devlet herhangi bir maaş ödememektedir. Mahallelinin kendi arasında topladığı paralar bekçiye aylık olarak verilmektedir. Bu durum 1914 yılına kadar bu şekilde devam etmiştir. Fakat mahalle bekçilerinin bir süre sonra giyim ve kuşamlarını düzensiz olması, denetlenmemeleri, mahalle güvenliğinden sorumlu olmamaları gibi problemler devletin el atmasına neden olmuştur. 1914 Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu'na göre bekçiler, ilk defa resmi olarak devlete bağlı bir şekilde çalışmaya başlamıştır. Kanuna göre bekçilerin üniformaları ve kendilerini korumak için devletin dağıttığı düdük ve sopaları bulunmaktadır. Bu sayede bekçiler mahalle içerisinde suç olayı gördüğü zaman düdükları ile ses çıkartarak kolluk kuvvetlerine destek olarak çağırabilecektir.

Türkiye Cumhuriyeti'nde, Cumhuriyetin ilan edilmesinden sonra çarşı ve mahalle bekçilerinin görevleri devam ettirilmiştir. Fakat 1990'lı yıllarda güvenlik teşkilatı bekçilerin görevlerini gereksiz bularak, çarşı ve mahalle bekçilerinin görevlerine son vermiştir. Bekçi olarak görev alan kişiler, güvenlik teşkilatı içinde farklı sorumluluklarla istihdam edilmesi sağlanmıştır.

15 Temmuz 2016 tarihinde meydana gelen terör olayından sonra Türkiye'nin iç güvenliği tekrar yapılanmaya girmiştir. Bu tarihte yapılmaya çalışılan darbe girişimine karşı Türkiye'nin güvenlik yapısı, istihbaratı ve uyguladığı güvenlik stratejilerinin yetersiz olduğu kanısına varılmıştır. Bu bağlamda polis teşkilatı ve jandarma teşkilatına aday olan kişilerin daha detaylı incelenmesi ve geçmişlerinin kontrol edilmesi çalışmalarına başlanmıştır. Ayrıca güvenlik teşkilatı içerisinde çalışan fakat terör suçlarına karşı sempatican olan kişilerin tespit edilerek, gerekli işlemlerin yapılması öngörülmüştür. Bu bağlamda 2016 yılında İstanbul ilinde farklı ilçelerden çarşı ve mahalle bekçilerine karşı ihtiyaç talepleri, toplum tarafından meydana gelmiştir. Böylece çarşı ve mahalle bekçilerinin tekrar göreve gelmesine neden olmuştur. Çarşı ve mahalle bekçileri ilk süreçte belirlenen şehirlerde deneme olarak

görev almıştır. İlerleyen süreçlerde elde edilen sonuçlara göre çarşı ve mahalle bekçilerinin görevleri genişletilerek, farklı illerde istihdam almaları sağlanmıştır.

Çarşı ve mahalle bekçilerinin, 2020 yılında çıkarılan 7245 sayılı kanuna göre zor durumlarda silah kullanma yetkisi bulunmaktadır. Fakat bekçiler genel olarak mikro suçlarla ilgilendiği için ateşli silahları kullanmalarına gerek kalmamaktadır. Çünkü bekçilerin meydana gelebilecek olan makro suçlarda, genel kolluk kuvvetlerine haber vermesi gerekmektedir. Bu uygulamalar dikkate alındığı zaman kolluk kuvvetlerine küçümsenmeyecek derecede yardımları bulunmaktadır. Buna ek olarak çarşı ve mahalle bekçilerinin tekrar görev alması ile suç oranlarında düşüşler meydana geldiği gözlemlenmektedir. Bu sayede toplumun huzuru ve güvenliği sağlanabilmektedir. Günümüzde çarşı ve mahalle bekçileri, mahalle ve toplu alanlarda hizmet vererek toplumun güvenliğini sağlamaktadır. Bekçilerin verdiği hizmet sayesinde suç oranlarında düşüşler meydana gelmiştir. Bu bağlamda çarşı ve mahalle bekçilerinin tekrar kamu hizmetinde görev almasının doğruluğu ortaya çıkmaktadır.

Araştırmaya 335 erkek, 169 kadın olmak üzere toplam 504 kişi katılım sağlamıştır. Katılımcıların aylık gelirleri en fazla 25.000 TL ve üzeri, yaş aralığı en fazla 29-39 ve eğitim düzeyi en fazla lise olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların hizmet kalitesi ve tutum ölçeklerine göre kadın ve erkeklerin verdiği cevaplarda anlamlı bir değişiklik bulunamamıştır. Bu açıdan çarşı ve mahalle bekçilerinin hizmet kalitesi ve tutum değişkenlerine göre cinsiyetler üzerinde anlamlı bir farklılığı olmadığı tespit edilmiştir. Buna ek olarak yaş, gelir, eğitim değişkenlerinde de anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

Araştırmanın literatür kısmında çarşı ve mahalle bekçilerinin 2017 yılı sonrasındaki hizmetleri dikkate alındığı zaman suç oranlarında azalma meydana geldiği tespit edilmiştir. Bu sayede çarşı ve mahallelerde asayiş sağlanmış olup EGM'de kolluk kuvvetlerinin de sorumlulukları çarşı ve mahalle bekçileri tarafından kolaylaştırılmıştır. Çarşı ve mahalle bekçilerinden elde edilen olumlu sonuçlar doğrultusunda ülkenin her yerinde çarşı ve mahalle bekçilerinin asayişinin sağlanması için istihdam oluşturulmuştur. Çalışma kapsamında yer alan hipotezlerin sonuçları aşağıda gösterilmektedir.

Hipotez	Kabul/Ret
İmaj somut özellikleri pozitif yönde yordamaktadır.	Kabul
Güven somut özellikleri pozitif yönde yordamaktadır.	Kabul
Sevgi somut özellikleri pozitif yönde yordamaktadır.	Red
Meslek somut özellikleri pozitif yönde yordamaktadır.	Red
İmaj yeterliliği pozitif yönde yordamaktadır.	Kabul
Güven yeterliliği pozitif yönde yordamaktadır.	Kabul
Sevgi yeterliliği pozitif yönde yordamaktadır.	Kabul
Meslek yeterliliği pozitif yönde yordamaktadır.	Red
İmaj güvenilirliği pozitif yönde yordamaktadır.	Kabul
Güven güvenilirliği pozitif yönde yordamaktadır.	Kabul
Sevgi güvenilirliği pozitif yönde yordamaktadır.	Kabul
Meslek güvenilirliği pozitif yönde yordamaktadır.	Red
İmaj hevesliliği pozitif yönde yordamaktadır.	Kabul
Güven hevesliliği pozitif yönde yordamaktadır.	Kabul
Sevgi hevesliliği pozitif yönde yordamaktadır.	Red
Meslek hevesliliği pozitif yönde yordamaktadır.	Red
İmaj duyarlılığı pozitif yönde yordamaktadır.	Kabul
Güven duyarlılığı pozitif yönde yordamaktadır.	Kabul
Sevgi duyarlılığı pozitif yönde yordamaktadır.	Red
Meslek duyarlılığı pozitif yönde yordamaktadır.	Red

Çarşı ve mahalle bekçileri üstlendiği görevlerden dolayı kolluk kuvvetlerine yardımcı bir yapısı bulunmaktadır. Çarşı ve mahallelerde asayiş ve güvenliği sağladıkları için mahalle sakinleri üzerindeki imaj, güven, sevgi ve meslek boyutları genellikle olumlu yönde etkilenmiştir.

Araştırmanın literatürü doğrultusunda oluşturulan hipotezlerinde aynı şekilde destekler bir izlenim yarattığı tespit edilmiştir. Araştırmanın analizinde bulunan 504 katılımcısının çarşı ve mahalle bekçilerine karşı hizmet algısının yaş, cinsiyet, eğitim ve aylık gelir durumunun fark etmeksizin olumlu yönde yanıt verdiği gözlemlenmiştir. Aynı şekilde katılımcıların, çarşı ve mahalle bekçilerine yönelik tutumlarının yaş, cinsiyet, eğitim ve aylık gelir durumunun fark etmeksizin olumlu yönde yanıt verdiği tespit edilmiştir. Bu açıdan çalışmanın analizinde elde edilen bulguların, literatürü destekler bir yapı sağladığını söylemek mümkündür. İlerde yapılacak olan çalışmalarda farklı örneklem grubu ve farklı analiz yöntemleri (röportaj vb.) ile farklı sonuçların elde edilebilmesi destekler bir yapı sağladığı tespit edilmiştir.

7245 sayılı Kanun gerekçesine göre çarşı ve mahalle bekçilerinin 772 sayılı kanunda çarşı ve mahalle bekçilerinin sosyal ve hukuki açıdan yetersiz kaldığı belirtilmiştir. Ayrıca çarşı ve mahalle bekçilerinin genel kolluk kuvvetlerine yardımcı adli, koruyucu, önleyici yetkilerine ek olarak; mülki sınırlar içinde toplumun sağlık, istirahat ve selametini korumaya yönelik yetkileri olması gerektiği belirlenmiştir. Buna ek olarak istihdam edilen silahlı bir kolluk adı altında sınav, atama ve çalışma şartlarının iyileştirilmesi gerekçede yer almaktadır. 7245 sayılı kanuna göre çalışmanın hipotezlerinde yer alan imaj somut özellikleri, güven somut özellikleri, imaj yeterliliği, güven yeterliliği, imaj güvenilirliği, güven güvenilirliği, sevgi güvenilirliği, imaj hevesliliği, güven hevesliliği, imaj duyarlılığı ve güven duyarlılığı boyutlarını destekler yönde olmuştur.

KAYNAKÇA

Acar Ü, Urhal, Ö (2007) *Devlet-Güvenlik, İstihbarat-Terörizm* (Adalet Yayınevi, Ankara)

Açıkgöz R, Yusufoglu Ş (2012) Türkiye’de Yoksulluk Olgusu ve Toplumsal Yansımaları, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 76-117.

Adli Kolluk Yönetimi, (2004).
<https://cigm.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/232020111159Adli%20Kolluk%20Y%C3%B6netimi%20Fi.pdf>, (10 Mart 2022).

Akar E, Özer A, Demirci B (2005) Federal Almanya Polis Teşkilatı. *Polis Bilimleri Dergisi* 7(2): 69-99.

Akçay O (2021) Kent Güvenliği ve Suç Önleme: İnsansız Hava Araçlarının Kentsel Mekanda Suç ile Mücadelede Kullanımı. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Akkök A (1977) *İş Kazalarının Maliyeti ve İş Güvenliği*. (MPM Yayınları)

Akpınar Ş (2002) Lâmi‘î’nin vâmık u azrâ mesnevîsinde astrolojik unsurlar. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 12: 169- 202.

Aksungur AB (2018). Türk idare geleneğinde yerel güvenlik: Mahalle bekçilerine dair bir inceleme. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bilim Dalı, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya.

Alyot H (1947). *Türkiye'de Zabıta Tarihi Gelişim ve Bugünkü Durum* (Kanaat Basımevi, Ankara)

Apaydın V (2019). Polis teşkilatının tarihsel gelişimi bağlamında Isparta Emniyet Teşkilatı. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Isparta.

Atasoy Ö (2005). Küresel toplumda güvenlik ve uluslararası polislik çalışmaları. Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Başkanlığı Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ateşalp A (2020). Yeni düzenlemeler ve uygulamalar ışığında mahalle bekçiliği. Çiğdem Eğitim Çevre ve Dayanışma Derneği.

Avcı T (2009). *Kolluk Olarak Jandarmanın İşlevi*. (Gazi Üniversitesi, Ankara)

Aybar S (1954) Bizde bekçi teşkilatı. *Türk İdare Dergisi*, 25 (230): 1-9.

Aydın AH (1996) *Polis Meslek Hukuku Teşkilat Görevler Yetkiler* (Doğuş Matbacılık, Ankara)

Aydilek E (2019) Osmanlı'dan günümüze kamu güvenlik yönetiminde dönüşüm. Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Bolu.

Aytaç F (1956) Çarşı ve mahalle bekçileri. *Türk İdare Dergisi*, 27 (241): 28- 38.

Aytaç Ö (2016) Kent, Yoksulluk ve Sosyal Düzensizlik Potansiyeli, *Mukaddime Dergisi*, 7(1), 135-155.

Bal İ, Beren F (2007) Polis Etiği. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Başaran, İsmail (2008). Kent Ve Yerel Yönetim. İstanbul: Okutan Yayınları.

Bayram A (2003) Cumhuriyet'in ilanına kadar polis teşkilatı ve tarihçesi. *Polis Dergisi*, 36: 570-575.

Belci O (2020) Çarşı ve mahalle bekçileri kanununun ceza muhakemesi hukuku açısından değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 22(2): 1089-1122.

Bilgiç A (2019) Türkiye'de iç güvenlik yapılanmasında çoklu genel kolluk sisteminin kurumsallaşması. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 287-307.

Brantigham, PJ (1995) Criminality of Place: Crime Generators and Crime Attractors, *European Journal Criminal Policy and Research*, (3), 5-26.

Bulut Y, Kulu Bay S (2021) Yardımcı Kolluk Kuvvetlerinin Terör Faaliyetlerinin Önlenmesindeki Rolü. *20.Uluslararası Kamu Yönetimi Forumu 21-23 Ekim 2021*, 132-143.

Ceza Muhakemesi Kanunu (2004).
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5271.pdf> (10 Mart 2022)

Çalı, HH (2012) Avrupa Kentsel Şartı Çerçevesinde Güvenli Kent ve Yerel Yönetimler, *Türk İdare Dergisi*, (475), 9-32.

Çalışkan A (2021) Bekçilerin toplumsal rolleri: Savunulabilir mekan teorisinden hareketle medya temsilleri üzerine bir değerlendirme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(1), 20-36.

Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu, (1966). 5, 2576.
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/5.5.772.pdf> (23 Mart 2022).

Çelik, H. E. ve Yılmaz, V. (2013). *Yapısal eşitlik modellemesi temel kavramlar uygulamalar programlama*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Çevik HH, Özer MM, Gökçek C, Hacıfazlıoğlu T (2005) Belçika polis teşkilatı: kuvvetten hizmete bir dönüşüm ve değişim programı. *Polis Bilimleri Dergisi* 7(2): 101-118.

Çetin E (2015) Türkiye Tarihinde Kentsel Alanda Değişen Güvenlik Anlayışı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Zirve Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. & Büyüköztürk, Ş. (2014). *Çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*. (Üçüncü baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Çolak R (2023) Bekçi İmajı Ölçeği'nin Geliştirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (50): 156-169.

Demirkol Cİ, Nalla MK (2017) Sustaining police officers' motivation in aviation security, *Journal of Transportation Security*. 10(3-4): 171-187.

Demirbaş, Timur (2014). Kriminoloji. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Dikici A (2008) Cumhuriyetin ilk yıllarında Türk Polis Teşkilatı (1923-1938). *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 24 (72): 719-756.

Doğan C (2019) Eski İstanbul'da Mahalle Bekçisi ve II. Meşrutiyet'te Bekçi Teşkilatının düzenlenmesi bağlamında Mahalle Bekçileri Nizamnamesi (1908- 1918). *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, 6(14): 257-273.

Dülger MV, Köse R (2021) Bekçilerin Görev ve Yetkilerine İlişkin Getirilen Düzenlemenin Kişi Hak ve Özgürlükleri Kapsamında Değerlendirilmesi. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3792360. (31.07.2022)

Ekinci S (2011). Devletin dönüşümünün güvenlik alanına yansımaları: Türkiye'de güvenlik yönetimi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Emniyet Teşkilat Kanunu (1937). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.3201.pdf>. (10 Mart 2022).

Erkan, R. (2002), Kentleşme ve Sosyal Değişme, Bilim Adamı Yayınları, Ankara.

Fırat A (2008) Yoksulluk, Kentlerde Suç Artışı ve Kent Merkezlerinde Özel Güvenlik Hizmetleri Verilmesi, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(3), 201-228.

Orhan F (2006) Türkiye'de özel güvenlik yönetimi. Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Gözler K (2019) İdare Hukuku Dersleri. Bursa: Ekin Yayınevi.

Gücüyeter F (2022) Çarşı ve Mahalle Bekçiliği mesleğinin bir halkla ilişkiler çalışması olarak kamuoyuna tanıtılması: Bursa ili özelinde bir araştırma. *Tam Akademi Dergisi*, 1(1): 1-27.

Gümüş G (2016) Evsizlik: Yeni Bir Metropol Yoksulluğu Deneyimi (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Gündüzöz İ (2016) Türkiye ve Dünyada Güvenli Kent Yaklaşımı: Kentsel Güvenlik mi? Güvenli Kent mi?, *Türk İdare Dergisi*, (483), 335-368.

Gürkan A (1973) *Cumhuriyet, Meclis, Hükümetler, Başkanlar* (Güneş Matbaacılık, Ankara).

Hafizoğulları Z (1995) İnsan hakları, polis görevi ve yetkisi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 565-585.

Haspolat E (2010) Türkiye’de neo-liberal devlet anlayışı bağlamında devlet güvenlik ilişkisinin değişen içeriği ve özel güvenlik olgusu. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İrdem İ, Öztürk E, Akıncıoğlu NU (2020). *Güvenliğin Kurumsal Yönetiminde Destekleyici Polislik Bekçilik Örneği*. (Polis Akademisi Yayınları, Ankara).

İçişleri Bakanlığı. (2020, Şubat 7). Mahallede Güvenliğin Teminatı: Bekçiler. <https://www.icisleri.gov.tr/mahallede-guvenligin-teminati-bekciler>, (27 Temmuz 2022)

İren ÜY (2006) *Kent Dışı Alanlarda Güvenlik Sorunu ve Jandarma* (Niğde Üniversitesi. Niğde).

Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu (1983). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2803.pdf>. (10 Mart 2022).

Kahraman A (2015) Selçuklu Devlet yapısı içinde güvenlik. Yüksek Lisans Tezi. Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Kars.

Kalyoncuoğlu S (2010). Selçuklularda iç güvenlik. Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Afyon.

Kanunlar (2017), Emniyet Teşkilat Kanunu, (18), 1585-1623. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.3201.pdf>, (10 Mart 2022).

Kara B (2016) Türkiye’de engelli bireylerin yasal hakları ve uygulamadaki yeri. *International Journal of Social Science*, 2(48): 249-260.

Kara BC (2021) 7245 Sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu kapsamında bekçilerin görev ve yetkileri. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1315-1367.

Karabulut B (2020) Kamu binaları güvenlik noktası personeline verilen iş sağlığı ve güvenliği eğitiminin iş güvenliği kültürüne etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İş Sağlığı ve Güvenliği Yüksek Lisans Programı, Ankara.

Karakurt B, Bal C (2013) Genel kolluk özel güvenlik ilişkisi. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırmalar Dergisi*, 1(1): 84-101.

Karaman H (1996) *Fıkıh. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 13, İstanbul).

Karasu M A (2012) Kent ve Suç Üzerine Kavramsal Bir Çerçeve, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 13 (2), 175-192.

Kaypak Ş (2016). Kentsel Bir Sorun Olarak Kentsel Güvenlik, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(33), 35-50.

Kaypak Ş (2013) Kentsel Güvenlik Açısından Mahallenin Önemi. *Kaysem-8 Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar Bildiri Kitabı*, Mustafa Kemal Üniversitesi Hatay, Pegem Yayını, 11-12 Mayıs, 255-268.

Keleş R (1993) *Kentleşme Politikası*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Keleş, R. (2004). *Kentleşme Politikası*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Kılıç E (2019) Yoksulluk, Kent Güvenliği ve Suç İlişkisinin Kentsel Yaşam Kalitesine Etkileri: İzmir Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Kömürcü, B, Negiz Avşar N (2016) Kentsel Bir Sorun Alanı Olarak Sokakta Çalışan Çalıştırılan Çocuklar: (Isparta Örneği), *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, 21(3), 971-994.

Köprülü MF (1983) *İslam ve Türk hukuk Tarihi Araştırmaları ve Vakıf Müessesesi* (Ötüken Yayıncılık, İstanbul).

Kulu Bay S (2021) Çarşı ve Mahalle Bekçiliği sisteminin hesap verilebilirliği ve etkinliğinin artırılabilmesi için sivil gözetim modeli. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi.

Kuyaksil A, Tiyek M (2003) Türkiye'de güvenlik hizmeti olarak özel ve gönüllü güvenlik. *Polis Bilimleri Dergisi*, 5(2): 66-94.

Küçük H (2020) Kitap incelemesi: Mahalle yerleşimi ve yönetimi. *Akademik Düşünce Dergisi*, (1): 74-80.

Levy N (2008) *Osmanlı'da Asayiş Suç ve Ceza 18-20. Yüzyıllar* (Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul).

Maslow AH (1971) Self Actualization. Big Sur Recordings. <http://www.sps70.org/SelfActualization082515.pdf>. (20 Mart 2022).

Maslow AH (1943) A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50: 370-396.

Mil Hİ (2014) Türkiye'de iç güvenlik teşkilatları ve özellikleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 5(11): 40-61.

Onuncu Kalkınma Planı. (2013) Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. Ankara. <http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Onuncu-Kalk%C4%B1nmaPlan%C4%B1-2014-2018.pdf>. (20 Haziran 2022).

Özgür E, Erciyes E (2017) Kamu yönetiminde yaşanan dönüşümlerin iç güvenlik sektörüne yansımaları. *Güvenlik Bilimleri Dergisi* 6(1): 79-110.

Özer MM (2006) Arjantin kolluk teşkilatı. *Polis Bilimleri Dergisi* 8(3-4): 99-112.

Pazarıcı H (2006) *Uluslararası Hukuk* (Turhan Kitapevi, Ankara).

Poggi, G. (2008) Devlet; doğası, gelişimi ve geleceği. (İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul).

Polis Akademisi, (2020). 2022/1. Dönem Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Başvuru Duyurusu. <https://www.pa.edu.tr/20221-donem-carsi-ve-mahalle-bekciligine-giris-sinavi-basvuru-duyurusu-duyurular.html>, (06 Haziran 2022).

Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, (1934).
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2559.pdf>, (07 Haziran 2022).

Resmi Gazete (2020). Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu,
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/06/20200618-7.htm>, (07 Haziran 2022).

Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu (1982).
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2692.pdf>. (10 Mayıs 2022).

Sarı G (2019) *İç-Dış Güvenlik ve Kolluk, Genel Olarak İç Güvenlik Yönetimi* (Gazi Kitapevi, Ankara).

Savrun E (2019) *Kamu Güvenlik Politikalarına Etkisi Bakımından Psikolojik Harp Faaliyeti ve Uygulamaları. Kamu Güvenliği Politikaları Yerelden Küresele* (Bursa).

Sencer M (1984) Tanzimat'a kadar Osmanlı yönetim sistemi, *Amme İdaresi Dergisi* 17(2): 21-44.

Sönmez E (2010) Klasik Dönem Osmanlı tarihi çalışmalarında Max Weber etkisi, *Praksis* 23: 39-62.

Şahin E (2005) Özel Güvenlik Teşkilatı, Halk Tarafından Benimsenme Konusunda Geçmişimizdeki Özel Bekçi Teşkilatını Yakalayabilir mi?. *II. Ulusal Özel Güvenlik Sempozyumu*, Kocaeli Üniversitesi Matbaası, Kocaeli.

Şahin, Y. (2011). Kentleşme Politikası. Trabzon: Murathan Yayınevi.

Şeker G (2009) Polisin kent güvenlik uygulaması ve yönetim modeli. Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Manisa.

Şeker SE (2014) Maslow'un İhtiyaçlar Piramiti (Maslow Hierarchy Of Needs). *YBS Ansiklopedi*, 1(1), 43-46.

Şeker G, Baytun U (2017) Geçmişten Günümüze Kent Güvenliğinde Mahalle Ölçekli Güvenlik Uygulamaları: Çarşı Mahalle Bekçiliği. *Tarihte Türk Teşkilatı Sempozyumu, Polis Akademisi Yayınları*.

Şenel, A. (2011). Siyasal Düşünceler Tarihi. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Şıklı N (2018) Selçuklularda suç ve ceza (Büyük Selçuklu ve Anadolu Selçukluları'nda örnek uygulamalar). Yüksek Lisans Tezi. Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Manisa.

Şimşek H (2002) *Türkiye'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi* (IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul).

Şimşek İ (1993) *Bekçiler, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi* (Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul).

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2012). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Pearson.

Taşdan, C. (2020). Çarşı ve Mahalle Bekçilerine Geliştirme Eğitimi Verilmeye Başlandı. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/carsi-ve-mahalle-bekcilerine-gelistirme-egitimi-verilmeye-baslandi/1878483>. (15.10.2022)

Taştekin, A. (2020). Kentli Hakları Bağlamında Kentsel Güvenlik Hakkı, *Econharran Harran Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4(5), 47-65.

Tekiner MA, Gemici E (2019) Türkiye'nin mevcut iç güvenlik yapısı ve 15 Temmuz sonrası yeni bir yapılanma modeli. *Anadolu Üniversitesi*, 19(15 Temmuz Özel Sayısı): 15-40.

Tekiner MA, Demirci U, Harputlu M (2021) Çarşı ve mahalle bekçilerinin sundukları güvenlik hizmetinin algılanan kalitesine iş doyumunun etkisi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(38): 4928-4958.

Tongur H (2016) *Türkiye'de Genel Kolluk Teşkil ve Görevlerinin Gelişimi* (Polis Akademisi Yayınları, Ankara).

Toprak, Z. (2016). Kent Yönetimi ve Politikası. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Türüsel MA (1974) Ellinci yılda İstanbul bekçi teşkilatı. *Polis Emeklileri Derneği Polis Dergisi*, 21:263.

Urhal Ö (2008) *Kamu Güvenliği Açısından İstihbarat ve Örgütlü Suçlar* (Adalet Yayınevi, Ankara).

Usul AS (2020) Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde Çarşı ve Mahalle Bekçileri Mevzuatı değerlendirildi, Anadolu Ajansı.

Uzunçarşılı İH (1995) Âmedi galib efendi'nin murahhaslığı ve paris'ten gönderdiği şifreli mektuplar. *Türk Tarih Kurumu Belleten Dergisi*, 1 (2): 351-410.

Yağar H (2002) *Osmanlı Polis Teşkilatı ve Yenileşme Süreci*. Türkler Ansiklopedisi, (Yeni Türkiye Yayınları, İstanbul).

Yavaş İ (2021) Kentsel güvenlik açısından Çarşı ve Mahalle Bekçiliği üzerine nitel bir çalışma. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart

Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Çanakkale.

Yetkin E, Börekçi EB (2021) Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu: Modern öncesinden kalan yöntemlerin "Boşunluğu " ve günümüz teknolojisinin olanakları. *Suç ve Ceza*, (2): 369-393.

Yıldırım A (2004) Kentleşme ve Kentleşme Sürecinde Göçün Suç Olgusu Üzerindeki Etkileri (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

Yıldırım T (2011) *İdare Hukuku* (Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir).

Yılmaz S (2011) 11 Eylül sonrasında ABD ve Türkiye'deki iç güvenlik yeniden yapılanmalarının karşılaştırması. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 20(3): 361- 380.

Yılmaz S (2012) Türkiye'nin iç güvenlik yapılanmasında değişim ihtiyacı, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (21)3: 17-40.

Yiğit Y (2021) Türkiye'de genel kolluk teşkilatlarına yönelik olarak uygulanan bütçe politikalarının hizmet etkinliğine yansıması: Jandarma örneği. Doktora Tezi. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Nevşehir.

Yüce N (1993) *Mukaddimetü'l-Edeb Hvarizm Türkçesi ile Tercümelî Şuşter Nüşhası* (Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara).

Yüncüler Z Emniyet'te 90'lara Dönüş. <https://www.birgun.net/haber/emniyette-90-lara-donus-115434>, (23 Mart 2022).

EKLER

Servqual Hizmet Kalitesi Ölçeği Soruları

(1) (2) (3) (4) (5)

Somut Özellikler	1	Çarşı ve Mahalle Bekçileri modern ekipmanlara sahiptir.
	2	Çarşı ve Mahalle Bekçileri 'nin fiziksel tesisleri (binaları) görsel olarak çekicidir.
	3	Çarşı ve Mahalle Bekçileri çalışanları iyi giyimli ve temiz görünümlüdür.
Güvenilirlik	4	Çarşı ve Mahalle Bekçileri, hizmeti sunmada kullandığı materyallerin görünümü, sunulan hizmet tipi ile uyumlu ve görsel açıdan çekicidir.
	5	Çarşı ve Mahalle Bekçileri kesin bir zaman verdiklerinde, söz verdikleri zamanda gibi yaparlar.
	6	Çarşı ve Mahalle Bekçileri vatandaşların sorunları olduğunda duygularını paylaşır ve güven vererek onları rahatlatır.
	7	Çarşı ve Mahalle Bekçileri güvenilirdir (hizmeti ilk anda, zamanında yerine getirirler).
	8	Çarşı ve Mahalle Bekçileri hizmetlerini, yapmak için söz verdikleri zamanda sunarlar.
	9	Çarşı ve Mahalle Bekçileri kayıtlarını doğru bir şekilde tutarlar.
Heveslilik	10	Çarşı ve Mahalle Bekçileri hizmetlerin ne zaman sunulacağını vatandaşlarına tam olarak söylerler.
	11	Çarşı ve Mahalle Bekçileri vatandaşlara hızlı hizmet verirler.
	12	Çarşı ve Mahalle Bekçileri vatandaşlara her zaman hizmet vermeye istekli ve gönüllüdürler.
	13	Çarşı ve Mahalle Bekçileri asla vatandaşların ricalarını cevaplamayacak kadar meşgul değildirler.
Yeterlilik	14	Çarşı ve Mahalle Bekçileri çalışanlarının davranışları vatandaşta güven duygusu yaratır.
	15	Çarşı ve Mahalle Bekçileri hizmetlerinden faydalanan vatandaşlar hizmetle ilgili işlemlerinde güven hissederler.
	16	Çarşı ve Mahalle Bekçileri çalışanları naziktirler.
	17	Çarşı ve Mahalle Bekçileri çalışanları vatandaşların sorularını cevaplayabilecek bilgiye sahip olmalıdırlar.
Duyarlılık	18	Çarşı ve Mahalle Bekçileri çalışanları vatandaşlara bireysel ilgi gösterirler.
	19	Çarşı ve Mahalle Bekçileri'nin tüm vatandaşlar için uygun çalışma saatleri mevcuttur.
	20	Çarşı ve Mahalle Bekçileri vatandaşlara kişisel ilgi gösteren çalışanları mevcuttur.
	21	Çarşı ve Mahalle Bekçileri vatandaşların çıkarları ile candan ilgilenirler.
	22	Çarşı ve Mahalle Bekçileri çalışanları vatandaşların özel ihtiyaçlarını anlarlar

ÇARŞI VE MAHALLE BEKÇİLERİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

Çarşı ve Mahalle Bekçileri İmajı	1	Çarşı ve Mahalle Bekçileri vatandaşa haksızlık yapar
(Çarşı ve Mahalle Bekçileri davranışlarından kaynaklanan tutumlar)	2	Polis merkezinde Çarşı ve Mahalle Bekçileri insanlara kötü davranır*
	3	Çarşı ve Mahalle Bekçileri halka eşit davrandığına inanmıyorum*
	4	Çarşı ve Mahalle Bekçileri zorba insanlardır*
	5	Çarşı ve Mahalle Bekçileri işkence yapar*
	6	Çarşı ve Mahalle Bekçileri rüşvet aldığına inanıyorum.*
	7	Çarşı ve Mahalle Bekçileri halka karşı adil davranır.
Sevgi-Korku Boyut	8	Çarşı ve Mahalle Bekçileri gördüğümde tedirgin olurum*
	9	Çarşı ve Mahalle Bekçileri ile karşılaştığımda huzursuz olurum*
	10	Çarşı ve Mahalle Bekçilerini severim
	11	Çarşı ve Mahalle Bekçilerinden nefret ediyorum.*
Mesleğine Yönelik Tutum	12	Çarşı ve Mahalle Bekçisi olmak isterim
	13	Bekçi olmak istemem*
	14	Çarşı ve Mahalle Bekçileri mesleği hakkında araştırma yapmak hoşuma gider
Güven İletişim Boyutu	15	Çarşı ve Mahalle Bekçilerini gördüğümde kendimi güvende hissediyorum.
	16	Çarşı ve Mahalle Bekçileri ile kolaylıkla iletişim kurabilirim.
	17	Bir problemle karşılaştığımda Çarşı ve Mahalle Bekçileri sorunlarımı rahatlıkla anlatmaktan çekinmem

** Olumsuz anlam ifade eden maddeler ters çevrilerek (recode) analiz edilmelidir.